

Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v rámci medzinárodnej ochrany

Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v rámci medzinárodnej ochrany

marec 2026

Dňa 19. januára 2022 sa z Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) stala Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA). Všetky odkazy na EASO, produkty a orgány úradu EASO sa majú chápať ako odkazy na EUAA.

Rukopis dokončený vo februári 2026

Druhé vydanie

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) ani iná osoba, ktorá koná v jej mene, nenesie zodpovednosť za možné použitie ďalej uvedených informácií.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2026

Print ISBN 978-92-9418-749-9 doi:10.2847/6221517 BZ-01-26-026-SK-C
PDF ISBN 978-92-9418-748-2 doi:10.2847/7853951 BZ-01-26-026-SK-N

© Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), 2026

Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja.

Akékoľvek použitie alebo reprodukcia prvkov, ktoré nie sú vo vlastníctve EUAA, môžu byť podmienené získaním súhlasu príslušných nositeľov práv. EUAA nevlastní autorské práva vzťahujúce sa na tieto prvky:

- fotografia na titulnej strane: #1236374223, ©Adobe Stock 2026,
- strana 23, ikony © EUAA.

O príručke

Prečo bola vypracovaná táto príručka? Poslaním Agentúry Európskej únie pre azyl (EUAA) je uľahčovať a podporovať činnosti členských štátov EÚ a krajín pridružených k schengenskému priestoru [krajín EÚ+ ⁽¹⁾] pri vykonávaní spoločného európskeho azylového systému (CEAS). V súlade so svojím celkovým cieľom, ktorým je podpora účinného vykonávania CEAS a umožnenie konvergencie agentúra vypracúva spoločné operačné normy a ukazovatele, usmernenia a praktické nástroje.

Ako bola táto príručka vypracovaná? Túto príručku vypracovali odborníci z EUAA s cenným príspevkom Európskej komisie, Agentúry Európskej únie pre základné práva (FRA), Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a UNICEF⁽²⁾. Túto praktickú príručku vypracovala EUAA v spolupráci s pracovnou skupinou odborníkov z Dánskej imigračnej služby (Helle Andersen, špeciálna poradkyňa), ktorí plnili poradnú úlohu, organizácie SolidarityNow (Domniki Georgopoulou, manažérka pre rozvoj programov), organizácie METAdrasi (Eudokia Efcharis Grillaki, vedúca expertka na ochranu detí), organizácie Nidos (Kaat Hogendoorn, právna poradkyňa), Medzinárodnej organizácie pre migráciu – IOM [Stylianos (Stelios) Arvanitidis, vedúci spolupracovník pre ochranu], organizácie Save the Children (Federica Toscano, hlavná poradkyňa, Children on the move). Pred dokončením príručky sa uskutočnili konzultácie so všetkými krajinami EÚ+ prostredníctvom Siete expertov na problematiku zraniteľnosti EUAA. Príručku schválila správna rada EUAA v marci 2026.

Kto by mal túto príručku používať? Táto príručka je v prvom rade určená prijímacím úradníkom, úradníkom podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie (AMMR), zamestnancom poverenými prípadmi v oblasti azylu, osobám vedúcim pohovor, opatrovníkom, osobám s rozhodovacou právomocou a odborníkom, ktorí pracujú v službách na ochranu detí alebo podporujú azylové orgány. Je relevantná aj pre tvorcov politík vo vnútroštátnych rozhodujúcich orgánoch, ktoré sú zodpovedné za posudzovanie a spracúvanie žiadostí o azyl. Okrem toho táto príručka slúži ako cenný zdroj informácií pre pracovníkov zodpovedných za kvalitu, právnych poradcov, orgány druhej inštancie a ďalších odborníkov zapojených do ochrany detí a právneho zastupovania v kontexte medzinárodnej ochrany v rámci EÚ.

Ako používať túto príručku? Táto príručka je zostavená tak, aby poskytovala praktické, podrobné pokyny na zohľadňovanie najlepších záujmov dieťaťa v konaniach o azyle a prijímacích postupoch. Uvádzajú sa v nej kľúčové právne rámce, procesné záruky a prevádzkové hľadiská, ktorých cieľom je zabezpečiť rozhodovanie založené na právach a zamerané na potreby dieťaťa.

Túto príručku možno použiť v spojení s [formulárom pre posúdenie najlepšieho záujmu](#), ktorý je doplnkovým nástrojom na posúdenie a ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa v azylovom

⁽¹⁾ 27 členských štátov EÚ, ku ktorým sa pripojili Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

⁽²⁾ Upozorňujeme, že konečná verzia príručky nevyhnutne neodráža stanoviská organizácií UNHCR a UNICEF.

a prijímacom prostredí. Prílohy obsahujú ďalšie referenčné materiály, ktoré majú pomôcť orgánom pri zavádzaní jednotných a účinných opatrení na ochranu detí.

Ako táto príručka súvisí s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou?

Praktická príručka poskytuje všeobecné usmernenie a môže sa použiť ako referenčný štandard alebo zdroj inšpirácie na aktualizáciu a/alebo zlepšenie konkrétneho štandardného operačného postupu vytvoreného pre deti na vnútroštátnej úrovni. Ide o nástroj tzv. mäkkej konvergenencie.

Ako táto príručka súvisí s inými nástrojmi EUAA? *Praktická príručka EUAA o najlepšom záujme dieťaťa v rámci medzinárodnej ochrany* by sa mala používať v spojení s inými dostupnými praktickými príručkami a nástrojmi. Všetky praktické nástroje EUAA sú verejne dostupné online na webovom sídle EUAA: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>

Vyhlásenie o odmietnutí zodpovednosti

Táto príručka bola vypracovaná bez toho, aby bola dotknutá zásada, že záväzný výklad právnych predpisov EÚ prináleží len Súdnemu dvoru Európskej únie.

Po počiatočnom období vykonávania paktu môže byť podľa potreby potrebné tento dokument aktualizovať.

Obsah

Zoznam skratiek	6
1. Úvod	8
1.1. Terminológia	9
2. Koncepcia najlepšieho záujmu dieťaťa	13
2.1. Pakt a uplatňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa	15
2.1.1. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa	19
2.1.2. Multidisciplinárny prístup a integrovaný systém ochrany detí	25
3. Najlepší záujem dieťaťa počas preverovania	30
3.1. Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas preverovania	32
4. Najlepší záujem dieťaťa v konaní o azyle	36
4.1. Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas konania o azyle	37
4.1.1. Prejav vôle podať žiadosť	37
4.1.2. Registrácia a podanie žiadosti o azyl	38
4.1.3. Osobný pohovor a posúdenie žiadosti	44
4.1.4. Odvolanie proti zamietavému rozhodnutiu	48
5. Najlepší záujem dieťaťa ako súčasť riadenia migrácie a azylu	53
5.1. Spoločný rámec na riadenie migrácie	53
5.2. Jasné pravidlá na určenie zodpovedného členského štátu	53
5.3. Príslušné procesné záruky v nariadení o riadení azylu a migrácie	57
5.3.1. Účel posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa v kontexte nariadenia o riadení azylu a migrácie	60
6. Najlepší záujem dieťaťa pri prijímaní	65
6.1. Koncepcia najlepšieho záujmu dieťaťa v smernici o prijímacích podmienkach (2024)	65
6.2. Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa pri prijímaní	66
6.2.1. Bývanie, zdravie a vzdelávanie	68
6.3. Dodatočné ochranné opatrenia pre deti bez sprievodu pri prijímaní	69
6.4. Zaistenie a alternatívy k zaisteniu	73
Prílohy	78
Príloha I – Osobný azylový pohovor s dieťaťom	78
Príloha II – Záruky a zodpovednosť	80
Príloha III – Prístup k posúdeniu veku zohľadňujúci najlepším záujem dieťaťa	83
Príloha IV – Príklady individuálne prispôsobenej podpory pre deti pri prijímaní v rámci najlepšieho záujmu dieťaťa	85
Príloha V – Formulár na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa	87

Zoznam skratiek

Skratka	Vymedzenie pojmu
AMMR	nariadenie o riadení azylu a migrácie – nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1351 zo 14. mája 2024 o riadení azylu a migrácie, o zmene nariadení (EÚ) 2021/1147 a (EÚ) 2021/1060 a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 604/2013
APR	nariadenie o konaní o azyle – nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1348 zo 14. mája 2024, ktorým sa stanovuje spoločné konanie o medzinárodnej ochrane v Únii a zrušuje smernica 2013/32/EÚ
BIA	posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa
BIC	najlepší záujem dieťaťa
CEAS	spoločný európsky azylový systém
COI	informácie o krajine pôvodu
CRC	Dohovor o právach dieťaťa
Členské štáty	členské štáty EÚ
Dieťa bez sprievodu	Dieťa bez sprievodu sa používa ako synonymum pojmu „maloletá osoba bez sprievodu“ a vymedzuje sa ako dieťa/maloletá osoba, ktorá prichádza na územie štátu EÚ+ bez sprievodu dospeléj osoby, ktorá je za ňu zodpovedná či už podľa práva, alebo praxe dotknutého členského štátu, pokiaľ nie je skutočne prevzatá do starostlivosti takejto osoby/dospelého. Ide o dieťa/maloletú osobu, ktoré (-á) je ponechané (-á) bez sprievodu po tom, ako vstúpilo (-a) na územie krajín EÚ+(³). Tento pojem zahŕňa aj deti odlúčené od rodičov, teda deti v sprievode príbuzných alebo iných dospelých rodinných príslušníkov, ktorí nie sú ich rodičmi ani opatrovníkmi.
Dohovor o právnom postavení utečencov	Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 a jeho Protokol z roku 1967 (uvádzaný v právnych predpisoch EÚ v oblasti azylu a Súdny dvorom EÚ ako „Ženevský dohovor“)
EÚ	Európska únia
EUAA	Agentúra Európskej únie pre azyl
Charta EÚ	Charta základných práv Európskej únie

(³) Uvedené v článku 3 bode 7 nariadenia o konaní o azyle a článku 3 bode 11 kvalifikačného nariadenia.

Skratka	Vymedzenie pojmu
Krajiny EÚ+	členské štáty EÚ a Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko
QR	kvalifikačné nariadenie – nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1347 zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelenej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ
RCD (2024)	smernica o prijímacích podmienkach – smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu
UNHCR	Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov

1. Úvod

Deti vrátane tých, ktoré prichádzajú bez rodiča alebo obvyklého poskytovateľa starostlivosti, tvoria neoddeliteľnú súčasť obyvateľstva prichádzajúceho do Európy s cieľom požiadať o medzinárodnú ochranu. Situácia, potreby a túžby týchto detí sú nesmierne rozmanité. Na fungovanie spravodlivého a efektívneho azylového systému je nevyhnutné zabezpečiť, aby boli správne pochopené a aby sa im venovala náležitá pozornosť.

Na úrovni EÚ sa podľa článku 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „ZEÚ“) kladie za cieľ, aby Únia **podporovala ochranu práv dieťaťa**⁽⁴⁾. Tento všeobecný cieľ je následne podrobnejšie rozpracovaný v právnych textoch nižšej úrovne, napríklad v oznámení Komisie z roku 2017 o ochrane migrujúcich detí⁽⁵⁾, v ktorom sa kladie dôraz na najlepší záujem dieťaťa. Okrem toho Komisia v roku 2024 vypracovala „Odporúčania o rozvoji a posilňovaní integrovaných systémov ochrany detí v najlepšom záujme dieťaťa“⁽⁶⁾, ktoré možno považovať za relevantné aj pre vykonávanie paktu.

Vo viacerých smerniciach a nariadeniach EÚ vrátane tých, ktoré sú súčasťou **Paktu o migrácii a azyle**⁽⁷⁾, sa zdôrazňuje ochrana a bezpečnosť detí a zásada najlepšieho záujmu dieťaťa sa stáva pre členské štáty prvoradým hľadiskom.

V júni 2022 prijala Rada Európskej únie **záver o právach dieťaťa**⁽⁸⁾, ktorý sa zameriava najmä na **ochranu práv detí v krízových** alebo núdzových situáciách a v ktorom sa vyzývajú členské štáty, aby zlepšili ochranu týchto detí.

Európska únia ďalej posilnila svoj rámec týkajúci sa migrujúcich detí prostredníctvom celého radu doplnkových právnych predpisov, politík a iniciatív vrátane revidovanej smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi⁽⁹⁾ prijatej v máji 2024, ako aj širších politík EÚ zameraných na zlepšenie blaha detí a posilnenie koordinácie medzi systémami ochrany.

Okrem bezprostrednej ochrany a procesných záruk sa v právnych predpisoch EÚ čoraz viac uznáva dôležitosť zabezpečenia kontinuity podpory detí počas celého konania o azyle aj po jeho skončení. Súčasťou toho je aj podpora ich sociálneho začlenenia a dlhodobej integrácie v súlade s najlepším záujmom dieťaťa.

⁽⁴⁾ Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii (Ú. v. EÚ C 326/17, 26.10.2012), článok 3, <https://link.europa.eu/xgcjkm>.

⁽⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade: Ochrana migrujúcich detí [COM(2017) 0211 final z 12. apríla 2017], <https://link.europa.eu/HD7bdY>.

⁽⁶⁾ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2024/1238 o rozvoji a posilňovaní integrovaných systémov ochrany detí v najlepšom záujme dieťaťa – Osobitné opatrenia na ochranu migrujúcich detí, body 55 – 58, <http://data.europa.eu/eli/reco/2024/1238/oj>.

⁽⁷⁾ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre migráciu a vnútorné záležitosti, Pakt o migrácii a azyle, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

⁽⁸⁾ Pozri Rada EÚ, tlačová správa z 9. júna 2022: Rada prijala závery o právach dieťaťa, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/09/council-adopts-conclusions-rights-child/>.

⁽⁹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1712 z 13. júna 2024, ktorou sa mení smernica 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj>.

V tejto súvislosti sa význam integračných opatrení výslovne zdôrazňuje v odôvodnení 52 smernice o prijímacích podmienkach [RCD (2024)]⁽¹⁰⁾, zatiaľ čo v akčnom pláne pre integráciu a začlenenie (2021 – 2027)⁽¹¹⁾ sa ďalej navrhujú konkrétne opatrenia na podporu pri prekonávaní výziev súvisiacich s integráciou.

Všetky tieto vývojové trendy spolu poukazujú na potrebu ďalej posilňovať **systémy ochrany detí** prostredníctvom **integrovaného systému správy prípadov** a intenzívnejšej **spolupráce a koordinácie** medzi rôznymi zainteresovanými stranami, s cieľom zaistiť ochranu a bezpečnosť všetkých detí v rámci Únie.

Na záver je potrebné uviesť, že viacerými vzájomne prepojenými legislatívnymi prvkami obsiahnutými v **Pakte o migrácii a azyle**, ktorý nadobudne platnosť v júni 2026, sa stanovujú komplexné pravidlá na riadenie migrácie a vytvorenie spoločného európskeho azylového systému s cieľom zabezpečiť spravodlivý a efektívnejší spôsob riadenia migrácie⁽¹²⁾.

1.1. Terminológia

V právnych predpisoch EÚ o azyle a migrácii sa používajú pojmy „**dieťa**“ aj „**maloletá osoba**“ na označenie osoby **mladšej ako 18 rokov**. V tejto príručke sa však uprednostňuje pojem „dieťa“, a to v súlade so zásadou „najlepšieho záujmu dieťaťa“ podľa medzinárodného práva, ktorá vyplýva z Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa (CRC)⁽¹³⁾.

Hoci deti žiadajúce o azyl môžu prichádzať v sprievode poskytovateľov starostlivosti – v takom prípade sa používa pojem „**dieťa so sprievodom**“, môžu prichádzať aj samy. Pojem „**dieťa bez sprievodu**“ označuje maloletú osobu, ktorá prichádza na územie členského štátu bez sprievodu dospeléj osoby, ktorá je za ňu zodpovedná, či už podľa práva alebo praxe dotknutého členského štátu, pokiaľ nie je uvedená maloletá osoba skutočne prevzatá do starostlivosti takejto dospeléj osoby, vrátane maloletej osoby, ktorá je ponechaná bez sprievodu po tom, ako vstúpila na územie členského štátu⁽¹⁴⁾. V *acquis* EÚ v oblasti azylu patria **odlúčené deti** do kategórie maloletých detí bez sprievodu.

Pokiaľ ide o **rodinných príslušníkov**, dohovor sa zameriava na právne pojmy týkajúce sa užšej rodiny, ako sú manžel alebo manželka, prípadne nezosobášený partner alebo partnerka (v súlade s právom alebo praxou členského štátu), ako aj maloleté alebo dospelé deti týchto

⁽¹⁰⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (Ú. v. EÚ L, 2024/1346, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>.

⁽¹¹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027 [COM(2020) 758 final z 24. novembra 2020], <https://link.europa.eu/j4RGjh>.

⁽¹²⁾ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre migráciu a vnútorné záležitosti, Otázky a odpovede k Paktu o migrácii a azyle, <https://link.europa.eu/ntqVbf>.

⁽¹³⁾ Valné zhromaždenie OSN, *Dohovor o právach dieťaťa*, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv.1577, s. 3, 20. novembra 1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽¹⁴⁾ Článok 2 bod 11 nariadenia (EÚ) 2024/1356 (nariadenie o preverovaní), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>; článok 3 bod 7 nariadenia (EÚ) 2024/1348 (nariadenie o konaní o azyle), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>; článok 2 bod 11 nariadenia (EÚ) 2024/1351 (nariadenie o riadení azylu a migrácie), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>; článok 2 bod 5 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

párov, ktoré sú od nich závislé⁽¹⁵⁾. V prípade detí bez sprievodu by členské štáty mali prijať primerané opatrenia na identifikáciu akýchkoľvek rodinných príslušníkov, súrodencov alebo príbuzných nachádzajúcich sa na území členských štátov, pričom by mali chrániť najlepší záujem dieťaťa⁽¹⁶⁾.

Výbor OSN pre práva dieťaťa uvádza, že rodina môže zahŕňať biologických, adoptívnych alebo pestúnskych rodičov, súrodencov alebo manžela/manželku (ak je to relevantné) a členov širšej rodiny alebo komunity⁽¹⁷⁾.

V tejto príručke sa pojem **rodina** vzťahuje na **biologických rodičov, blízkych príbuzných s rodičovskými povinnosťami** alebo **osoby, ktorým bola zákonne zverená** starostlivosť o maloletú osobu (napr. adoptívnych rodičov)⁽¹⁸⁾. Pod pojmom „deti bez sprievodu“ sa myslia deti bez rodičov, súrodencov alebo iných príbuzných⁽¹⁹⁾.

Každé dieťa bez sprievodu má právo na **opatrovníka**⁽²⁰⁾ alebo **zástupcu**⁽²¹⁾. Pojmy „zástupca“ a „opatrovník“ sa v legislatívnom rámci používajú zameniteľne a označujú vymenovanie **kvalifikovanej nezávislej osoby**, zodpovednej za zastupovanie dieťaťa a konanie v jeho mene s cieľom chrániť jeho najlepší záujem a celkové blaho. V záujme jednotnosti sa v celej príručke

⁽¹⁵⁾ Podrobnejšie informácie pozri aj v odôvodnení 9 smernice 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny, <http://data.europa.eu/eli/dir/2003/86/oj>; článok 2 ods. 8 písm. a), b), c) a d) nariadenia o riadení azylu a migrácie; článok 2 ods. 3 písm. a) a b) smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁶⁾ Články 23 a 25 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁷⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa, *Všeobecný komentár č. 6 (2005), Zaobchádzanie s deťmi bez sprievodu a s deťmi odlúčenými od rodičov mimo krajiny ich pôvodu*, 2005, CRC/GC/2005/6, <https://digitallibrary.un.org/record/566055?v=pdf>.

⁽¹⁸⁾ Podrobnejšie informácie a špecifiká sa uvádzajú aj v odôvodnení 9 smernice 2003/86/ES, pozri poznámku pod čiarou 15; článok 2 ods. 8 písm. a), b), c) a d) nariadenia o riadení azylu a migrácie; článok 2 ods. 3 písm. a) a b) smernice (EÚ) o prijímacích podmienkach.

⁽¹⁹⁾ Pozri aj články 2, 23 a 25 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽²⁰⁾ V súlade s článkom 3 bodom 18 kvalifikačného nariadenia: „opatrovník“ je fyzická osoba alebo organizácia vrátane verejného orgánu, ktorú určili príslušné orgány, aby pomáhala maloletej osobe bez sprievodu, zastupovala ju a konala v jej mene s cieľom zabezpečiť, aby maloletá osoba bez sprievodu mohla požívať práva a plniť povinnosti vyplývajúce z tohto nariadenia, a zároveň chrániť jej najlepší záujem a všeobecné blaho“.

⁽²¹⁾ Pojem „zástupca“ sa používa v smernici o prijímacích podmienkach (2024), nariadení o konaní o azyle, nariadení o riadení azylu a migrácie, nariadení o preverovaní a nariadení o systéme Eurodac III. V odôvodnení 25 nariadenia o preverovaní sa stanovuje: „Mal by sa vymenovať zástupca, ktorý bude zastupovať maloletú osobu bez sprievodu a pomáhať jej počas preverovania alebo, ak zástupca nebol vymenovaný, mala by sa určiť osoba vyškolená na ochranu najlepšieho záujmu a všeobecného blaha maloletej osoby.“ V článku 13 nariadenia o preverovaní sa ďalej uvádza: „Zástupca má potrebné zručnosti a odborné znalosti, a to aj pokiaľ ide o zaobchádzanie s maloletými osobami a ich osobitné potreby. Podobné zmienky sa vyskytujú v článku 23 nariadenia o konaní o azyle a v článku 2 bode 13 smernice o prijímacích podmienkach (2024): „zástupca“ je fyzická osoba alebo organizácia vrátane verejného orgánu, ktorá bola vymenovaná príslušnými orgánmi a ktorá má potrebné zručnosti a odborné znalosti vrátane znalosti zaobchádzania s maloletými osobami a ich osobitných potrieb, aby v náležitých prípadoch zastupovala maloletú osobu bez sprievodu, pomáhala jej a konala v jej mene s cieľom chrániť najlepšie záujmy a celkové blaho maloletej osoby bez sprievodu.“ V článku 2 nariadenia o riadení azylu a migrácie sa zástupca vymedzuje ako „osoba alebo organizácia, ktorá bola príslušnými orgánmi ustanovená, aby pomáhala maloletej osobe bez sprievodu a zastupovala ju v konaniach stanovených v tomto nariadení s cieľom zabezpečiť najlepšie záujmy dieťaťa, a v prípade potreby vykonávať za maloletú osobu právne úkony.“ Pojem „opatrovník“ sa používa v kontexte kvalifikačného nariadenia. Podľa príslušných vymedzení pojmov budú mať rovnakú úlohu, ale rôzne zodpovednosti. V záujme zabezpečenia kontinuity zastupovania maloletej osoby bez sprievodu však môže byť opatrovníkom v kontexte kvalifikačného nariadenia tá istá osoba ako zástupca, ktorý bol vymenovaný v kontexte smernice o prijímacích podmienkach (2024) a nariadenia o konaní o azyle.

používa pojem „opatrovník“. Ak sa odkazuje na dočasné vymenovania⁽²²⁾, namiesto toho sa používa pojem „vhodná osoba, ktorá bude dočasne konať ako zástupca“.

Vymenovanie takejto kvalifikovanej nezávislej osoby je kľúčové na zabezpečenie komplexnej ochrany dieťaťa. V rámci **systemu ochrany detí** sa prijímajú príslušné opatrenia a formulujú stratégie, ktorými sa **predchádza bezpráviu** spôsobeného deťom a v prípade umožňujú prijať voči deťom, ktoré sa ocitli v zložitej situácii a/alebo zažili zanedbávanie, vykorisťovanie a/alebo násilie, včasnú, **na dieťa zameranú** a **od jeho potrieb závislú** reakciu. Mechanizmy prevencie a reakcie sú začlenené do procesu správy prípadov.

Pracovník na ochranu detí je odborník pôsobiaci v rámci príslušného orgánu alebo inej inštitúcie, ktorý priamo spolupracuje s dieťaťom, jeho rodinnými príslušníkmi a opatrovníkmi s cieľom chrániť najlepší záujem dieťaťa. Úlohou úradníka na ochranu detí je zabezpečiť, aby boli potreby dieťaťa posúdené a riešené včas, so zreteľom na dieťa a na základe jeho práv, s cieľom zabezpečiť celkovú ochranu a bezpečnosť dieťaťa a v čo najväčšej miere predchádzať rizikám a riadiť ich.

V závislosti od vnútroštátneho kontextu môžu byť pracovníci zaoberajúci sa ochranou detí pridružení k osobitnému orgánu na ochranu detí, súdu pre mladistvých, úradu sociálnych vecí alebo inému príslušnému správnomu orgánu poverenému ochranou práv detí.

Aj ďalší pracovníci, ktorí prichádzajú do kontaktu s deťmi, ako sú komunitní pracovníci na ochranu a pracovníci zodpovední za registráciu alebo určenie postavenia utečenca, by mali mať možnosť zabezpečovať najlepší záujem dieťaťa.

Zatiaľ čo zásada najlepšieho záujmu dieťaťa sa uplatňuje počas celého konania o azyle a prijímacieho postupu, **posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa** sa vzťahuje na proces, v ktorom sa identifikujú, posudzujú, hodnotia a vyvažujú všetky relevantné faktory s cieľom pomôcť orgánom pri rozhodovaní o konkrétnom prípade týkajúcom sa individuálneho dieťaťa, prípadne skupiny detí. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa vykonáva orgán s rozhodovacou právomocou a jeho zamestnanci – aj v rámci multidisciplinárneho tímu – vždy, keď orgány prijímajú rozhodnutie, ktoré môže ovplyvniť práva, blaho alebo vývoj dieťaťa, a to aj v kľúčových procesných alebo prijímacích fázach, pričom sa vyžaduje účasť dieťaťa a jeho opatrovníka⁽²³⁾.

Zásada najlepšieho záujmu dieťaťa spolu so vzájomne prepojenými procesmi posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa a prípadne určenia najlepšieho záujmu dieťaťa poskytujú rámec na zabezpečenie toho, aby sa všetky rozhodnutia ovplyvňujúce deti, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, jednotne prijímali v ich najlepšom záujme. **Určenie najlepšieho záujmu dieťaťa** znamená formálny proces s prísnyimi procesnými zárukami, ktorým sa má určiť najlepší záujem dieťaťa pri obzvlášť **dôležitých rozhodnutiach** (napr. presídlenie). V rámci tohto procesu je potrebné zohľadniť celý rad faktorov vrátane názoru dieťaťa a ďalších príslušných osôb s rozhodovacou právomocou, ako aj výsledku posúdenia najlepšieho záujmu

⁽²²⁾ Článok 13 ods. 3 nariadenia o preverovaní.

⁽²³⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa, *Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu* (čl. 3, ods. 1), 2013, CRC/C/GC/14, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf.

dieťaťa. Určenie najlepšieho záujmu, keďže súvisí s rozhodnutiami o trvalých riešeniach v prípade detí bez sprievodu a odlúčených detí, nepatrí do rozsahu pôsobnosti tejto príručky⁽²⁴⁾.

⁽²⁴⁾ Pozri UNHCR, *Guidelines on Determining the Best interests of the Child* (Usmernenia UNHCR o určení najlepšieho záujmu dieťaťa), 2008, <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/4566b16b2.pdf>. Pozri aj Výbor OSN pre práva dieťaťa, *Všeobecný komentár č. 14 (2013)*, pozri poznámku pod čiarou vyššie 23, v ktorej sa uvádza, že „[c]ieľom určenia najlepšieho záujmu dieťaťa alebo detí v zraniteľnej situácii by nemalo byť len plné uplatňovanie všetkých práv ustanovených v Dohovore, ale aj zohľadnenie ďalších noriem v oblasti ľudských práv týkajúcich sa týchto konkrétnych situácií, ako sú napríklad normy obsiahnuté v Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovore o postavení utečencov a ďalších“ a že „prvky, ktoré sú v rozpore s právami zakotvenými v dohovore alebo ktoré by mali účinok v rozpore s právami podľa dohovoru, nemožno pri posudzovaní toho, čo je pre dieťa alebo deti najlepšie, považovať za platné.“

2. Koncepcia najlepšieho záujmu dieťaťa

Práva dieťaťa sú chránené medzinárodným právom a **Dohovorom Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa**⁽²⁵⁾. Ako signatári Dohovoru o právach dieťaťa sú členské štáty povinné rešpektovať, chrániť a napĺňať práva detí podľa tohto dohovoru v prípade každého dieťaťa, bez ohľadu na jeho štátnu príslušnosť alebo pobytový status.

V Dohovore o právach dieťaťa a Charte základných práv Európskej únie (Charta základných práv EÚ)⁽²⁶⁾ sa spoločne stanovuje rad základných práv, na ktoré majú nárok všetky deti, pričom ich hlavným cieľom je zabezpečiť ich ochranu a blaho. Tieto práva majú osobitný význam v kontexte azylu, kde môžu byť deti vystavené zvýšeným rizikám a zraniteľnostiam. Medzi kľúčové práva patria tie, ktoré sú uvedené ďalej.

Právo na nediskrimináciu (článok 2 Dohovoru o právach dieťaťa a článok 21 Charty základných práv EÚ)

S každou osobou by sa malo zaobchádzať objektívne a malo by sa o nej uvažovať individuálne. Je veľmi dôležité, aby pri posudzovaní veku nedochádzalo k zaujatosti voči osobám určitej štátnej príslušnosti, etnickej príslušnosti alebo pohlavia.

Právo na identitu a štátnu príslušnosť (články 1, 7 a 8 Dohovoru o právach dieťaťa)

Vek je rovnako súčasťou identity osoby ako jej meno, štátna príslušnosť, občianstvo a rodinný stav. Určuje práva a povinnosti osoby, ako aj povinnosti štátu voči tejto osobe.

Právo slobodne vyjadriť svoj názor a právo byť vypočutý (články 12 a 14 Dohovoru o právach dieťaťa a články 24 a 41 Charty základných práv EÚ)

Ide o základné právo s rozsiahlymi účinkami. Zahŕňa právo dieťaťa slobodne vyjadrovať vlastné názory a právo na zohľadnenie jeho názorov a ich náležité posúdenie s prihliadnutím na jeho vek a vyspelosť.

Právo na rodinný život (články 9 a 10 Dohovoru o právach dieťaťa a článok 7 Charty základných práv EÚ)

Týmto právom sa zaručuje, že deti môžu prežívať rodinný život a že dieťa nebude proti svojej vôli oddelené od svojich rodičov, s výnimkou situácií, keď je takéto odlúčenie nevyhnutné v najlepšom záujme dieťaťa a je podložené potrebným posudkom, ktorý

⁽²⁵⁾ Valné zhromaždenie OSN, *Dohovor o právach dieťaťa*, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv. 1577, s. 3, 20. novembra 1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽²⁶⁾ Európska únia, *Charta základných práv Európskej únie*, 26. októbra 2012, 2012/C 326/02, http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj.

vychádza z posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa vykonaného v spolupráci s príslušnými orgánmi alebo priamo týmito orgánmi.

Okrem týchto konkrétnych práv sa zásada najlepšieho záujmu dieťaťa uplatňuje všeobecne na všetky kroky, rozhodnutia a postupy, ktoré sa týkajú detí. V súlade s článkom 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa sa poukazuje na povinnosť signatárov zabezpečiť, aby **pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí bol najlepší záujem dieťaťa prvoradým hľadiskom**, na čo sa rovnako poukazuje aj v článku 24 **Charty základných práv EÚ**, a objasňuje sa, že toto platí bez ohľadu na to, či takéto opatrenia prijímajú verejné orgány alebo súkromné inštitúcie. Dohovor o právach dieťaťa aj Charta základných práv EÚ sa vzťahujú na všetky deti v rámci EÚ – či už ide o deti, ktoré sú občanmi EÚ, migrujúce deti alebo deti, ktoré v Európe žiadajú o azyl.

Výbor pre práva dieťaťa v právnej analýze svojho **všeobecného komentára č. 14 (2013)** ⁽²⁷⁾ objasňuje, že najlepší záujem dieťaťa sa má zohľadniť: **pri akýchkoľvek postupoch**, čo znamená:

„... že každý postup týkajúci sa dieťaťa alebo detí musí prednostne prihliadať na najlepší záujem dieťaťa. Slovo „postupy“ zahŕňa nielen rozhodnutia, ale všetky kroky, konanie, návrhy, služby, procedúry a ďalšie opatrenia...“⁽²⁸⁾

Výbor okrem toho zdôrazňuje, že **nečinnosť alebo neprijatie opatrení sa tiež považujú za „opatrenia“** (napr. ak orgány sociálneho zabezpečenia nezareagujú na zistené potreby).

Podľa výboru je potrebné pojem „týkajúce sa“ chápať v širokom zmysle, a preto sa navrhuje, aby medzi takéto opatrenia patrili nielen tie, ktoré sú zamerané na deti (napr. v súvislosti so zdravotnou starostlivosťou, starostlivosťou alebo vzdelávaním, ale aj opatrenia, ktoré sa týkajú detí spolu s ďalšími skupinami obyvateľstva (napr. v oblasti životného prostredia, bývania alebo dopravy)⁽²⁹⁾.

Ako uviedol výbor⁽³⁰⁾, koncepcia najlepšieho záujmu dieťaťa má tri roviny, ktoré sú uvedené ďalej.

1. Hmotné právo: právo dieťaťa na posúdenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu a jeho prvoradé zohľadnenie v situácii, keď sa s cieľom rozhodnúť o danej veci posudzujú rôzne záujmy, a záruka, že toto právo bude vykonané vždy, keď pôjde o rozhodnutie týkajúce sa dieťaťa, skupiny identifikovaných alebo neidentifikovaných detí alebo o deti všeobecne.

2. Základný výkladový právny princíp: ak môže mať právne ustanovenie viac výkladov, treba uprednostniť výklad, ktorý najúčinnejšie slúži najlepšiemu záujmu dieťaťa.

⁽²⁷⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa, [Všeobecný komentár č. 14 \(2013\)](#), pozri poznámku pod čiarou 23.

⁽²⁸⁾ Výbor OSN pre práva detí, [Všeobecný komentár č. 14 \(2013\)](#), pozri poznámku pod čiarou 23, bod 17.

⁽²⁹⁾ Pozri odsek 13 písm. b) : *Uplatňovanie práv dieťaťa v ranom detstve* v dokumente Výboru OSN pre práva dieťaťa, [Všeobecný komentár č. 7 \(2005\): Uplatňovanie práv dieťaťa v ranom detstve](#), CRC/C/GC/7/Rev.1, 20. septembra 2006, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2006/en/40994>.

⁽³⁰⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa, [Všeobecný komentár č. 14 \(2013\)](#), pozri poznámku pod čiarou 23.

3. Procesné právo: kedykoľvek treba prijať rozhodnutie, ktoré ovplyvní konkrétne dieťa, identifikovanú skupinu detí alebo deti všeobecne, rozhodovací proces musí zahŕňať posúdenie možného vplyvu (pozitívneho alebo negatívneho) rozhodnutia na dané dieťa alebo deti.

Výbor pre práva dieťaťa okrem toho poukázal na to, že koncepcia najlepšieho záujmu dieťaťa zavedená v článku 3 Dohovoru o právach dieťaťa sa sústreďuje na „zabezpečenie plného a účinného využívania práv uznaných Dohovorom a celistvého rozvoja dieťaťa“⁽³¹⁾.

2.1. Pakt a uplatňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa

Najlepší záujem dieťaťa musí byť ako hlavná zásada základom všetkých krokov a rozhodnutí orgánov a osôb poverených podporou dieťaťa počas celého konania o azyle a prijímacieho postupu.

Obrázok 1. Ochranné opatrenia a garancie pre dieťa uvedené v pakte

Zásada najlepšieho záujmu dieťaťa je zahrnutá v právnych textoch paktu.			
Nariadenie o preverovaní	AMMR	APR	RCD
Deti sú identifikované ako také⁽³²⁾. Vymenuje sa vhodná osoba, ktorá bude dočasne konať ako zástupca/opatrovník⁽³³⁾. Hneď ako dieťa vyjadrí želanie požiadať o azyl, bude umiestnené do vhodného ubytovania na území členského štátu⁽³⁴⁾.	V prípade detí bez sprievodu sa začne vyhľadávanie rodinných príslušníkov. Po vyhľadávaní možno vyhodnotiť zlúčenie rodiny, ak je to v najlepšom záujme dieťaťa⁽³⁵⁾. Ochrana pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním z dôvodu odovzdania a právo na účinný opravný prostriedok⁽³⁶⁾.	Dieťa je o konaní informované spôsobom vhodným pre dieťa⁽³⁷⁾. Organizuje sa posúdenie najlepšieho záujmu (zraniteľnosti) dieťaťa⁽³⁸⁾. Ak dieťa pricestovalo bez sprievodu, je mu pridelený opatrovník, ktorý mu poskytuje podporu počas celého konania⁽³⁹⁾.	Organizuje sa posúdenie najlepšieho záujmu (zraniteľnosti) dieťaťa⁽⁴⁰⁾. Zohľadňujú sa osobné okolnosti dieťaťa a dieťa je umiestnené do zariadenia primeraného jeho veku, ktoré umožňuje fyzickú a emocionálnu starostlivosť oň a podporuje jeho rozvoj⁽⁴¹⁾.

⁽³¹⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa, *Všeobecný komentár č. 14 (2013)*, pozri poznámku pod čiarou 23.

⁽³²⁾ Článok 12 nariadenia o preverovaní: Predbežné kontroly zdravotného stavu a zraniteľnosti.

⁽³³⁾ Článok 13 ods. 3 nariadenia o preverovaní.

⁽³⁴⁾ Článok 27 ods. 9 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽³⁵⁾ Článok 23 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽³⁶⁾ Odôvodnenie 62 a článok 67 ods. 13 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽³⁷⁾ Článok 8 ods. 2 písm. f) nariadenia o konaní o azyle.

⁽³⁸⁾ Článok 20 nariadenia o konaní o azyle.

⁽³⁹⁾ Odôvodnenie 35 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁴⁰⁾ Článok 25 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁴¹⁾ Článok 27 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Nariadenie o preverovaní	AMMR	APR	RCD
Ak existujú vážne pochybnosti o veku, táto skutočnosť sa nahlási príslušným orgánom⁽⁴²⁾. Do procesu preverovania sú zapojené úrady/orgány na ochranu detí⁽⁴³⁾. Informácie vrátane informácií o konaní o azyle sa poskytujú spôsobom vhodným pre deti⁽⁴⁴⁾. Dieťa, ktoré požiada o medzinárodnú ochranu, má k dispozícii tlmočníka a bezplatné právne poradenstvo.	Povinnosť uprednostňovať všetky prípady týkajúce sa detí⁽⁴⁵⁾. Vymenovanie vhodnej osoby, aby čo najskôr, najneskôr však do 15 pracovných dní odo dňa prejavu vôle podať žiadosť, dočasne konala ako zástupca/ opatrovník. Zapojenie opatrovníka do celého konania o azyle⁽⁴⁶⁾. Riziká sa posudzujú v súvislosti s bezpečnosťou a ochranou dieťaťa (napr. riziko obchodovania s ľuďmi) ⁽⁴⁷⁾.	Dieťa má k dispozícii tlmočníka a bezplatné právne poradenstvo⁽⁴⁸⁾. Ak existujú pochybnosti o veku žiadateľa⁽⁴⁹⁾, členský štát by mal buď tieto pochybnosti vyvrátiť vykonaním posúdenia veku (s využitím najmenej invazívnej metódy)⁽⁵⁰⁾, alebo predpokladať, že žiadateľ je dieťa⁽⁵¹⁾. Osobný pohovor vedie osoba s kvalifikáciou na prácu s deťmi⁽⁵²⁾.	Vymenovanie vhodnej osoby, aby do 15 pracovných dní odo dňa prejavu vôle podať žiadosť, dočasne konala ako zástupca/ opatrovník⁽⁵³⁾. Právo na celistvosť rodiny⁽⁵⁴⁾. Dieťa má prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a psychosociálnej podpore, voľnočasovým aktivitám⁽⁵⁵⁾, ako aj k rehabilitačným službám⁽⁵⁶⁾, ak je to potrebné, a k ďalším formám podpory (nemateriálne prijímacie podmienky).

⁽⁴²⁾ Článok 25 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁴³⁾ Odôvodnenie 25 a článok 8 ods. 9 nariadenia o preverovaní.

⁽⁴⁴⁾ Článok 11 nariadenia o preverovaní.

⁽⁴⁵⁾ Článok 23 ods. 1 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁴⁶⁾ Článok 23 ods. 2 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁴⁷⁾ Odôvodnenie 47 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁴⁸⁾ Článok 8 ods. 2 písm. d), ods. 3 a ods. 4 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁴⁹⁾ Článok 25 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵⁰⁾ Článok 25 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵¹⁾ Len v situácii, keď predpokladaná maloletá osoba spĺňa podmienky na uplatnenie **povinného** konania na hraniciach (článok 45 nariadenia o konaní o azyle), sa žiadateľovi predbežne začína konanie na hraniciach, kým sa vykonáva posúdenie veku. V takejto situácii je potrebné poskytnúť osobe, ktorá je považovaná za maloletú, všetky procesné záruky [vymenovanie opatrovníka; vykonanie posúdenia veku do 30 dní od podania žiadosti o ochranu v súlade s článkom 23 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle a článkom 25 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024); poskytnutie neodkladnej starostlivosti a podpory v súlade so smernicou o prijímacích podmienkach (2024) v mieste konania na hraniciach]. Dôležité je, že sa musia zabezpečiť podmienky vhodné pre deti bez sprievodu podľa článku 13 ods. 2 a ods. 3 smernice o prijímacích podmienkach (2024). Medzi ne patrí prístup k voľnočasovým a rekreačným aktivitám vrátane hier primeraných ich veku, prístup ku kvalifikovaným odborníkom, ktorí sú pripravení pracovať s deťmi, a zabezpečenie toho, aby boli maloleté osoby ubytované oddelene od dospelých.

⁽⁵²⁾ Článok 22 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵³⁾ Článok 27 ods. 1 písm. b) smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁵⁴⁾ Článok 26 ods. 2 písm. a) smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁵⁵⁾ Článok 26 ods. 3 a ods. 4 a článok 16 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁵⁶⁾ Článok 26 ods. 4 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Nariadenie o preverovaní	AMMR	APR	RCD
V prípade každého dieťaťa sa posudzujú jeho osobitné potreby a zraniteľné miesta⁽⁵⁷⁾. Vyplní sa preverovací formulár a informácie sa poskytnú príslušným orgánom s cieľom zabezpečiť hladký prechod do prijímacieho postupu a konania o azyle⁽⁵⁸⁾.	Úzka spolupráca medzi členskými štátmi⁽⁵⁹⁾ v súvislosti so zlučovaním rodín a/ alebo inými odovzdaniami⁽⁶⁰⁾ či relokácie. Dieťa má k dispozícii tlmočníka⁽⁶¹⁾ a bezplatné právne poradenstvo⁽⁶²⁾.	Dieťa má nárok na bezplatnú právnu pomoc aj vo fáze konania o opravnom prostriedku⁽⁶³⁾.	Dieťa má k dispozícii tlmočníka a bezplatné právne poradenstvo⁽⁶⁴⁾. Deti bez sprievodu sú spravidla oslobodené od konania na hraniciach⁽⁶⁵⁾ a nemali by byť zaistené⁽⁶⁶⁾. Prístup k informáciám o prijímaní⁽⁶⁷⁾.
Výstupy Pozitívne: integračné úsilie⁽⁶⁸⁾ prostredníctvom prístupu k vzdelávaniu a na trh práce⁽⁶⁹⁾. Negatívne: právo na účinný opravný prostriedok⁽⁷⁰⁾. Prístup k bezplatnej právnej pomoci a zastupovaniu pri podaní odvolania proti zamietavému rozhodnutiu, ak je to v najlepšom záujme dieťaťa⁽⁷¹⁾. Informácie o (dobrovoľnom) návrate. Dieťa/rodina má počas konania o návrate prístup k tlmočníkovi. Rodiny s deťmi a deti bez sprievodu sú vylúčené z umiestnenia do návratových centier⁽⁷²⁾.			

Zdroj: EUAA.

⁽⁵⁷⁾ Článok 12 nariadenia o preverovaní: Predbežné kontroly zdravotného stavu a zraniteľnosti.

⁽⁵⁸⁾ Článok 17 nariadenia o preverovaní.

⁽⁵⁹⁾ Článok 60 ods. 4 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁶⁰⁾ Článok 6 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁶¹⁾ Článok 22 ods. 4 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁶²⁾ Odôvodnenie 39, článok 19 ods. 1 písm. l) a článok 21 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁶³⁾ Článok 17 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁶⁴⁾ Odôvodnenie 26 smernice o prijímacích podmienkach (2024): „Zaistený žiadateľ by mal mať skutočný prístup k potrebným procesným zárukám, akými sú súdne preskúmanie a právo na bezplatnú právnu pomoc a zastupovanie, ak je to uplatniteľné podľa tejto smernice.“

⁽⁶⁵⁾ Článok 42 ods. 3 písm. b) a článok 53 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle s výnimkou prípadov, keď ide o obavy týkajúce sa národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku vo vzťahu k žiadateľovi.

⁽⁶⁶⁾ V smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa odkazuje na určité očakávania, napríklad v prípade, ak sa zistí, že maloletá osoba predstavuje bezpečnostnú hrozbu; pozri odôvodnenie 40, v ktorom sa uvádza, že: maloleté osoby by nikdy nemali byť zaistené v ústave na výkon väzby ani v inom zariadení používanom na účely presadzovania práva, a článok 13 ods. 2 písm. b) smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁶⁷⁾ Článok 5 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁶⁸⁾ Odôvodnenie 43 a článok 5 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁶⁹⁾ Článok 16 ods. 1 a ods. 2 a článok 17 smernice o prijímacích podmienkach a odôvodnenia 48 a 53.

⁽⁷⁰⁾ Odôvodnenie 91 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁷¹⁾ Článok 17 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁷²⁾ Európska komisia, *Nový spoločný európsky systém pre návrat*, marec 2025, <https://link.europa.eu/6hRgBW>.

Zhrnutie:

Najlepší záujem dieťaťa, ako je upravený v dohovore:

- je nepretržitý proces,
- je zameraný na dieťa a venuje primárnu pozornosť jeho individuálnej situácii, okolnostiam, hľadiskám a potrebám,
- si vyžaduje systematický a integrovaný prístup k ochrane dieťaťa.

Posledný bod je potrebné zabezpečiť najmä prostredníctvom ďalej uvedených opatrení.

- Základným predpokladom posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa je správne a rýchle identifikovanie, že ide o dieťa. Akékoľvek podozrenie, že žiadateľom o medzinárodnú ochranu môže byť dieťa, vedie k okamžitému uplatneniu záruk špecifických pre dieťa vrátane určenia vhodnej osoby, ktorá bude dočasne konať ako jeho zástupca alebo opatrovník, a to v prípade každého dieťaťa bez sprievodu (aj keď nie sú k dispozícii listinné dôkazy o veku, ako napríklad rodný list alebo doklad totožnosti).
- **Dieťa je identifikované** ako také a jeho potreby, zraniteľnosti a potenciálne riziká sa bezodkladne posúdia.
- **Zistenia z posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa sa použijú** ako podklad pre rozhodnutia o primeranej podpore a ochranných opatreniach. Ak je to možné, takéto opatrenia sa realizujú v spolupráci s rodičmi, poskytovateľmi starostlivosti alebo opatrovníkom s cieľom zaistiť bezpečnosť dieťaťa a jeho fyzické, emocionálne a vývojové blaho.
- Nadviaže a neustále sa posilňuje účinná spolupráca medzi príslušnými ministerstvami, orgánmi a zainteresovanými stranami zodpovednými za ochranu detí.
- Zabezpečuje sa a udržiava systematická koordinácia všetkých opatrení týkajúcich sa ochrany a blaha dieťaťa.
- Spoločné využívanie informácií medzi príslušnými aktérmi sa prísne obmedzuje na to, čo je nevyhnutné na zabránenie bezpráviu (vrátane sebapoškodzovania) alebo na umožnenie primeranej reakcie zohľadňujúcej konkrétne potreby. Vykonáva sa pri plnom rešpektovaní práva dieťaťa na súkromie, v súlade s vnútroštátnymi pravidlami ochrany údajov a všeobecným nariadením o ochrane údajov⁽⁷³⁾.
- Aktívne sa podporuje a zabezpečuje zmysluplná účasť dieťaťa na rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú – najmä v prípade neprítomnosti rodičov alebo primárneho poskytovateľa starostlivosti. Na to, aby sa splnili očakávania, by sa mala vysvetliť aj úloha ich účasti na tomto rozhodovacom procese.

⁽⁷³⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016), <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.

2.1.1. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa

Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa je proces, ktorý sa má vykonať, keď sa majú prijať dôležité rozhodnutia týkajúce sa individuálneho dieťaťa. Jeho cieľom je identifikovať, vyhodnotiť a vyvážiť všetky relevantné prvky s cieľom určiť najvhodnejší postup v danej situácii pre konkrétne dieťa alebo skupinu detí⁽⁷⁴⁾.

V príslušných prípadoch by každé posúdenie malo vychádzať zo zistení a výstupov akéhokoľvek predchádzajúceho posúdenia⁽⁷⁵⁾. Tým sa zabezpečuje jednotnosť, predchádza duplicitu a zohľadňuje sa skutočnosť, že potreby a okolnosti dieťaťa sa v priebehu času menia. Zistenia by mali byť riadne zdokumentované, aby sa zabránilo zdvojovaniu úsilia.

Situácie, keď je podľa paktu povinné posúdiť potreby detí

Individuálna situácia dieťaťa sa musí priebežne sledovať počas celého konania o azyle a prijímacieho postupu, a to nielen s cieľom riešiť potreby zistené pri príchode, ale aj reagovať na všetky nové zraniteľnosti alebo špecifické potreby, ktoré sa môžu objaviť v neskoršej fáze.

V pakte sa stanovujú aspoň tri povinné momenty, v ktorých sa musí vykonať posúdenie osobitných potrieb a zraniteľností dieťaťa s náležitým zreteľom na najlepší záujem dieťaťa, a to:

1. **povinné kontroly zdravotného stavu a kontroly zraniteľností** počas preverovania, ktoré sa majú uskutočniť do siedmich dní od príchodu alebo zadržania dieťaťa⁽⁷⁶⁾;
2. **posúdenie zraniteľností⁽⁷⁷⁾ vrátane posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa**, a to do 30 dní odo dňa prejavu vôle podať žiadosť⁽⁷⁸⁾;
3. určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti dieťaťa o medzinárodnú ochranu podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie⁽⁷⁹⁾.

Účelom týchto povinných kontrol a posúdení je zabezpečiť, aby získané informácie účinne pomáhali príslušným orgánom pri:

- zabezpečovaní **včasnej a od potrieb závislej reakcie** s cieľom riešiť akékoľvek konkrétne a bezprostredné potreby vyplývajúce z osobných okolností dieťaťa vrátane rozhodnutí týkajúcich sa vyhľadávania rodinných príslušníkov, zlúčenia rodiny,

⁽⁷⁴⁾ Ďalšie informácie pozri v dokumente UNHCR/UNICEF, *Safe & Sound: What States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe* (Bezpečne a v zdraví: čo môžu štáty urobiť, aby zabezpečili rešpektovanie najlepších záujmov maloletých osôb bez sprievodu a detí odlúčených od rodičov v Európe), október 2014, <https://www.refworld.org/reference/regionalreport/unhcr/2014/en/101717>.

⁽⁷⁵⁾ Pozri aj Výbor OSN pre práva detí, *Všeobecný komentár č. 14 (2013)*, pozri poznámku pod čiarou 23, kapitola V, B(c) Vnímanie času.

⁽⁷⁶⁾ Článok 5 ods. 1 písm. a) a b), článok 8 ods. 1, článok 12 a článok 13 ods. 1 nariadenia o preverovaní. Posúdenie veku sa považuje za súčasť posúdenia zraniteľnosti, preto sa má vykonávať v rovnakom časovom rámci (pozri EUAA, *Praktická príručka o posúdení veku*, november 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>).

⁽⁷⁷⁾ V tejto príručke sa pojem „posúdenie zraniteľnosti“ používa ako zastrešujúci pojem na označenie posúdenia potreby osobitných procesných záruk a posúdenia osobitných potrieb pri prijímaní v súlade s terminológiou a požiadavkami stanovenými v nariadení o konaní o azyle a smernici o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁷⁸⁾ Článok 22 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle a články 25 a 26 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁷⁹⁾ Článok 23 ods. 3, 4 a 5 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

zdravotných problémov alebo iných ochranných opatrení, pričom sa zaistí, aby sa náležite zohľadnili práva a blaho dieťaťa;

- **zmiernovanie konkrétnych potenciálnych rizík** pre dieťa (napr. v prípade detí bez sprievodu a možných obetí obchodovania s ľuďmi alebo iných foriem vykorisťovania, prípadne rizika zmiznutia). Tieto riziká môžu vyplývať z predchádzajúcich skúseností s bezpráviom alebo zo špecifických zraniteľností a môžu sa počas priebehu konania ešte zhoršiť.

Preto musia orgány pred samotným vykonaním posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa objasniť jeho účel.

Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa môže slúžiť **okamžitým, krátkodobým a dlhodobým** potrebám. Môžu sa pri ňom zohľadňovať nielen bezprostredné, ale aj meniace sa potreby dieťaťa, ako aj potreba uprednostniť určité opatrenia. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa nenahrádza určenie najlepšieho záujmu, ktoré sa vzťahuje na rozhodnutia o trvalých riešeniach. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa a určenie najlepšieho záujmu by sa mali chápať ako vzájomne prepojené prvky toho istého rozhodovacieho procesu, pričom určenie vychádza z posúdenia, v rámci ktorého boli identifikované, posúdené a vyvážené všetky relevantné prvky. Samostatné posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa nemusí byť nevyhnutne formálnou podmienkou určenia najlepšieho záujmu. Vždy, keď je to možné a v najlepšom záujme dieťaťa, majú byť do tohto procesu zapojení rodičia, poskytovatelia starostlivosti a alebo opatrovník.

Okrem toho sa odporúča, aby každé dieťa bez sprievodu alebo odlúčené dieťa dostalo koordinovanú podporu, ktorá je zdokumentovaná v individuálnom spise a prípadne v individuálnom pláne prípadu, ku ktorému majú prístup všetci príslušní odborníci zapojení do ochrany a podpory dieťaťa.

Prvky, ktoré je potrebné zohľadniť pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa
(zoznam nie je úplný a nie je usporiadaný podľa dôležitosti)

- Identita a vek dieťaťa.
- Štátna príslušnosť alebo stav bez štátnej príslušnosti.
- Rodinné pomery a vzťahy.
- Názory dieťaťa v závislosti od jeho veku a vyspelosti.
- Názor rodičov/poskytovateľa starostlivosti/opatrovníka.
- Organizácia starostlivosti a každodenný život.
- Zdravie a psychosociálne blaho.
- Vzdelávanie a sociálna integrácia.
- Riziká v oblasti bezpečnosti a ochrany.
- Prijímanie a životné podmienky.
- Procesné potreby súvisiace s identifikovanými zraniteľnosťami.

- Ochranné faktory: individuálne zdroje a odolnosť dieťaťa.

Zistenia z každého posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa musia byť systematicky zdokumentované a musia slúžiť ako podklad pre **každý kľúčový procedurálny krok**, aby sa predišlo opakovanému vypočúvaniu dieťaťa. Predchádzajúce posúdenia možno využiť aj na **nadviazanie na existujúce zistenia**. Na získanie prístupu k formuláru EUAA na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa pozri [prílohu V](#).

Ochranné opatrenia pri rozhodovaní v prípade neprítomnosti rodičov alebo poskytovateľov starostlivosti

V prípadoch, keď rodičia nie sú prítomní, musia orgány zabezpečiť, aby:

- bol vymenovaný nezávislý opatrovník, ktorý má dieťaťu pomáhať;
- sa dieťaťu poskytovali informácie spôsobom vhodným pre deti, v prípade potreby s pomocou tlmočníka;
- boli vypočuté názory dieťaťa;
- sa náležite zohľadnilo zachovanie celistvosti rodiny;
- sa zohľadnila identita dieťaťa vrátane pohlavia, rodovej identity, sexuálnej orientácie, národnosti, náboženského vyznania a viery, kultúrnej identity a osobnosti, ako aj jeho zraniteľnosť;
- dieťa malo v prípade potreby prístup k právnomu poradenstvu, právnej pomoci a právnomu zastúpeniu;
- bolo o dieťa postarané (vrátane primeraného ubytovania, zdravotnej starostlivosti a vzdelávania), bolo chránené a za každých okolností bola zaistená jeho bezpečnosť.

Vo všeobecnosti by sa mala zachovať celistvosť rodiny, pokiaľ neexistujú náznaky, že by to nebolo v najlepšom záujme dieťaťa. Napriek tomu môže byť posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa potrebné aj v prípade, ak dieťa pricestuje spolu s členmi rodiny – napríklad ak prijímací pracovníci zaznamenajú známky rodinných konfliktov, zanedbávania, obchodovania s ľuďmi, vykorisťovania alebo domáceho násillia, alebo ak sa životné podmienky rodiny v prijímacom stredisku javia ako nevhodné. Toto posúdenie môže prispieť k určeniu najbezpečnejších a najvhodnejších krokov na zabezpečenie blaha dieťaťa. V takýchto situáciách a v súlade s vnútroštátnym právom a normami platnými pre všetky deti by mali byť informované a zapojené príslušné vnútroštátne orgány na ochranu detí. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa v kontexte azylu alebo prijímania nenahrádza intervencie na ochranu detí, ale dopĺňa ich tým, že zabezpečuje zavedenie primeraných postupov pri postúpení prípadov a ochranných opatrení.

Ďalšie aspekty, ktoré je potrebné zohľadniť pri vykonávaní posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa (zoznam nie je úplný)

Na riadne vykonanie posúdenia je vyhradený **dostatočný čas**.

Miesto, kde sa vykonáva posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa, je vhodné a samotný proces je vhodný pre deti (t. j. je zabezpečené súkromie, miesto je prístupné atď.).

Je vymenovaná vhodná osoba, ktorá bude dočasne konať ako zástupca (napr. pracovník na ochranu dieťaťa počas preverovania) alebo **opatrovník**, ktorý bude dieťaťu bez sprievodu poskytovať v tomto procese podporu. Ak rodičia nie sú prítomní, vynakladá sa úsilie na ich zapojenie do tohto procesu, ak je to možné.

Dieťaťu sa poskytujú **relevantné informácie** o tom, prečo sa vykonáva posúdenie jeho najlepšieho záujmu, o jeho účele a vplyve a o úlohe rôznych osôb zapojených do posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa, a to spôsobom vhodným pre dieťa a jazykom zrozumiteľným dieťaťu. V prípade potreby je k dispozícii pomoc profesionálneho tlmočníka/kultúrneho mediátora.

Preverení odborníci. Deti tvoria rôznorodú skupinu a ich potreby dokážu primerane posúdiť len odborní pracovníci s príslušnými znalosťami z oblasti vývoja detí a dospelých. Do posudzovania najlepšieho záujmu dieťaťa by sa mal v čo najväčšej miere zapojiť multidisciplinárny tím odborníkov⁽⁸⁰⁾.

Dieťaťu sa poskytuje podpora a je vo fyzickom a duševnom stave, ktorý umožňuje jeho účinnú účasť, pričom sú v prípade potreby zavedené vhodné úpravy alebo podporné opatrenia (napr. prestávky, zjednodušená komunikácia alebo prítomnosť dôveryhodnej osoby).

Súhlas v súlade s vnútroštátnymi postupmi poskytuje dieťa/opatrovník v prípade postúpenia na účely následnej podpory.

Dieťa má **v prípade potreby prístup k bezplatnému právnomu poradenstvu, právnej pomoci a právnomu zastúpeniu**.

Vyvažovanie prvkov pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa

Ako je znázornené na obrázku 2, posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa podporuje vyváženie rôznych prvkov, keďže sa pri ňom vyžaduje, aby orgány zvažili **potenciálne prínosy** procesného rozhodnutia (napr. riešenie bezprostredných potrieb alebo objasnenie podstatných informácií) v porovnaní s **rizikami a potenciálnym bezpráviem**, ktoré by toto rozhodnutie mohlo predstavovať pre blaho dieťaťa, jeho bezpečnosť, celistvosť rodiny a/alebo jeho emocionálny stav a vývoj. Na vyváženie týchto prvkov je potrebné holistické posúdenie individuálnej situácie dieťaťa. Okrem toho je potrebné rešpektovať názor dieťaťa s prihliadnutím na jeho vek a vyspelosť⁽⁸¹⁾. Preto sa „niektoré prvky použijú a iné nie“ a tieto prvky je potrebné „navzájom vyvážiť“⁽⁸²⁾. Niektoré faktory môžu mať v závislosti od konkrétnej situácie dieťaťa pre jedno dieťa väčší význam ako pre iné. To znamená, že je potrebné vyvážiť jednotlivé faktory, keďže niektoré z nich môžu mať v konkrétnom prípade väčší význam ako iné. Niekedy si tieto skutočnosti môžu navzájom protirečiť. Cieľom je zabezpečiť, aby

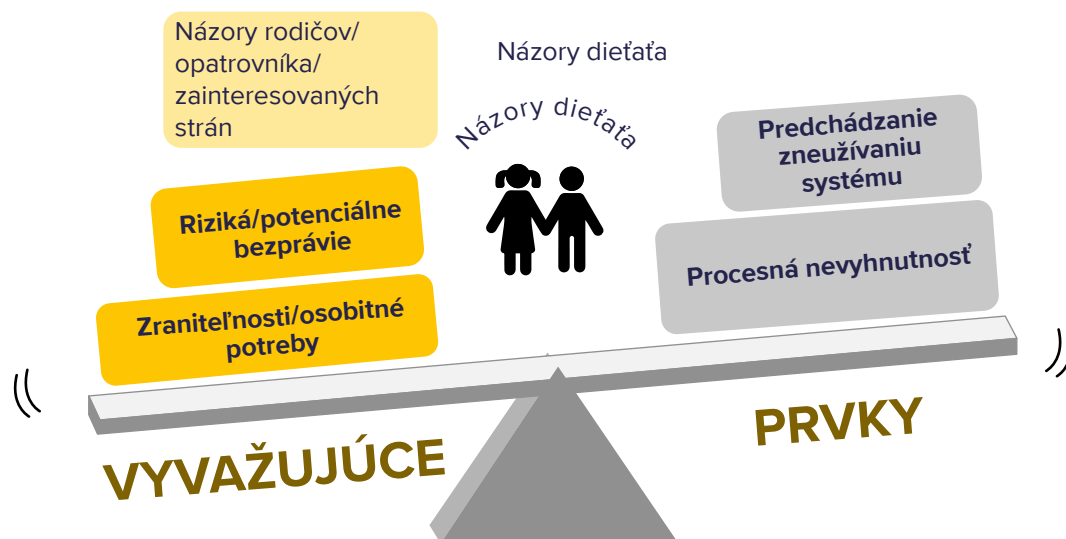
⁽⁸⁰⁾ Pozri Výbor OSN pre práva detí, *Všeobecný komentár č. 14 (2013)*, pozri poznámku pod čiarou 23, bod 94.

⁽⁸¹⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa vypracoval neúplný a nehierarchický zoznam prvkov, ktorý by mohla zvažiť každá osoba s rozhodovacou právomocou; pozri *Všeobecný komentár č. 14 (2013)*, poznámka pod čiarou 23.

⁽⁸²⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa, *Všeobecný komentár č. 14 (2013)*, pozri poznámku pod čiarou 23, s. 12.

rozhodnutia boli primerané, rešpektovala sa pri nich dôstojnosť dieťaťa a boli v súlade s jeho najlepším záujmom⁽⁸³⁾, pričom sa má zabrániť jeho zbytočnej psychickej tiesni rozrušeniu alebo bezpráviu.

Obrázok 2. Vyváženie prvkov pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa v rámci medzinárodnej ochrany

Zdroj: EUAA.

Príklady – Vyvažujúce prvky

Celistosť rodiny verzus bezpečnosť pri prijímaní

Ak si dieťa želá zostať s rodinnými príslušníkmi, existujú však dôveryhodné ukazovatele bezprávia (napr. domáce násilie nahlásené počas preverovania), orgány môžu najskôr zabezpečiť ochranné opatrenia – napríklad ubytovanie pod dohľadom – a až potom rozhodnúť o ďalšom umiestnení v rodine. V každom prípade sa vec postúpi aj orgánu na ochranu detí.

Procesná požiadavka verzus blaho

Ak je malé dieťa po príchode vyčerpané alebo prežíva psychickú tieseň, okamžité vykonanie dlhého pohovoru zameraného na posúdenie zraniteľnosti mu môže spôsobiť bezprávie alebo byť neefektívne. V najlepšom záujme dieťaťa môžu byť krátke následné opatrenia v nadväznosti na zistenia z preverovania a odloženie komplexnejšieho posúdenia.

Rozhodnutie o umiestnení počas prijímania

Hoci spoločné umiestnenie súrodencov je vo všeobecnosti prospešné, ak jeden zo súrodencov predstavuje riziko pre druhého (napr. behaviorálne problémy súvisiace s traumou), vhodnejšie môže byť dočasné alternatívne ubytovanie s pravidelným kontaktom.

⁽⁸³⁾ Zásada minimálnej intervencie si vyžaduje, aby sa pri rozhodnutiach týkajúcich sa dieťaťa uplatňovali čo najmenej zasahujúce a obmedzujúce opatrenia, pričom sa uprednostňuje jeho najlepší záujem a blaho. To je v súlade s článkom 3 Dohovoru o právach dieťaťa, v ktorom sa kladie dôraz na najlepší záujem dieťaťa ako na prvoradé hľadisko.

Zmysluplná komunikácia a interakcia s deťmi

- Rešpektujte ich hranice. Netlačte na deti, aby hovorili o témach, ktoré sú im nepríjemné, a nenúťte rozprávať. Mlčanie nepovažujte za dôkaz neexistencie zraniteľnosti, ani úmyselného zatajovania informácií. Dieťa môže skrývať príznaky minulého alebo súčasného bezprávia zo strachu alebo preto, že si neuvedomuje, že ide o niečo neobvyklé. Budovanie dôvery je predpokladom každého poskytnutia informácií a pomôže prekonať tieto prvé výzvy.
- Pristupujte k deťom s úctou. Prejavte im rovnakú mieru rešpektu a úprimnosti, ako by ste to robili v prípade dospelých. Vyhýbajte sa nerealistickým sľubom.
- Budte ohľaduplní. Používajte láskavý tón a jednoduchý jazyk, ktorému deti ľahko porozumejú.
- Venujte im plnú pozornosť. Pri komunikácii venujte dieťaťu plnú pozornosť a dajte mu najavo, že ste tu pre neho a počúvate ho.
- Podporujte jeho vlastné vyjadrovanie. Dajte deťom príležitosť vyjadriť sa, ale nevyvíjajte na ne tlak, aby opäť prežívali negatívne zážitky, ak o nich nechcú hovoriť.
- Podporujte zmysluplnú účasť. Vytvárajte deťom príležitosti na vyjadrenie názorov a postojov, a to aj k otázkam, ktoré sa ich týkajú. Posilníte v nich sebadôveru a môžete im dodať odvahu vyjadriť sa k témam, ktoré sú pre ne dôležité.
- Zistite, aké sú ich očakávania. Dajte deťom príležitosť, aby vám vysvetlili, čo očakávajú od súčasnej situácie a čo by mohli očakávať v budúcnosti.
- Budte trpezliví. Uvedomte si, že prejavy frustrácie alebo hnevu nemusia byť namierené osobne proti vám, a budte trpezliví, keď prejavujú emócie. Uvedomte si, že niektoré formy komunikácie a správania môžu súvisieť s reakciami na traumu. Venujte čas tomu, aby ste sa pokúsili pochopiť príčiny toho, čo sa na prvý pohľad môže javiť ako „rušivé správanie“.
- Podporujte začleňovanie. Komunikujte bez stereotypov súvisiacich s vekom, rasou, náboženstvom alebo rodovou identitou a k všetkým deťom sa správajte rovnako úctivo a ohľaduplne.
- Pozorujte a identifikujte psychickú tieseň. Venujte pozornosť pretrvávajúcim prejavom tiesne alebo znepokojujúcemu správaniu, ktoré si môže vyžadovať špecializovanú pomoc.
- Vhodnosť z hľadiska veku a kultúry. Venujte pozornosť veku dieťaťa. Niektoré deti môžu pôsobiť na svoj vek veľmi vyspelo, to však neznamená, že nepotrebujú emocionálnu reakciu primeranú svojmu veku. Pri práci s dieťaťom je zároveň potrebné zohľadňovať aj jeho kultúrne zázemie⁽⁸⁴⁾.

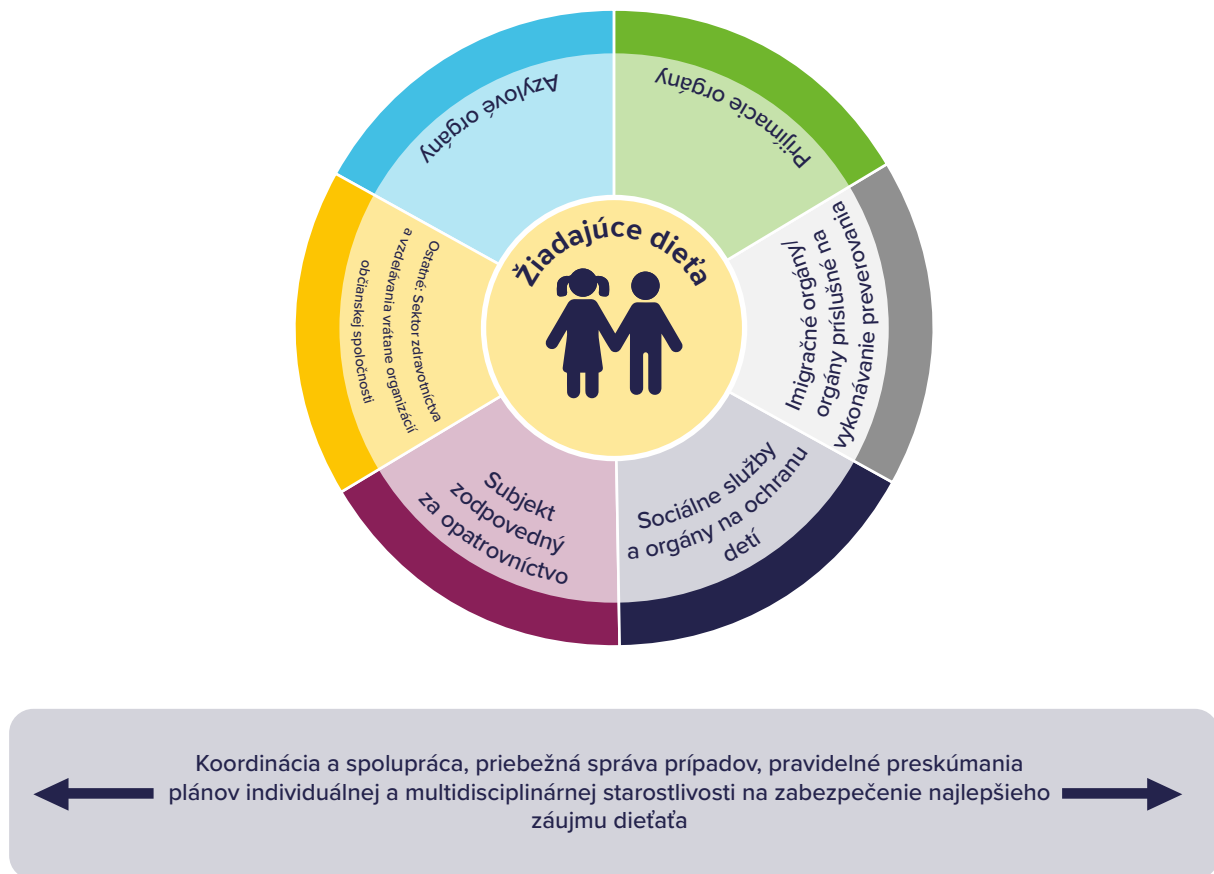
⁽⁸⁴⁾ Pozri oddiel Unaccompanied children (Deti bez sprievodu) v dokumente EUAA *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II – for those working in the first line* (Pokyny k duševnému zdraviu a blahu žiadateľov o medzinárodnú ochranu: časť II – pre tých, ktorí pracujú v prvej línii), november 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>. Pozri aj UNHCR, Technical Guidance: *Child Friendly Procedures* (Technické pokyny: postupy zohľadňujúce potreby detí), 2021, <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, najmä kapitola 3.

- Uvedomte si ochranné faktory. Venujte pozornosť tomu, ako dieťa zvláda zmeny a stres. Povzbudzujte dieťa, aby využívalo tieto stratégie na zvládanie situácií, a zdôrazňujte pritom jeho odolnosť, pričom mu pripomínajte, že ste tu na to, aby ste mu poskytli podporu.

2.1.2. Multidisciplinárny prístup a integrovaný systém ochrany detí

Uplatňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa si vyžaduje zapojenie širokej škály aktérov vrátane azylových a prijímacích orgánov, preverovacích a imigračných orgánov, ako aj zdravotníckych služieb a služieb na ochranu detí. Podčiarkuje sa tým dôležitosť efektívnej **koordinácie a spolupráce**, ako aj potreba spoločných základných vedomostí a informovanosti medzi týmito odborníkmi v oblasti práv detí, najlepšieho záujmu dieťaťa a azylového rámca.

Obrázok 3. Koordinácia, spolupráca a integrovaný prístup k správe prípadov

Zdroj: EUAA.

Komisia vo svojich odporúčaníach z roku 2024 o rozvoji a posilňovaní integrovaných **systémov ochrany detí v najlepšom záujme dieťaťa**⁽⁸⁵⁾ zdôrazňuje, že členské štáty musia prijať primerané opatrenia na posilnenie **koordinácie a spolupráce** všetkých príslušných ministerstiev a sektorov a na rôznych úrovniach právomocí, a to na miestnej, regionálnej

⁽⁸⁵⁾ [Odporúčanie Komisie \(EÚ\) 2024/1238](#) o rozvoji a posilňovaní integrovaných systémov ochrany detí v najlepšom záujme dieťaťa, pozri poznámku pod čiarou 6, body 19, 20, 21.

a vnútroštátnej úrovni a v cezhraničných situáciách. Na účinnú ochranu sa považuje za nevyhnutný **interdisciplinárny prístup**. V pakte sa podporuje koordinácia⁽⁸⁶⁾ kvalifikovaných a vyškolených odborníkov z rôznych ministerstiev a ich zapojenie **do spolupráce s orgánmi na ochranu detí**, ako aj s ďalšími medzinárodnými organizáciami v rôznych právnych rámcoch. Takáto koordinácia si vyžaduje dôraz na **integrováný prístup k správe prípadov**, aby sa zabezpečila plynulá koordinácia a sledovanie osôb, ktorým sa poskytujú služby.

Osoby, ktoré pomáhajú orgánom pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa počas preverovania, konania o azyle a prijímacieho postupu, by mali disponovať kombináciou vedomostí a informovanosti v nasledujúcich oblastiach:

- **zásady ochrany detí** a fungovanie integrovaného systému ochrany detí;
- **základná informovanosť o fyzickom a emocionálnom blahu detí** vrátane náznakov, že dieťa potrebuje dodatočnú podporu;
- **základné vedomosti o ukazovateľoch obchodovania s ľuďmi, vykorisťovania, zanedbávania a zneužívania** a o tom, ako bezpečne reagovať na odhalenie traumatických zážitkov (vrátane znalosti postupov pri postúpení prípadu);
- **právny rámec vyplývajúci z paktu** vrátane ochranných opatrení pre deti a toho, ako výsledky posúdenia najlepšieho záujmu ovplyvňujú procedurálne kroky a prijímacie opatrenia;
- **kultúrna citlivosť** a informovanosť o vplyve migrácie a vysídlenia na deti.

Spoločné využívanie informácií

Pri informáciách získaných v súvislosti s posúdením najlepšieho záujmu dieťaťa sa musia náležite zohľadňovať dôvernosť, pravidlá ochrany údajov a právo dieťaťa na súkromie. Zároveň môže byť potrebné určité informácie využívať spoločne – výlučne na základe „potreby poznať“ – s príslušnými orgánmi alebo poskytovateľmi služieb s cieľom zabezpečiť efektívnu správu prípadu, riešiť zistené potreby a predchádzať rizikám pre dieťa alebo ich zmierňovať vrátane rizík bezprávia alebo sebaoškodzovania.

Rozhodnutia o tom, **aké informácie** sa spoločne využívajú, **s kým** a **v akej fáze**, sa musia posudzovať individuálne pre každý konkrétny prípad, pričom hlavným hľadiskom je posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa, a prijímajú sa výlučne na základe „potreby poznať“. V tejto súvislosti sa členským štátom odporúča, aby:

- zaviedli zrozumiteľné protokoly a postupy upravujúce výmenu a spoločné využívanie informácií medzi príslušnými odborníkmi a službami;
- vymedzili úlohy, povinnosti a ochranné opatrenia na zabezpečenie toho, aby spoločné využívanie informácií bolo primerané, obmedzené na to, čo je nevyhnutne potrebné a v súlade s platnými pravidlami ochrany osobných údajov.

⁽⁸⁶⁾ Odôvodnenia 24 a 25 nariadenia o preverovaní; článok 60 ods. 4 nariadenia o riadení azylu a migrácie; odôvodnenie 65 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Takýmito opatreniami sa podporuje účinná koordinácia medzi aktérmi a zároveň chránia práva a najlepšie záujmy detí, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu. Dieťa a jeho rodičia, poskytovatelia starostlivosti alebo opatrovník by mali byť informovaní o postupoch spoločného využívania informácií a o svojich právach vyplývajúcich z pravidiel ochrany osobných údajov a v prípade potreby by mali mať možnosť vyjadriť svoje stanovisko alebo udeliť **súhlas** v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Príklady – ako zabezpečiť integrovaný prístup k ochrane dieťaťa

Integrovaný prístup k ochrane detí zameraný na dieťa⁽⁸⁷⁾ je kľúčový na zabezpečenie holistickej ochrany detí a zmysluplného zohľadňovania ich najlepších záujmov počas celého konania o azyle a prijímacieho postupu. Takýto prístup zároveň zdôrazňuje dôležitosť uznávania silných stránok a zdrojov dieťaťa a spolupráce s rodinami, poskytovateľmi starostlivosti, opatrovníkmi, komunitami a náboženskými a kultúrnymi inštitúciami⁽⁸⁸⁾, ak je to vhodné, s cieľom podporiť celkové blaho dieťaťa.

Príklad 1 – Rozhodnutie o bezpečnom ubytovaní

Počas preverovania si príslušník pohraničnej stráže všimne, že 16-ročné dievča bez sprievodu je vystrašené z muža, ktorý s ňou cestuje.

- **Orgán príslušný na vykonávanie preverovania** upozorní na tento problém; **orgány presadzovania práva** ihneď konajú, aby zaistili bezpečnosť dievčaťa, a začnú vyšetrovanie tohto prípadu.
- **Opatrovník** sa stretne s dieťaťom, aby sa uistil, že je o danej záležitosti informované spôsobom primeraným svojmu veku a že má možnosť vyjadriť sa.
- Opatrovník zabezpečí v prípade potreby prístup **k bezplatnému právnomu poradenstvu a právnej pomoci**, keďže dieťa môže byť potenciálnou obeťou obchodovania s ľuďmi.
- **Posudzovatelia zraniteľnosti** sú informovaní a starostlivo posúdia potreby a potenciálne riziká dievčaťa s prihliadnutím na jeho názory a individuálnu situáciu.
- Na základe posúdenia a v koordinácii so službami na ochranu detí **prijímací pracovník** zabezpečí umiestnenie dieťaťa do bezpečného a vhodného ubytovania, napr. do špecializovaného prijímacieho zariadenia pre dievčatá alebo útulku.

Príklad 2 – Podpora dieťaťa počas azylového pohovoru

Počas azylového pohovoru rozhodovač zistí, že 14-ročný chlapec bez sprievodu trpí nočnými morami a má problémy so sústredením.

⁽⁸⁷⁾ Integrované systémy ochrany detí sú takisto súčasťou Nátroja technickej podpory zavedeného nariadením (EÚ) 2021/240, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/240/oj>, ktorý na požiadanie poskytuje technické poradenstvo šité na mieru pri navrhovaní a vykonávaní štrukturálnych reforiem v členských štátoch. Zahŕňa to oblasť vzdelávania, sociálnych služieb, migrácie a riadenia hraníc, zdravia a spravodlivosti, napríklad podporou realizácie detských domov (pozri Barnahus).

⁽⁸⁸⁾ Bod 59, Vymedzenie prístupu založeného na právach dieťaťa v dokumente: Výbor OSN pre práva dieťaťa, *Všeobecný komentár č. 13 (2011): Právo dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násillia*, CRC/C/GC/13, 2011, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2011/en/82269>.

- **Rozhodovač** túto informáciu zaznamená ako potenciálny ukazovateľ, ktorý je potrebné zohľadniť pri posúdení žiadosti, a upozorní na zdravotný stav žiadateľa.
- **Zamestnanec poverený prípadom v oblasti azylu** situácii prispôsobí čas a tempo pohovoru.
- **Opatrovník** požiada o prestávky a zjednodušené vysvetlenie otázok.
- Po pohovore **rozhodovač** postúpi dieťa tímu pre posúdenie zraniteľnosti na ďalšie posúdenie; tento tím zistí ukazovatele súvisiace so stresom a poskytne odporúčania na ďalší postup. Potom **posudzovateľ zraniteľnosti** upraví reakciu potrebám dieťaťa; v prípade potreby sa posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa aktualizuje tak, aby odrážalo novo identifikované potreby, čím sa zabezpečí blaho dieťaťa počas celého konania.
- **Prijímací pracovník** je informovaný o identifikovaných potrebách na zabezpečenie kontinuity starostlivosti a primeranej úprave prijímacích podmienok a podporných opatrení.

Príklad 3 – Závažná psychická tieseň počas pobytu v prijímacom zariadení

15-ročný chlapec bez sprievodu býva už niekoľko týždňov v záchytnom centre. Pracovníci si všimnú, že prestal chodiť na školské aktivity, stráni sa rovesníkov a vykazuje príznaky nespavosti.

- **Prijímací pracovník** zaznamená tieto pozorovania a ak je to potrebné, informuje **opatrovníka, koordinátora prípadu a posudzovateľov zraniteľnosti**.
- **Opatrovník** sa stretne s dieťaťom, ktoré mu porozpráva, že ho často sužujú spomienky na minulé udalosti v jeho krajine pôvodu.
- **Koordinátor prípadu** požiada o konzultáciu so **zdravotníckym zariadením**, ktoré zistí úzkosť a psychickú tieseň a odporučí pravidelné schôdzky v rámci služieb psychosociálnej podpory.
- Na základe tohto posúdenia a po konzultácii s opatrovníkom a koordinátorom prípadu, v prípade potreby aj na základe stanoviska služieb na ochranu detí, prijímací orgán zasiahne s cieľom uľahčiť riešenie psychickej tiesne, napríklad úpravou podmienok ubytovania dieťaťa, sprostredkovaním riešenia konfliktov s rovesníkmi alebo zabezpečením prístupu k službám psychosociálnej podpory.
- **Rozhodovač**, ktorý bol o situácii informovaný, odloží plánovaný pohovor s cieľom zabrániť zbytočnému stresu a zabezpečiť, aby sa dieťa po stabilizácii mohlo pohovoru zmysluplne zúčastniť.

Aspekty, ktoré treba zohľadniť

Prijatím **spoločného a bezpečného digitálneho systému správy prípadov** sa môže posilniť medziagentúrna spolupráca tým, že sa všetkým aktérom zapojeným do starostlivosti o dieťa a do jeho ochrany poskytne bezpečný prístup k príslušným informáciám o prípade v reálnom čase. Prístup k týmto informáciám zabráni nejednotným alebo duplicitným

zásahom zo strany rôznych aktérov. Takýto systém by mal zahŕňať **spoľahlivé záruky na ochranu údajov** a mal by sa používať **na základe „potreby poznať“**, čím sa zabezpečí, že k citlivým informáciám budú mať prístup len odborníci, ktorí ich potrebujú na plnenie svojich konkrétnych úloh.

Spoločné využívanie informácií prostredníctvom takýchto systémov by malo byť **primerané a obmedzené na konkrétny účel**, pričom by mali platiť zrozumiteľné pravidlá upravujúce prístup k údajom, ich využívanie a uchovávanie. Ak sa to vyžaduje podľa vnútroštátnych právnych predpisov a s ohľadom na vek a vyspelosť dieťaťa, dieťa a/alebo jeho rodič, poskytovateľ starostlivosti alebo opatrovník **by mali byť informovaní** o postupoch pri spoločnom využívaní údajov a v prípade potreby je potrebné vyžiadať si ich **súhlas**. Všetky opatrenia na spoločné využívanie informácií musia byť v súlade s vnútroštátnymi právnymi rámcami a platnými pravidlami o ochrane údajov a zároveň musia zabezpečovať, aby najlepší záujem dieťaťa zostal prvoradým hľadiskom.

Ďalšie zdroje informácií o najlepšom záujme dieťaťa

- UNHCR, *2021 UNHCR Best Interests Procedure Guidelines: Assessing and Determining the Best Interests of the Child* (Usmernenia UNHCR pre postupy týkajúce sa najlepšieho záujmu z roku 2021: posudzovanie a určovanie najlepšieho záujmu dieťaťa), <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/122648>.
- UNHCR, *Guidelines on Assessing and Determining the Best Interests of the Child* (Usmernenia o posudzovaní a určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa), <https://migrationnetwork.un.org/resources/guidelines-assessing-and-determining-best-interests-child>.
- Príručka IOM o ochrane a pomoci migrantom zraniteľným voči násiliu, vykorisťovaniu a zneužívaniu, 2019; časť 6, UNICEF, *Guidance for the Protection, Care and Assistance of vulnerable Migrants* (Usmernenie o ochrane, starostlivosti a pomoci zraniteľným migrantom), <https://publications.iom.int/books/iom-handbook-migrants-vulnerable-violence-exploitation-and-abuse>.
- UNICEF, IOM, EU-IOM Knowledge Management Hub, *Best Interest Determination Form* (Formulár na určenie najlepšieho záujmu), 2022, <https://migrantprotection.iom.int/system/files/training-material/attachment/3-bid-form.pdf>.
- Save the Children, *Best Interests Assessment Form for Temporary Care Arrangements & Durable Solution* (Formulár na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa v súvislosti s dočasnou starostlivosťou a trvalým riešením), 2010, <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/best-interest-assessment-form-temporary-care-arrangements-durable-solution>.

3. Najlepší záujem dieťaťa počas preverovania

V **nariadení o preverovaní**⁽⁸⁹⁾ sa vyžaduje, aby sa štátni príslušníci tretích krajín pred vstupom preverili na vonkajších hraniciach a v určitých situáciách aj na vnútroštátnom území, ak sú takéto osoby zadržané v dôsledku neoprávneného vstupu alebo pobytu⁽⁹⁰⁾. Toto preverovanie sa vzťahuje na osoby, ktoré nespĺňajú podmienky na vstup do EÚ.

Preverovanie pozostáva zo súboru kontrol vrátane overenia totožnosti, bezpečnostných kontrol, kontrol zdravotného stavu a kontrol zraniteľnosti, ktoré sa vykonávajú koordinovane a bez toho, aby bolo dotknuté následné konanie o azyle alebo konanie o návrate. Tieto kontroly prispievajú k účinnému riadeniu vonkajších hraníc a zároveň zabezpečujú, aby sa zraniteľnosti a osobitné potreby identifikovali čo najskôr.

V nariadení o preverovaní sa stanovuje, že pokiaľ ide o preverovanie na vonkajších hraniciach, musí sa vykonať „bezodkladne a v každom prípade sa ukončí **do siedmich dní**⁽⁹¹⁾ od zadržania osoby (...)“. Celý proces preverovania zahŕňa tieto kroky⁽⁹²⁾:

- **predbežná kontrola zdravotného stavu**⁽⁹³⁾ a **kontrola zraniteľnosti**⁽⁹⁴⁾,
- identifikácia **alebo overenie totožnosti**⁽⁹⁵⁾ a bezpečnostná kontrola⁽⁹⁶⁾, ktorá zahŕňa **zaznamenanie biometrických údajov**⁽⁹⁷⁾, ak sa ešte neuskutočnilo,
- vyplnenie **preverovacieho formulára**⁽⁹⁸⁾, a to aj krížovou kontrolou informácií so žiadateľom, aby bolo možné vykonať opravu a úpravu spoločne využívaných informácií⁽⁹⁹⁾,
- **postúpenie** príslušnému orgánu⁽¹⁰⁰⁾.

V nariadení o preverovaní sa zdôrazňuje aj **potreba úzkej spolupráce medzi príslušnými vnútroštátnymi orgánmi** zodpovednými za konanie o azyle, príjem žiadateľov, verejné zdravie a ochranu detí (v prípade potreby) a konania o návrate⁽¹⁰¹⁾.

⁽⁸⁹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1356 zo 14. mája 2024, ktorým sa zavádza preverovanie štátnych príslušníkov tretích krajín na vonkajších hraniciach a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 767/2008, (EÚ) 2017/2226, (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/817 (Ú. v. EÚ L 2024/1356, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>.

⁽⁹⁰⁾ Články 5 a 7 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹¹⁾ Článok 8 ods. 3 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹²⁾ Článok 5 ods. 5 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹³⁾ Článok 12 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹⁴⁾ Článok 12 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹⁵⁾ Článok 14 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹⁶⁾ Články 15 a 16 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹⁷⁾ Články 15, 22 a 24 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁹⁸⁾ Článok 17 nariadenia o preverovaní.

⁽⁹⁹⁾ Článok 32 nariadenia o preverovaní.

⁽¹⁰⁰⁾ Článok 18 nariadenia o preverovaní.

⁽¹⁰¹⁾ Článok 24 nariadenia o preverovaní: „V záujme dosiahnutia cieľov preverovania by sa mal zaistiť pevnejší rámec pre úzku spoluprácu medzi príslušnými vnútroštátnymi orgánmi uvedenými v ustanovení nariadenia (EÚ) 2016/399 týkajúcom sa vykonávania kontroly, orgánmi zodpovednými za konanie o azyle a orgánmi zodpovednými za príjem žiadateľov, orgánmi zodpovednými za ochranu verejného zdravia a orgánmi zodpovednými za vedenie konaní o návrate podľa smernice 2008/115/ES.“

Pokiaľ ide o koordináciu a spoluprácu, v nariadení o preverovaní sa odkazuje na **Európsku agentúru pre pohraničnú a pobrežnú stráž** (Frontex), **Agentúru Európskej únie pre spoluprácu v oblasti presadzovania práva** (Europol), **agentúru EUAA, vnútroštátne orgány na ochranu detí** a orgány zodpovedné za odhaľovanie a identifikovanie obetí obchodovania s ľuďmi⁽¹⁰²⁾.

Vnútroštátne orgány na ochranu detí zohrávajú dôležitú úlohu už od prvých fáz príchodu dieťaťa, najmä v prípade detí bez sprievodu. Pred vymenovaním opatrovníka by mal byť takýto orgán **prvým aktérom, ktorý dokáže posúdiť bezprostredné potreby v oblasti ochrany**, iniciovať opatrenia na zabezpečenie starostlivosti a podieľať sa na posúdení najlepšieho záujmu dieťaťa. Zapojenie vnútroštátnych orgánov na ochranu detí do preverovania v **počiatočných fázach konania o azyle (prístup ku konaniu)** a do procesov postúpenia je nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby boli **rozhodnutia prijaté** v tejto fáze a počas preverovania v prijímacom zariadení **v súlade so zásadami ochrany detí**, s normami EÚ a vnútroštátnymi normami, čím sa zaistí kontinuita starostlivosti a ochrana práv detí od samého začiatku.

V nariadení o preverovaní sa takisto zdôrazňuje povinnosť orgánov príslušných na vykonávanie preverovania **poskytovať informácie** spôsobom vhodným pre dieťa⁽¹⁰³⁾ o účele a trvaní preverovania a práve požiadať o azyl. Keď dieťa vyjadrí zámer **požiadať o azyl**, malo by mu byť poskytnuté včasné a primerané právne poradenstvo v súlade s nariadením o konaní o azyle⁽¹⁰⁴⁾.

A napokon sa v nariadení o preverovaní zdôrazňuje dôležitosť **dodržiavania základných práv**⁽¹⁰⁵⁾.

Portál EUAA Let's Speak Asylum, <https://lsa.euaa.europa.eu/>

Portál Let's Speak Asylum (Rozprávajme sa o azyle) ponúka metodické usmernenia a praktické nástroje týkajúce sa poskytovania informácií v rámci konaní o azyle a prijímacieho postupu.

Na portáli budú zverejnené informačné materiály vypracované EUAA v súlade so systémom CEAS, ktoré majú orgány doplniť o informácie špecifické pre jednotlivé krajiny. Patria medzi ne povinné brožúry pre deti so sprievodom aj bez sprievodu a doplnkový balík obrázkových príbehov, plagátov, kartičiek a animácií určených pre zraniteľné osoby. Na portáli budú uverejnené aj pokyny a praktické rady týkajúce sa používania týchto materiálov (pripravujú sa).

⁽¹⁰²⁾ Článok 24 nariadenia o preverovaní.

⁽¹⁰³⁾ Článok 11 ods. 1 a ods. 2 nariadenia o preverovaní.

⁽¹⁰⁴⁾ Článok 15 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹⁰⁵⁾ Článok 3 nariadenia o preverovaní.

EUAA, *Practical Guide on Free Legal Counselling: Organisation of the provision of free legal counselling* (Praktická príručka o bezplatnom právnom poradenstve: organizovanie poskytovania bezplatného právneho poradenstva), október 2025,
<https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-free-legal-counselling>

3.1. Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas preverovania

Identifikácia zraniteľných žiadateľov a osôb s osobitnými potrebami (vrátane detí) je zásadnou právnou povinnosťou. Zisťovanie potrieb sa musí začať čo najskôr po príchode, a to buď na vonkajších hraniciach, alebo v stredisku prvého prijatia počas kontrol zdravotného stavu a kontrol zraniteľnosti. Keď žiadateľ uvedie, že je dieťaťom, uplatňuje sa zásada najlepšieho záujmu dieťaťa. Mal by byť vymenovaný opatrovník, ktorý bude dieťa bez sprievodu zastupovať a pomáhať mu počas preverovania. Ak nebol vymenovaný opatrovník, mala by byť určená vhodná osoba, ktorá bude dočasne konať ako zástupca⁽¹⁰⁶⁾. Do tohto procesu by mali byť zapojené orgány na ochranu detí⁽¹⁰⁷⁾, aby bola dieťaťu poskytnutá bezodkladná a primeraná ochrana a podpora, a to aj v súvislosti s fyzickým a duševným zdravím, prístupom k neodkladnej zdravotnej starostlivosti a nevyhnutnej liečbe, psychosociálnou podporou, ochranou pred bezprávím a aktiváciou vhodných mechanizmov ďalšieho postupu a postúpenia. Pracovníci vykonávajúci preverovanie budú musieť prejsť odbornou prípravou a mať dostatočné znalosti o tom, ako spolupracovať a koordinovať činnosť so zainteresovanými stranami, aby bolo možné poskytovať dodatočné podporné služby.

Príklady – Zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas preverovania

Počas preverovania, a najmä pri **kontrolách zdravotného stavu a kontrolách zraniteľnosti**, môžu pracovníci **identifikovať osobitné potreby a zraniteľnosti**, ktoré si vyžadujú zohľadnenie, aby sa postupovalo v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Vzhľadom na to, že kontroly zdravotného stavu a kontroly zraniteľnosti sú iba predbežnými kontrolami, orgány by mali poskytovať podporu v prípadoch, keď existuje bezprostredná potreba, zatiaľ čo ďalšia podpora by sa mala poskytovať v rámci nasledujúcich postupov. Nižšie je uvedená séria príkladov ilustrujúcich situácie, ktoré sa môžu vyskytnúť vo fáze preverovania.

Príklad 1 – Chýbajúce doklady totožnosti a vážne pochybnosti o uvádzanom veku dieťaťa

Na účely preverovania a kontroly zraniteľnosti sa skutočnosť, že ide o dieťa, považuje za faktor zraniteľnosti *sám osebe*. Identifikácia detí, a to aj v prípadoch, keď existujú pochybnosti o veku, preto patrí do rozsahu posúdenia zraniteľnosti a vyžaduje si osobitné záruky spojené s najlepším záujmom dieťaťa. Ak dieťa nemá žiadne doklady totožnosti a vzhľadom na protichodné alebo nekonzistentné informácie vzniknú vážne pochybnosti o jeho uvádzanom veku, pracovníci musia najskôr overiť, či je možné tieto pochybnosti

⁽¹⁰⁶⁾ Odôvodnenie 25 nariadenia o preverovaní.

⁽¹⁰⁷⁾ Článok 8 ods. 9 a článok 12 ods. 4 nariadenia o preverovaní.

okamžite vyjasniť (napr. prostredníctvom dostupných záznamov, vysvetlení alebo počiatočných kontrol). Ak nie, musia postúpiť prípad príslušnému orgánu, ktorý rozhodne, či je potrebné formálne posúdenie veku⁽¹⁰⁸⁾.

Príklad 2 – Ukazovatele obchodovania s ľuďmi

Odhalenie ukazovateľov toho, že dieťa môže byť obeťou obchodovania s ľuďmi, vedie k okamžitému prijatiu ochranných opatrení a k zapojeniu príslušných orgánov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi.

Príklad 3 – Možná potreba vyhľadávania rodinných príslušníkov

V rámci posúdenia je potrebné zistiť, kedy dieťa naposledy videlo svojich rodičov alebo rodinných príslušníkov, a rozhodnúť, či vyhľadávanie rodinných príslušníkov/zlúčenie rodiny/relokácia je v najlepšom záujme dieťaťa.

Príklad 4 – Závažná psychická tieseň

Závažná psychická tieseň môže byť dôsledkom traumy prežitej v krajine pôvodu alebo počas migračnej cesty vrátane takých udalostí, ako sú stroskotania lodí alebo pátracie a záchranné operácie, pri ktorých došlo k stratám na životoch. V takýchto prípadoch je potrebné posúdiť, aká lekárska, psychologická alebo psychiatrická podpora je potrebná na stabilizáciu dieťaťa, a zároveň zohľadniť čas potrebný na oddych zotavenie, kým sa dieťa bude môcť zmysluplne zúčastňovať na konaní o azyle alebo inom konaní vrátane posúdenia toho, či má dieťa nejaké osobitné potreby v oblasti ubytovania.

Príklad 5 – Nejasné rodinné väzby dieťaťa so sprievodom

Pracovníci musia overiť, či dospelá osoba, ktorá dieťa sprevádza, je skutočne za toto dieťa zodpovedná, a musia byť ostražití voči akýmkoľvek náznakom potenciálnych rizík vyplývajúcich zo vzťahu medzi dospelým a dieťaťom, najmä voči rizikám súvisiacim s obchodovaním s ľuďmi alebo sexuálnym zneužívaním.

Príklad 6 – Dieťa so zdravotnými problémami alebo postihnutím

V prípade detí so zdravotnými problémami (vrátane potrieb v oblasti reprodukčného zdravia) alebo s fyzickým, zmyslovým, intelektuálnym či psychosociálnym postihnutím je potrebné vykonať osobitné posúdenie potrieb v oblasti ubytovania (prístupnosť, poloha, bezpečnosť ubytovacieho zariadenia).

Zapamätajte si

Deti bez sprievodu by spravidla nemali byť zaradené do konania na hraniciach. V rámci fázy preverovania sa zisťujú a zdokumentujú relevantné prvky – vrátane zisťovania totožnosti, posúdenia veku, zraniteľnosti a akýchkoľvek ukazovateľov, ktoré by mohli mať vplyv na národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok. Hoci formálne rozhodnutie o uplatniteľnom postupe sa prijíma na konci preverovania, informácie získané v tejto fáze sú rozhodujúce na zabezpečenie toho, aby deti bez sprievodu neboli vo všeobecnosti zaradované do konania na hraniciach a aby sa v prípade, že k tomu dôjde, toto konanie obmedzilo **na**

⁽¹⁰⁸⁾ Podrobné informácie o posudzovaní veku nájdete v dokumente EUAA *Praktická príručka o posúdení veku*, november 2025 <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.

výnimočné situácie, keď dieťa predstavuje hrozbu pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok⁽¹⁰⁹⁾. V každom prípade sa musia dodržiavať správne prijímacie podmienky detí a všetky príslušné záruky⁽¹¹⁰⁾.

Príklady – Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas preverovania

Príklad 1 – Identifikovanie potreby vhodného ubytovania pre dieťa

Počas preverovania si pracovníci všimnú, že 16-ročné dievča bez sprievodu sa vyhýba očnému kontaktu a ľaká sa, keď sa k nej priblížia dospelí muži.

- **Pracovníci vykonávajúci preverovanie** okamžite posúdia najlepší záujem dieťaťa a upozornia služby na ochranu detí.
- **Opatrovník alebo vhodná osoba, ktorá má dočasne konať ako zástupca**, je informovaná a úzko sa zúčastňuje na všetkých činnostiach.
- Uprednostní sa preverovanie, aby bolo možné dieťa bezodkladne odovzdať do vhodného postupu.
- Správanie dievčaťa počas **kontrol zraniteľnosti** naznačovalo možné vystavenie rodovo motivovanému násiliu. Preto mohlo potrebovať skôr menšie prijímacie zariadenie vhodné pre deti než veľké stredisko vzdialené od primeraných zdravotných služieb, ako aj psychologické podpory. Uskutočnilo sa včasné postúpenie špecializovaným službám psychosociálnej a zdravotnej podpory.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabezpečenie skorého umiestnenia v bezpečnom prostredí primeranom veku a špecializovaných podporných služieb ešte pred začatím konania o azyl.

Príklad 2 – Rozhodnutie o neumiestnení dieťaťa so sprievodom do konania na hraniciach

13-ročné dievča príde so svojou mamou, ktorá uvedie, že dieťa trpí zdravotnými problémami (ťažkou astmou a epilepsiou), pre ktoré musí každodenne užívať lieky a musí byť pod dohľadom.

- Pri **kontrole zdravotného stavu** sa ukáže, že lieky, ktoré má dieťa so sebou, sa mieniajú.
- **Zamestnanci vykonávajúci preverovanie** zaistia okamžitú lekársku konzultáciu.
- Hoci žiadatelia patria do kategórie, ktorá sa bežne posudzuje v rámci konania na hraniciach, z kontrol zdravotného stavu a kontrol zraniteľnosti vyplynulo, že stav dieťaťa nemožno bezpečne riešiť v zariadení na hraniciach.
- **Pracovníci vykonávajúci preverovanie** sa poradia so zdravotníckymi službami, ktoré potvrdia, že dané zariadenie nemôže zabezpečiť požadované podmienky.

⁽¹⁰⁹⁾ Článok 53 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹¹⁰⁾ Článok 53 ods. 1 a článok 42 ods. 3 písm. b) nariadenia o konaní o azyle s výnimkou prípadov, keď ide o obavy týkajúce sa národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku vo vzťahu k žiadateľovi. V smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa uvádzajú určité výnimky, napríklad v prípade, ak sa preukázalo, že maloletá osoba predstavuje bezpečnostnú hrozbu [pozri odôvodnenie 40 a článok 13 ods. 2 písm. b)].

- **Prijímacie orgány** sú informované, že majú dieťa umiestniť do blízkosti zdravotníckeho zariadenia, ktoré je schopné zabezpečiť kontinuitu starostlivosti.

Keďže najlepší záujem dieťaťa je hlavným kritériom, matka **nie je zaradená do konania na hraniciach** a jej prípad je postúpený do bežného konania o azyle.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabezpečenie nepretržitého prístupu k nevyhnutnej liečbe a zabránenie zhoršeniu zdravotného stavu. Zabezpečenie zdravia dieťaťa má prednosť pred procesnou efektívnosťou.

4. Najlepší záujem dieťaťa v konaní o azyle

Nariadenie o konaní o azyle je ústredným právnym nástrojom v rámci spoločného európskeho azylového systému (CEAS), ktorého cieľom je harmonizácia a zlepšovanie konania o azyle vo všetkých členských štátoch. Stanovujú sa v ňom spoločné normy pre registráciu, podávanie žiadostí, vedenie pohovorov, rozhodovanie a odvolania, čím sa zabezpečuje spravodlivosť, účinnosť a ochrana základných práv.

V **kvalifikačnom nariadení**⁽¹¹¹⁾ sa zase stanovujú spoločné kritériá na udelenie medzinárodnej ochrany a vymedzujú práva a nároky spojené s každým štatútom medzinárodnej ochrany, ako sú povolenia na pobyt, prístup k zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu a integračným opatreniam.

Tieto dve nariadenia by sa nemali posudzovať izolovane. Naopak, musia sa uplatňovať **vzájomne prepojeným** a koherentným spôsobom. Skúsenosti v rámci azylového systému dieťa nezískava v izolovaných procedurálnych krokoch: každé rozhodnutie a každá interakcia tvoria súčasť súvislého procesu. Preto by sa všetky opatrenia prijaté na základe oboch nariadení, a to aj po uznaní postavenia⁽¹¹²⁾, mali riadiť **holistickým a na dieťa zameraným prístupom**⁽¹¹³⁾, ktorý zohľadňuje individuálnu situáciu dieťaťa, jeho zraniteľnosti a najlepší záujem.

V nariadení o konaní o azyle sa zavádzajú **osobitné záruky pre deti** prispôbované ich zraniteľnostiam. Ide o tieto záruky:

- poskytovanie informácií vhodných pre deti, v prípade potreby s pomocou tlmočníka,
- povinné posúdenia zraniteľnosti, techniky vedenia pohovorov zamerané na potreby dieťaťa,
- uprednostnené spracovanie žiadostí týkajúcich sa detí bez ohrozenia procesných záruk;
- vymenovanie kvalifikovaných opatrovníkov pre deti bez sprievodu.

⁽¹¹¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1347 zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelenej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1347, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>.

⁽¹¹²⁾ Článok 22 ods. 1 a ods. 2 nariadenia o konaní o azyle a odôvodnenie 15 kvalifikačného nariadenia.

⁽¹¹³⁾ Prístupom zameraným na dieťa sa zaručuje, že pri všetkých rozhodnutiach a postupoch, ktoré sa dieťaťa týkajú, sa v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa systematicky zohľadňuje jeho najlepší záujem, právo byť vypočuté, ako aj jeho bezpečnosť a rozvoj. V rámci konania o azyle to zahŕňa prispôbovanie postupov veku a vyspelosti dieťaťa, zabezpečenie práva dieťaťa na vypočutie spôsobom primeraným jeho veku, včasné poskytovanie informácií a podpory a garantovanie procesných záruk vrátane zastúpenia, a to počas celého konania.

4.1. Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas konania o azyle

Konanie o azyle sa začína v okamihu, keď dieťa vyjadrí zámer požiadať o azyl. K tomu môže dôjsť pri príchode, počas preverovania alebo pobytu. Vo všetkých situáciách, ktoré sa týkajú detí, je potrebné záruky a ochranné opatrenia⁽¹⁴⁾ riadne uplatňovať⁽¹⁵⁾.

4.1.1. Prejav vôle podať žiadosť

Je nevyhnutné, aby orgány čo najskôr zistili **akékoľvek náznaky toho, že dieťa môže potrebovať medzinárodnú ochranu**, a to aj v prípade, že dieťa výslovne nevyjadří zámer požiadať o azyl. To platí najmä pre deti bez sprievodu a deti v zraniteľnej situácii, ktoré si ani nemusia byť vedomé svojich práv ani toho, ako prebieha konanie o azyle. Od prvého kontaktu musia orgány zabezpečiť, aby sa v súlade s najlepším záujmom dieťaťa uplatňovali všetky príslušné ochranné opatrenia a procesné záruky špecifické pre deti (pozri [obrázok 1](#)).

V situáciách prvého kontaktu, najmä na hraniciach, môže dieťa vyjadriť svoju potrebu ochrany len nepriamo. Príslušníci pohraničnej stráže a ďalší úradníci prvého kontaktu by si preto mali **dobře všímať** ukazovatele, akými sú strach alebo tieseň z vyhliadky na návrat, zmienky o minulom bezprávi alebo nebezpečenstve, vyhýbanie sa úradným postupom, opakované otázky týkajúce sa bezpečnosti alebo žiadosti o informácie o zotrvaní na danom území. Akýkoľvek takýto ukazovateľ by mal vyvolať zvýšenú pozornosť a v prípade potreby postúpenie do konania o azyle, keďže právo na prístup k medzinárodnej ochrane platí od prvého momentu nadviazania kontaktu.

V tejto súvislosti by úradníci prvého kontaktu mali vždy pamätať na skutočnosti uvedené ďalej.

- Deti sa nemusia identifikovať ako deti alebo ako osoby žiadajúce o azyl, a to aj pre nedostatočné sebauvedomenie alebo poznatky o zárukách spojených s podaním žiadosti o medzinárodnú ochranu. Orgány musia preto aktívne zisťovať potreby v oblasti ochrany a poskytovať zmysluplné informácie o dostupných možnostiach, ktoré budú primerané ich veku.
- Strach, trauma, skúsenosti so zneužívaním, obchodovaním s ľuďmi alebo vykorisťovaním, ako aj mylné informácie môžu ovplyvniť správanie dieťaťa a jeho ochotu poskytnúť informácie.
- Deti, ktoré sa krátko po príchode stratia, sú často vystavené vážnym rizikám, čo si vyžaduje okamžité následné opatrenia a koordináciu s príslušnými orgánmi.

Akonáhle dieťa prejaví záujem požiadať o azyl, musí mať okamžitý prístup k tomuto konaniu, pričom tento prístup musí byť podporovaný a prispôsobený potrebám dieťaťa. Deťom bez sprievodu sa musí bezodkladne poskytnúť pomoc vhodnej osoby, ktorá bude dočasne konať ako ich zástupca, pričom táto osoba musí byť včas určená a bude dieťa zastupovať a konať

⁽¹⁴⁾ Článok 13 nariadenia o preverovaní.

⁽¹⁵⁾ Ďalšie podrobnosti o preverovaní, postupe preverovania a zárukách počas preverovania sú uvedené v [kapitole 3. Najlepší záujem dieťaťa počas preverovania](#).

v jeho mene, kým nebude ustanovený opatrovník. Opatrovník musí byť vymenovaný do 15 dní od podania žiadosti o medzinárodnú ochranu, alebo do 25 dní v prípadoch, keď je počet žiadostí podaných deťmi bez sprievodu neprimerane vysoký. Je potrebné bezodkladne identifikovať všetky zraniteľnosti, ktoré ovplyvňujú schopnosť dieťaťa spolupracovať pri konaní. Príslušné orgány by mali vykonať ďalšie kroky a zabezpečiť, aby boli zohľadnené potreby a zraniteľnosti dieťaťa s cieľom poskytnúť mu primerané osobitné procesné záruky počas registrácie a v nasledujúcich fázach konania o azyle⁽¹¹⁶⁾.

Opatrovník dieťaťa by mal zabezpečiť prístup k právnomu poradenstvu.

Pri podávaní žiadosti o azyl vzniká viacero **práv a povinností**, medzi ktoré patria:

- **právo zdržiavať sa** na území členského štátu;
- **právo na informácie** v jazyku, ktorému dieťa rozumie (v prípade potreby s pomocou tlmočníka), o tom, ako podať žiadosť o medzinárodnú ochranu, a o právach a povinnostiach dieťaťa počas konania o azyle (materiály týkajúce sa poskytovania informácií sa nachádzajú v rámci [Let's Speak Asylum](#));
- povinnosť členských štátov do 30 dní identifikovať/posúdiť, či dieťa **potrebuje osobitné procesné záruky alebo či má ďalšie osobitné potreby pri prijímaní**;
- povinnosť členských štátov poskytovať materiálne prijímacie podmienky stanovené v smernici o prijímacích podmienkach (2024) vrátane prístupu k vzdelávaniu.

Každé prijaté opatrenie týkajúce sa dieťaťa **musí byť v súlade s najlepším záujmom dieťaťa**.

4.1.2. Registrácia a podanie žiadosti o azyl

V niektorých krajinách sa registrácia a podanie žiadosti uskutočňujú v rôznych momentoch, hoci členské štáty majú možnosť vykonať registráciu a podanie žiadosti súčasne.

Bez ohľadu na konkrétne podmienky v jednotlivých členských štátoch je **registrácia** krokom, pri ktorom orgány formálne zaznamenajú žiadosť dieťaťa o medzinárodnú ochranu a začnú riešiť jeho dlhodobé potreby. Z tohto dôvodu ide o **kritický prvý krok** na zabezpečenie toho, aby sa zohľadnil a zaručil najlepší záujem dieťaťa.

Základné osobné údaje a základné biometrické údaje detského žiadateľa by sa mali získať ešte pred registráciou, vo fáze preverovania. Ak sa to však nestane, orgány budú musieť tieto informácie zhromaždiť pri registrácii⁽¹¹⁷⁾.

V rámci tohto procedurálneho kroku musia deti poskytnúť rôzne informácie, ako napríklad relevantné dokumenty, ktoré majú so sebou (napr. rodný list, školské záznamy)⁽¹¹⁸⁾, podrobnosti o dôvodoch, prečo opustili svoju krajinu, o mieste pobytu svojich rodinných príslušníkov a o svojej migračnej ceste.

⁽¹¹⁶⁾ Článok 4 ods. 4 a článok 20 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹¹⁷⁾ V súlade s článkom 27 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹¹⁸⁾ Článok 27 a článok 28 ods. 6 nariadenia o konaní o azyle.

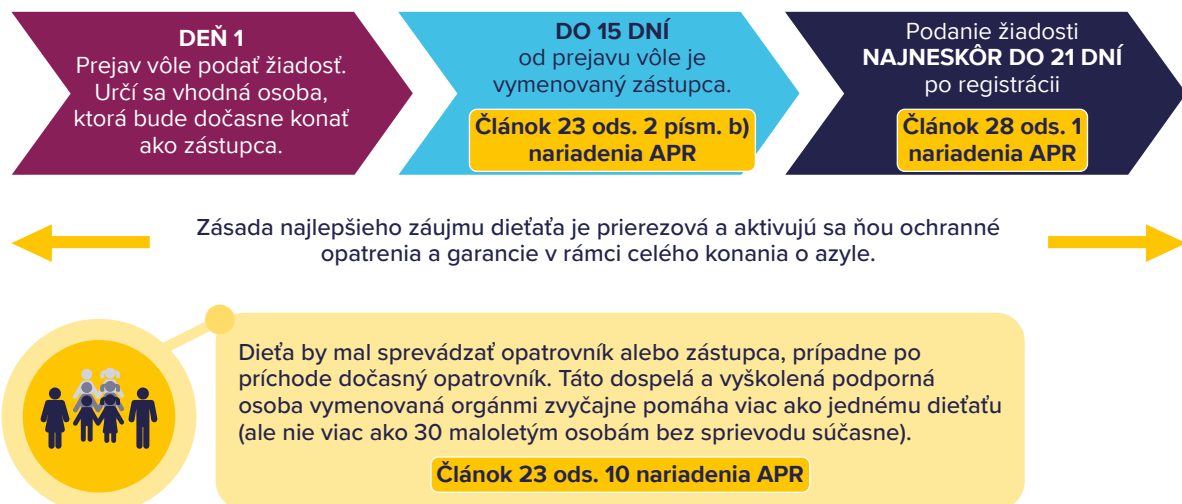
Dieťa má v tejto fáze a/alebo počas celého konania určité práva, napríklad:

- právo na podporu od opatrovníka alebo svojich rodičov či rodinného príslušníka;
- právo na celistvosť rodiny⁽¹¹⁹⁾, ktoré môže v tejto fáze viesť k začatiu vyhľadávania rodinných príslušníkov;
- právo na pomoc tlmočníka zvoleného pohlavia, ak je to možné⁽¹²⁰⁾.

Žiadatelia (vrátane detí) musia mať okrem toho možnosť komunikovať s UNHCR alebo inými organizáciami poskytujúcimi právne poradenstvo⁽¹²¹⁾. Okrem toho by deti mali mať prístup k právnej pomoci, aby mohli svoje nároky účinne formulovať⁽¹²²⁾.

Pri zhromažďovaní údajov počas registrácie a podávania žiadosti sa musí rešpektovať súkromie a dôstojnosť dieťaťa. Informácie by sa mali bezpečne uchovávať a spoločne využívať len s príslušnými subjektmi v súlade s právnymi predpismi EÚ o ochrane údajov.

Obrázok 4. Dôležité lehoty pre deti v rámci bežného konania o azyle

Zdroj: EUAA.

V štádiu registrácie žiadosti musia príslušné orgány zistiť a zaznamenať všetky počiatočné ukazovatele toho, že žiadateľ môže potrebovať osobitné procesné záruky⁽¹²³⁾. Táto počiatočná identifikácia by mala byť založená na viditeľných znakoch, vyhláseniach alebo správanií žiadateľa alebo na akýchkoľvek relevantných dokumentoch a v prípade maloletých osôb aj na vyhláseniach rodičov, zodpovedných dospelých alebo opatrovníkov. Všetky takéto náznaky musia byť uvedené v spise žiadateľa a sprístupnené rozhodujúcemu orgánu. **Posúdenie** môže pokračovať po podaní žiadosti a musí sa uzavrieť **čo najskôr, najneskôr však do 30 dní**. Cieľom tohto posúdenia je zistiť bezprostredné potreby, ako je lekárska starostlivosť alebo psychosociálna podpora, prípadne riziká vykorisťovania. Ak existujú náznaky obchodovania s ľuďmi, zneužívania alebo zanedbávania, orgány musia dieťa bezodkladne postúpiť

⁽¹¹⁹⁾ Článok 23 ods. 4 písm. a) nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹²⁰⁾ Článok 13 ods. 7 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹²¹⁾ Článok 8 ods. 4 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹²²⁾ Články 15, 16, 17 a 18 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹²³⁾ Článok 20 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

príslušným orgánom na ochranu detí. Okrem toho je potrebné posúdenie prehodnotiť v prípade zmien v situácii žiadateľa alebo ak sa prejaví potreba osobitných procesných záruk⁽¹²⁴⁾.

Pri **podávaní žiadosti o udelenie azylu** sa musí deťom poskytnúť komplexná podpora, aby sa zabezpečila ich **zmysluplná účasť**. Podaním sa ukončí fáza prístupu ku konaniu o azyle. V tejto fáze by sa od detí nemalo očakávať, že poskytnú úplný alebo podrobné vysvetlenie svojej žiadosti o azyl, a nemali by byť ani sankcionované za to, že to nedokážu. Deti predovšetkým ešte nemusia byť pripravené zveriť sa o citlivých alebo traumatických zážitkoch. Zhromažďovanie informácií vo fáze podania žiadosti by sa preto malo obmedziť na to, čo je nevyhnutné na formálne vybavenie žiadosti, pričom sa predpokladá, že ďalšie podrobnosti môžu byť poskytnuté v neskorších fázach konania.

Ďalšou fázou konania o azyle je **posúdenie žiadosti**. Je dôležité **individualizovať trvanie konania** buď uprednostnením žiadosti dieťaťa⁽¹²⁵⁾, alebo predĺžením obdobia na oddych a zotavenie pred stanovením dátumu pohovoru, ak je to v najlepšom záujme dieťaťa. Pri rozhodovaní o ďalšom postupe by mali byť rozhodujúcim faktorom osobné okolnosti dieťaťa.

Úlohy a povinnosti na zabezpečenie najlepšieho záujmu dieťaťa

Povinnosti rozhodovача

- Má **potrebné vedomosti** o právach a osobitných potrebách detí a zároveň postupuje spôsobom, ktorý je vhodný pri danej situácii, a je zameraný na potreby dieťaťa ⁽¹²⁶⁾.
- Zabezpečuje procesné záruky (napr. právo zdržiavať sa, ustanovenie opatrovníka, prístup k právnomu poradenstvu, právne zastupovanie, prijímanie).
- Zabezpečuje, aby sa dieťaťu poskytovali právne a procesné informácie, ktoré mu umožnia pochopiť konanie o azyle.
- V príslušných prípadoch zvažuje vyhľadávanie rodinných príslušníkov a zlúčenie rodiny podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie.
- V prípade potreby určuje osobitné procesné záruky.
- Zabezpečuje, aby bol opatrovník v aktívnom kontakte s dieťaťom a poskytoval mu podporu a pomoc, a to aj počas osobného pohovoru, ak je to potrebné.

Povinnosti opatrovníka

- Zabezpečuje dieťaťu prístup k primeraným prijímacím podmienkam vrátane vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a podporných služieb.
- Poskytuje podporu pri príprave na pohovor aj počas neho tým, že objasní otázky a postará sa o to, aby sa dieťa cítilo v bezpečí a malo pocit, že mu rozumie.

⁽¹²⁴⁾ Článok 20 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹²⁵⁾ Článok 34 ods. 5 písm. b) nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹²⁶⁾ Článok 22 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle.

- Pomáha pri vyhľadávaní rodinných príslušníkov, ak je to v súlade s najlepším záujmom a bezpečnosťou dieťaťa.
- Zastupuje dieťa alebo poskytuje pomoc dieťaťu v prípadoch, keď dochádza k preskúmaniu alebo odňatiu jeho postavenia utečenca alebo osoby s doplnkovou ochranou, pričom sa zabezpečuje nadväznosť medzi doterajším a budúcim konaním a zároveň sa dieťaťu poskytuje stabilná opora.
- V záujme zabezpečenia spravodlivosti a transparentnosti **podporuje poskytovanie vysvetlení**, ktoré sa týkajú konania o azyle, **primeraných veku** vrátane účelu pohovoru a toho, čo možno očakávať.
- **Pomáha dieťaťu získať prístup k právnomu poradenstvu, bezplatnej právnej pomoci a právnomu zastupovaniu, ako aj k usmerneniam týkajúcim sa konania**, čím sa ďalej zabezpečuje ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa.

Ďalšie informácie a praktické rady týkajúce sa vedenia pohovoru s deťmi sa nachádzajú v časti [Príloha I – Osobný azylový pohovor s dieťaťom](#).

Príklady – Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas registrácie a podávania žiadosti

Príklad 1 – Ochrana údajov a dôstojnosť pri registrácii

16-ročný chlapec bez sprievodu podá žiadosť o azyl. Pri registrácii si orgány všimnú, že dieťa má na predlaktiach a holeniach niekoľko zhodných jaziev a pri odpovediach na všeobecné otázky týkajúce sa jeho cesty a súčasných životných podmienok pôsobí váhavo.

- **Opatrovník** zasiahne, aby vysvetlil, že dieťa v tejto fáze nie je pripravené diskutovať o traumatických zážitkoch.
- **Registračné orgány** obmedzia kladenie otázok tak, aby sa dieťa cítilo v bezpečí, a získali iba informácie, ktoré sú nevyhnutne potrebné na vybavenie žiadosti.
- **Dieťa** je uistené, že podrobné vysvetlenia môžu byť poskytnuté neskôr počas osobného pohovoru.
- **Prijímací orgán/koordinátor prípadu** sú po podaní žiadosti upozornení a informovaní o novej potrebe psychosociálnej podpory.
- Do spisu sa vložia poznámky, aby sa v nasledujúcich fázach zabezpečil prístup zohľadňujúci traumatické skúsenosti.
- **Dieťa** je informované o tom, prečo sa zhromažďujú dokumenty, odtlačky prstov a osobné informácie a ako sa budú využívať.
- Osobné údaje sa bezpečne zaznamenávajú a poskytujú sa výlučne príslušným orgánom. Orgány venujú pozornosť možným prierezovým zraniteľnostiam, ujme na základe rodovej príslušnosti alebo sexuálnej orientácie, rodovej identity či rodového prejavu a pohlavných znakov (SOGIESC) a zabezpečujú, aby sa s otázkami a zberom údajov zaobchádzalo s mimoriadnou citlivosťou a dôvernosťou.

- **Opatrovník** zabezpečuje, aby dieťa pochopilo svoje právo na súkromie a dôstojnosť, ako aj svoje práva vyplývajúce z pravidiel o ochrane osobných údajov.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: rešpektovanie dôstojnosti a súkromia dieťaťa pri súčasnom zabezpečení zákonného a primeraného zhromažďovania údajov.

Príklad 2 – Obdobie na oddych a zotavenie pred osobným pohovorom

17-ročný chlapec bez sprievodu podá žiadosť o azyl krátko po príchode, vykazuje však známky extrémnej únavy po dlhej a nebezpečnej ceste.

- Počas podávania žiadosti **dieťa a opatrovník** informujú orgány, že dieťa niekoľko dní riadne nespalo.
- **Prijímací orgán/koordinátor prípadu** je informovaný a uprednostní stretnutie s dieťaťom s cieľom posúdiť jeho potreby a stanoviť vhodnú podporu a následné opatrenia.
- Podanie žiadosti sa **dokončí**, aby sa zabezpečil prístup k právam a prijímacím podmienkam.
- Je informovaný **rozhodovateľ** a na základe zistení posudzovateľa zraniteľnosti rozhodne, že okamžitý osobný pohovor by negatívne ovplyvnil účasť dieťaťa na ňom. Pred stanovením dátumu pohovoru sa poskytne obdobie na **oddych a zotavenie**.
- **Dieťa je informované** o ďalších krokoch a očakávanom harmonograme spôsobom primeraným svojmu veku.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabezpečenie, aby sa dieťa mohlo účinne zúčastniť na konaní o azyle, aby bolo posúdenie jeho žiadosti spravodlivé a prebiehalo so zameraním na potreby dieťaťa.

Príklad 3 – Záruky v prípade rizika zmiznutia po podaní žiadosti

15-ročný chlapec bez sprievodu podá žiadosť o azyl, naznačí však, že známi naňho naliehajú, aby opustil prijímacie zariadenie.

- **Orgány na podanie žiadosti** zdokumentujú riziko zmiznutia dieťaťa.
- Okamžite sú informované **služby na ochranu detí, prijímacie orgány, koordinátor prípadu a opatrovník**.
- **Prijímacie opatrenia** sú upravené tak, aby sa zabezpečil dôkladnejší dohľad a podpora.
- Dieťa je informované o **rizikách a dôsledkoch opustenia zariadenia/systému**, ako aj o dostupnej ochrane.
- Na monitorovanie situácie dieťaťa sú zavedené **následné opatrenia**.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabránenie zmiznutiu a ochrana pred možným vykorisťovaním alebo bezprávím po podaní žiadosti.

Súvisiace publikácie EUAA

- *Practical guide on the registration and lodging of applications for international protection* (Praktická príručka o registrácii a podávaní žiadostí o medzinárodnú ochranu), december 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-registration-lodging>.
- *Practical Guide on the Asylum Border Procedure* (Praktická príručka o konaní o azyle na hraniciach), marec 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-asylum-border-procedure>.
- *Praktická príručka o posúdení veku*, november 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.
- *Usmernenia o alternatívach k zaisteniu*, december 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>.
- *Practical Guide on the Accelerated Examination Procedure* (Praktická príručka o zrýchlenom konaní), 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-accelerated-examination-procedure>.
- EUAA-Frontex, *Toolkit on Access to the asylum procedure* (Súbor nástrojov pre prístup ku konaniu o azyle), marec 2026, <https://www.euaa.europa.eu/practical-tools-first-contact-officials-access-asylum-procedure>.

Súvisiace nástroje EUAA

- [Nástroj IPSN](#) (nástroj na identifikáciu osôb s osobitnými procedurálnymi a/alebo prijímacími potrebami): je interaktívne online riešenie, ktoré umožňuje používateľovi identifikovať potenciálne osobitné potreby v kontexte konania o azyle a prijímania.
- [Nástroj SNVA](#): nástroj na podporu orgánov členských štátov pri posudzovaní osobitných potrieb osôb v zraniteľnej situácii.

Ďalšie zdroje informácií o opatrovníctve

- EGN, *Standards for Guardianship Translated* (Preložené normy pre opatrovníctvo), 2021, <https://www.egnetwork.eu/news-item/egn-standards-for-guardianship-translated/>.
- FRA, *Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union – Summary* (Systémy opatrovníctva pre deti bez rodičovskej starostlivosti v Európskej únii – zhrnutie), 2018, <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>.
- FRA, *Opatrovníctvo pre deti bez rodičovskej starostlivosti*, 2014, <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care>.
- FRA, *Guardianship for unaccompanied children – A manual for trainers of guardians* (Opatrovníctvo pre deti bez sprievodu – príručka pre školiteľov opatrovníkov), 2023, <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/guardianship-unaccompanied-children-trainers-manual>.

4.1.3. Osobný pohovor a posúdenie žiadosti

Po dokončení podania žiadosti o medzinárodnú ochranu orgány žiadosť posúdia. Cieľom tejto fázy je určiť, či žiadateľ spĺňa podmienky na medzinárodnú ochranu, t. j. na postavenie utečenca alebo osoby s doplnkovou ochranou. Podľa nariadenia o konaní o azyle sa posúdenie musí uzavrieť čo najskôr, spravidla do šiestich mesiacov od podania žiadosti alebo od odovzdania žiadateľa zodpovednému členskému štátu⁽¹²⁷⁾. Fáza posúdenia pozostáva z kľúčových krokov vrátane osobných pohovorov, rozhodovania a oznámenia.

V prípade detí musí táto fáza zahŕňať dôkladné preskúmanie ich osobných okolností. Malo by sa vykonávať spôsobom primeraným veku a so zameraním na potreby dieťaťa, s cieľom získať podrobný prehľad o **potrebách v oblasti ochrany dieťaťa**.

Na osobné pohovory musí byť k dispozícii **tlmočník**, aby sa zabezpečila zrozumiteľná a presná komunikácia medzi žiadateľom a osobou vedúcou pohovor.

Členské štáty by mali uprednostniť **tlmočníkov a/alebo kultúrnych mediátorov, ktorí absolvovali špecializovanú odbornú prípravu**, a to aj v oblasti práce s deťmi a v oblasti postupov, pojmov a terminológie medzinárodnej ochrany⁽¹²⁸⁾. Komunikácia by mala prebiehať v jazyku, ktorý dieťa uprednostňuje, a je potrebné zabezpečiť zmysluplnú účasť dieťaťa s podporou jeho opatrovníka⁽¹²⁹⁾.

Dieťa má právo **vyjadriť svoje názory a postoje**, buď osobne, alebo prostredníctvom svojho opatrovníka. Všetky pohovory s dieťaťom sa majú vždy vykonávať v bezpečnom, dôvernom, pohodlnom prostredí zohľadňujúcom potreby dieťaťa, ktoré vhodne pomáha u dieťaťa budovať dôveru. Názory vyjadrené dieťaťom sa musia riadne zohľadniť a musí sa im pripisovať primeraná váha v súlade s jeho vekom, vyspelosťou a osobnými okolnosťami.

Dieťaťu by sa mala poskytnúť možnosť **osobného pohovoru** s výnimkou prípadu, ak to nie je v jeho najlepšom záujme. V druhom prípade bude musieť rozhodujúci orgán svoje rozhodnutie odôvodniť⁽¹³⁰⁾. Pri pohovore s dieťaťom by mala byť prítomná dospelá osoba zodpovedná za dieťa alebo opatrovník, ako aj jeho právny poradca, ak je to vhodné.

V prípade detí so sprievodom by sa osobný pohovor bez prítomnosti zodpovednej dospelé osoby mal uskutočniť len vtedy, ak sa na základe odôvodnených dôvodov zistí, že je to v najlepšom záujme dieťaťa. V takýchto prípadoch musí rozhodujúci orgán zabezpečiť pomoc osoby s potrebnými zručnosťami a odbornými znalosťami⁽¹³¹⁾.

Azylový pohovor predstavuje **rozhodujúci krok** pri posudzovaní žiadosti dieťaťa o medzinárodnú ochranu. **Medzi procesné záruky**⁽¹³²⁾, ktoré sa vzťahujú na azylový pohovor, patrí zabezpečenie prostredia na pohovor, ktoré je prispôbené dieťaťu a poskytuje mu

⁽¹²⁷⁾ Článok 35 ods. 4 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹²⁸⁾ Článok 13 ods. 5 nariadenia o konaní o azyle s odkazom na článok 8 ods. 4 písm. m) základajúceho nariadenia EÚAA: nariadenie (EÚ) 2021/2303, <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2303/oj>.

⁽¹²⁹⁾ Článok 13 ods. 5 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹³⁰⁾ Článok 22 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹³¹⁾ Článok 22 ods. 4 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹³²⁾ Články 22 a 23 nariadenia o konaní o azyle.

podporu, a zaručenie toho, aby sa mohlo slobodne vyjadrovať a komunikovať v jazyku, v ktorom sa cíti pohodlne a v ktorom im je možné správne porozumieť. V rámci procesných záruk, ktoré sa vzťahujú na azylový pohovor, by sa skutočne mali uplatňovať techniky vedenia pohovoru spôsobom vhodným pre dieťa. Ešte predtým, ako sa pohovor formálne začne, by mali osoby, ktoré vedú pohovor, vytvoriť príjemnú a podpornú atmosféru, napríklad tým, že položia jednoduché úvodné otázky, ako napríklad či dieťa potrebuje vodu, ako sa cíti alebo či má nejaké otázky ešte pred začatím pohovoru. Pomáha to vybudovať dôveru a vzájomné porozumenie.

Vzhľadom na to, že mladšie deti nemusia mať dostatočnú slovnú zásobu ani kognitívne schopnosti na to, aby vyjadrili svoje obavy a zážitky rovnakým spôsobom ako dospelí, mali by sa pohovory viesť zrozumiteľným a zjednodušeným jazykom vhodným pre deti. Úroveň vyspelosti dieťaťa ovplyvňuje spôsob, akým spracúva informácie a formuluje svoje myšlienky. Osoby vedúce pohovor preto musia prispôsobiť svoje otázky tak, aby dieťa pochopilo účel pohovoru a pri odpovedaní sa cítilo dobre.

Vždy, keď je to možné, by sa mali používať **otvorené otázky**, ktoré dieťaťu umožnia opísať zážitky vlastnými slovami, pričom o vysvetlenie by sa malo žiadať len v prípade potreby.

Počas pohovoru by sa mala venovať pozornosť všetkým zraniteľnostiam, ktoré by dieťaťu mohli sťažiť rozprávanie o tom, čo sa mu stalo, alebo o tom, čoho sa obáva, že by sa mohlo stať, a to s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa. Dieťa môže mať osobitné ťažkosti s poskytovaním citlivých informácií aj napriek tomu, že bolo pripravené na pohovor a bolo informované o svojich právach. Preto by si úradníci mali všímať všetky ukazovatele dôvodov na udelenie azylu a počas pohovoru by im mali venovať zvýšenú pozornosť. Dieťaťu sa musí poskytnúť **možnosť potvrdiť** informácie získané počas konania o azyle a musí sa to zdokumentovať v jeho spise⁽¹³³⁾.

Rozhodovanie musí vychádzať z posúdenia všetkých relevantných dostupných dôkazov a musí sa **riadiť zásadou najlepšieho záujmu dieťaťa**. Rozhodnutia by sa mali oznamovať zrozumiteľne a spôsobom, ktorému dieťa rozumie.

Oznámenie o rozhodnutí sa musí uskutočniť písomnou formou a musí byť doručené žiadateľovi čo najskôr v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Vzhľadom na to, že oznámenie sa nemusí vždy uskutočniť v prítomnosti opatrovníka alebo právneho zástupcu, opatrovníci a právni zástupcovia by mali byť bezodkladne informovaní, aby mohli vysvetliť podstatu a dôsledky rozhodnutia dieťaťu spôsobom primeraným jeho veku, spôsobom vhodným pre dieťa a poskytnúť potrebnú podporu. **Dôvody** tohto rozhodnutia je takisto potrebné vysvetliť písomne, aby dieťa pochopilo, ako a prečo bolo rozhodnutie prijaté.

⁽¹³³⁾ Ak by dieťa odmietlo, zaznamenaná sa príslušná poznámka, článok 8 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

Uplatnenie konania o prípustnosti so zameraním na potreby dieťaťa: prvá krajina azylu, bezpečná tretia krajina a alternatíva vnútroštátnej ochrany

Podľa nariadenia o konaní o azyle umožňujú koncepcie „prvá krajina azylu“ a „bezpečná tretia krajina“ členským štátom preskúmať **prípustnosť** žiadosti o medzinárodnú ochranu a potenciálne presmerovať žiadateľa do krajiny mimo EÚ za predpokladu, že sú splnené osobitné právne podmienky.

Koncepcia **prvej krajiny azylu** sa uplatňuje v prípade, ak žiadateľovi o azyl už bola udelená ochrana v inej krajine alebo tam inak využíva dostatočnú ochranu a môže byť opätovne prijatý bez toho, aby mu hrozilo prenasledovanie, *vyhostenie alebo vrátenie* alebo vážne bezprávie⁽¹³⁴⁾.

Koncepcia **bezpečnej tretej krajiny**⁽¹³⁵⁾ sa uplatňuje v prípade, ak by žiadateľ o azyl mohol bezpečne zostať v krajine mimo EÚ alebo sa do nej vrátiť, pričom táto krajina zaručuje dodržiavanie medzinárodných noriem v oblasti ochrany utečencov vrátane prístupu k spravodlivým konaniam o azyle a účinnej ochrane.

V prípade detí bez sprievodu sa tieto koncepcie môžu uplatňovať len vtedy, ak sú v súlade s ich najlepším záujmom a prijímajúca krajina poskytuje záruky účinnej ochrany a starostlivosti. Znamená to zaistenie bezpečnosti, povolenia na pobyt na danom území, prístupu k prostriedkom potrebným na pokrytie nákladov na zachovanie primeranej životnej úrovne, prístupu k zdravotnej starostlivosti a vzdelaniu, ako aj účinnú ochranu, kým sa nenájde trvalé riešenie⁽¹³⁶⁾. V prípade takéhoto rozhodnutia musia orgány pred vykonaním odovzdania uskutočniť dôkladné posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa, v ktorom dospejú k záveru, že odovzdanie skutočne nebude mať negatívny vplyv na blaho dieťaťa, a musia zabezpečiť jeho najlepší záujem. Rozhodnutie by sa malo vždy riadiť najlepším záujmom dieťaťa.

Uplatnenie alternatívy vnútroštátnej ochrany

Pri posudzovaní uplatniteľnosti alternatívy vnútroštátnej ochrany⁽¹³⁷⁾ sa osobitná pozornosť musí venovať **najlepšiemu záujmu dieťaťa**, najmä v prípadoch týkajúcich sa detí bez sprievodu. V súlade s nariadením o konaní o azyle to okrem pravidelného hodnotenia alternatívy vnútroštátnej ochrany zahŕňa aj ďalšie komplexné hodnotenie toho, či je v navrhovanej oblasti relokácie dostupná udržateľná a primeraná starostlivosť a opatrenia v oblasti opatrovníctva. Okrem bezpečnosti a právnej prípustnosti sa pri posudzovaní musí zohľadniť vek dieťaťa, jeho vypelosť a blaho, prístup k základným službám, ako je zdravotná starostlivosť a vzdelávanie, ako aj primeraná životná úroveň potrebná na jeho rozvoj.

Najlepší záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri určovaní toho, či je alternatíva vnútroštátnej ochrany v rámci krajiny pôvodu životaschopnou a zákonnou možnosťou pre dieťa.

⁽¹³⁴⁾ Článok 58 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹³⁵⁾ Článok 59 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹³⁶⁾ Článok 58 ods. 3 a článok 59 ods. 6 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹³⁷⁾ Článok 8 kvalifikačného nariadenia.

Oznamovanie rozhodnutí prispôsobené potrebám detí a prístup k odvolaniu

Keď sa **dieťaťu oznamuje rozhodnutie**, je dôležité:

- zabezpečiť **prítomnosť opatrovníka** alebo dôveryhodnej dospeléj osoby;
- zabezpečiť prístup k bezplatnej právnej pomoci a právnemu zastupovaniu s cieľom zaistiť účinný opravný prostriedok;
- poskytnúť prístup k **psychosociálnej podpore**⁽¹³⁸⁾ a **právnomu poradenstvu** s cieľom vysvetliť podstatu rozhodnutia, jeho dôsledky a dostupné ďalšie kroky (ako je odvolanie, ale aj informácie o návrate a o tom, ako možno poskytnúť podporu v oboch fázach);
- poskytovať **podporu prispôsobenú potrebám dieťaťa a primeranú jeho veku**, pričom sa počas celého odvolacieho konania venuje osobitná pozornosť emocionálnemu blahu dieťaťa a jeho meniacim sa potrebám.

V odvolacom konaní by mal byť prvoradým hľadiskom najlepší záujem dieťaťa, preto by sa mal zabezpečiť včasný prístup k bezplatnému právnomu poradenstvu a právnej pomoci a deťom by sa mala poskytnúť možnosť predložiť nové dôkazy na podporu svojho prípadu⁽¹³⁹⁾.

Príklady – Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas azylového pohovoru

Príklad 1 – Nezrovnalosti súvisiace s traumou

17-ročný chlapec bez sprievodu poskytne počas pohovoru výpoveď, ktorá sa v niektorých detailoch líši od predtým zaznamenaných informácií.

- **Rozhodovač** konštatuje, že nezrovnalosti sa týkajú dátumov a poradia traumatických udalostí.
- **Dieťa** nie je konfrontované obviňujúcim spôsobom.
- **Opatrovník** vysvetlí že dieťa zažilo dlhodobý stres a traumy.
- **Rozhodujúci orgán** pri posudzovaní dôveryhodnosti zohľadní vek, vyspelosť a výpadky pamäte dieťaťa súvisiace s traumou.
- Posúdenie sa zameriava na základné prvky žiadosti o ochranu.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabránenie nespravodlivým posúdeniam dôveryhodnosti a zabezpečenie posúdenia dôkazov so zameraním na potreby dieťaťa.

⁽¹³⁸⁾ Psychosociálna podpora sa odporúča aj po udelení medzinárodnej ochrany. Aj vtedy, keď sa prijme kladné rozhodnutie, môžu byť emócie spojené so získaním právneho postavenia intenzívne. Dieťa si možno uvedomí, že má teraz zabezpečenú ochranu, ale zatiaľ sa pravdepodobne nebude môcť vrátiť do svojej krajiny.

⁽¹³⁹⁾ Článok 17 nariadenia o konaní o azyle.

Príklad 2 – Pohovor uskutočnený za prítomnosti dôveryhodného priateľa alebo dôveryhodnej tretej osoby na žiadosť dieťaťa

16-ročné dieťa bez sprievodu požiada, aby bol počas osobného azylového pohovoru prítomný jeho blízky priateľ, ktorý pricestoval v tej istej skupine a býva v tom istom prijímacom zariadení, aby sa cítilo bezpečnejšie a menej úzkostlivo.

- **Rozhodovač a opatrovník** jeho žiadosť posúdia a dospejú k záveru, že prítomnosť priateľa podporí emocionálne blaho dieťaťa a nenaruší dôvernosť alebo integritu pohovoru. Zohľadnia sa aj bezpečnostné riziká.
- **Dieťa** je informované o tom, že priateľ môže byť prítomný, aby poskytol podporu, ale nebude v mene dieťaťa odpovedať na otázky.
- **Súhlas** sa zaznamená do spisu a pred začiatkom pohovoru sú dieťaťu zrozumiteľne vysvetlené úlohy všetkých prítomných osôb.
- Pohovor prebieha v prostredí zohľadňujúcom potreby dieťaťa, za prítomnosti opatrovníka a podľa potreby sa robia prestávky.
- **Rozhodovač** neustále dbá na pohodlie dieťaťa a v prípade objavenia príznakov tiesne pohovor preruší.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: rešpektovanie vyjadrených názorov dieťaťa, podpora emocionálnej bezpečnosti počas pohovoru a zároveň zabezpečenie spravodlivosti a integrity konania o azyle. Táto prax nie je podľa nariadenia o konaní o azyle povinná, ale môže sa uplatňovať v jednotlivých prípadoch podľa uváženia príslušného orgánu, ak to slúži najlepšiemu záujmu dieťaťa. To platí aj pre dôveryhodnú tretiu stranu, napríklad prijímacieho pracovníka, rozhodovača, sociálneho pracovníka alebo zástupcu mimovládnej organizácie.

4.1.4. Odvolanie proti zamietavému rozhodnutiu

Vzhľadom na potenciálne významný emocionálny vplyv zamietavého rozhodnutia na dieťa sa okrem procesných aspektov súvisiacich s **právom na odvolanie** odporúča zaviesť vhodné podporné systémy, ktoré pomôžu dieťaťu pochopiť negatívne rozhodnutie a vyrovnáť sa s ním. Dieťa ako žiadateľ má rovnako ako dospelé osoby právo podať odvolanie proti rozhodnutiu o udelení doplnkovej ochrany (keďže toto rozhodnutie predstavuje zamietnutie postavenia utečenca) a proti akémukoľvek zamietavému rozhodnutiu alebo rozhodnutiu o návrate vydanému v prvostupňovom konaní⁽¹⁴⁰⁾ vrátane:

- **zamietnutí**, ak rozhodujúci orgán v príbehu dieťaťa nezistí žiadne podstatné dôvody na priznanie postavenia utečenca alebo doplnkovej ochrany;
- **rozhodnutia o vylúčení**, ktoré sa prijímajú, ak orgány dospejú k záveru, že dieťa, ktoré dosiahlo minimálny vek trestnej zodpovednosti, sa mimo krajiny azylu dopustilo činov, ako sú vojnové zločiny alebo závažné nepolitické trestné činy⁽¹⁴¹⁾, alebo predstavuje nebezpečenstvo pre spoločnosť či národnú bezpečnosť v prípade doplnkovej ochrany;

⁽¹⁴⁰⁾ Článok 67 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹⁴¹⁾ Články 12 a 17 kvalifikačného nariadenia.

- **rozhodnutí o neprípustnosti**, keď sa žiadosti považujú za neprípustné podľa osobitných kritérií stanovených v nariadení o konaní o azyle⁽¹⁴²⁾.

Účinný opravný prostriedok sa musí podať formou odvolania na súd alebo tribunál. Odvolania sa musia podať v primeranej lehote stanovenej vo vnútroštátnom práve a rozhodnutie musí obsahovať zrozumiteľné písomné pokyny o tom, ako začať odvolacie konanie. Odvolania musia umožňovať komplexné preskúmanie skutkových okolností aj práva vrátane toho, či je potrebná medzinárodná ochrana žiadateľa.

Všeobecným pravidlom pri **konaní o azyle na hraniciach** je, že **zamietavé rozhodnutia** o žiadostiach o azyl **nemajú automaticky odkladný účinok**. Znamená to, že vo väčšine prípadov môže byť žiadateľ vyhostený alebo odovzdaný z členského štátu aj počas prebiehajúceho odvolacieho konania, pokiaľ v rámci odvolania výslovne nepožiadá o pozastavenie vyhostenia alebo odovzdania.

V zárukách uvedených v nariadení o konaní o azyle sa stanovuje, že aby bol opravný prostriedok účinný, žiadateľ musí mať prístup k podrobným záznamom z osobných pohovorov a k písomným rozhodnutiam o azyle. Osoby s rozhodovacou právomocou by sa mali opierať o dôkladné posúdenie vyhlásení (detského) žiadateľa, podporných dokumentov, informácií o krajine pôvodu a všetkých dostupných správ expertov.

Odvolacie konania v rámci konaní na hraniciach

Dieťa bez sprievodu v konaní na hraniciach

Ak sú za **výnimočných okolností** deti bez sprievodu podrobené konaniu na hraniciach, **nevzťahuje sa na ne** všeobecné pravidlo neautomatického odkladného účinku zamietavých rozhodnutí. Z toho dôvodu má zamietavé rozhodnutie o ich žiadosti **automaticky odkladný účinok**, čo znamená, že k vyhosteniu alebo odovzdaniu nemôže dôjsť, kým nebude rozhodnuté o odvolaní⁽¹⁴³⁾.

Tým sa zaručuje, že **dieťa nemôže byť vyhostené alebo odovzdané** z členského štátu, kým sa neukončí odvolacie konanie, čo predstavuje zásadnú záruku na ochranu jeho práv a zabezpečenie toho, aby každé rozhodnutie bolo v súlade s jeho najlepším záujmom.

Vypočutie v odvolacom konaní

Vypočutia v odvolacom konaní musia byť zamerané na potreby dieťaťa a musí sa pri nich uprednostňovať právo dieťaťa byť vypočuté. Členské štáty musia zabezpečiť, aby počas odvolacieho konania bola na požiadanie k dispozícii bezplatná právna pomoc a zastupovanie, ako sa uvádza v nariadení o konaní o azyle. Okrem toho je potrebné rozhodnutie o odvolaní dieťaťa oznámiť spôsobom vhodným pre dieťa, a to za účasti jeho opatrovníka alebo zákonného zástupcu. **Oznámenie rozhodnutia o odvolaní** sa musí poskytnúť v jazyku, ktorému dieťa rozumie alebo o ktorom možno odôvodnene predpokladať, že mu rozumie.

⁽¹⁴²⁾ Článok 38 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹⁴³⁾ Článok 68 ods. 3 písm. a) bod ii) a článok 68 ods. 3 písm. a) a b) nariadenia o konaní o azyle.

Špecifické ochranné opatrenia pre deti počas odvolacieho konania

Osoby poskytujúce dieťaťu právnu podporu by mali v koordinácii s opatrovníkom zabezpečiť nasledujúce aspekty.

- Posúdi sa akékoľvek **riziko vyhostenia** v priebehu odvolacieho konania vrátane toho, či má odvolanie automatický odkladný účinok.
- V prípadoch, ak sa zistia riziká sa zavedú primerané záruky vrátane žiadosti o dočasné ochranné opatrenia alebo **pozastavenia vyhostenia**, ak je to potrebné.
- Dieťa **dostalo informácie spôsobom vhodným pre dieťa**, čiže primerané jeho veku, vyspelosti a úrovni chápania.
- Dieťa malo možnosť **poradiť sa s právnym poradcom**, ako aj so svojím opatrovníkom a právnym zástupcom/právnym poradcom.
- Dieťa bolo riadne informované o zamietavom rozhodnutí, o dôvodoch tohto rozhodnutia a o **dostupných opravných prostriedkoch a možnostiach** vrátane ochranných opatrení, ak je to potrebné.
- Dieťa má počas celého procesu odvolania prístup k **psychosociálnej podpore**.
- Všetky nové zraniteľnosti alebo osobitné potreby zistené počas fázy odvolania sa dokumentujú a riešia, a to aj **aktualizáciou formulára na posúdenie najlepšieho záujmu a spisu**, a prijímú sa následné opatrenia na príslušné prispôbenie odvolacieho konania.
- V prípade neúspešného odvolania sa skúmajú **alternatívne legálne možnosti** (ako sú povolenia na pobyt z humanitárnych dôvodov alebo možnosti presídlenia).
- Ak je odvolanie úspešné, dieťa je nasmerované na **vhodný postup určenia jeho najlepšieho záujmu**, v rámci ktorého mu bude poskytnutá dlhodobá podpora v oblasti prijímania, ochrany a integrácie.

Najlepší záujem dieťaťa musí zostať hlavným vodítkom počas celej fázy odvolania, čím sa zabezpečí, aby bol proces spravodlivý, transparentný a zosúladený s medzinárodnými právnymi normami a právnymi normami EÚ⁽¹⁴⁴⁾.

Príklady – Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas odvolacieho konania

Príklad 1 – Podpora so zameraním na potreby dieťaťa počas odvolacieho konania proti zamietavému rozhodnutiu

15-ročné dieťa bez sprievodu dostane zamietavé prvostupňové rozhodnutie o žiadosti o azyl a je viditeľne v tiesni, pričom vyjadruje strach z návratu.

⁽¹⁴⁴⁾ Musí sa zaručiť spravodlivé a verejné vypočutie, ako sa stanovuje v článku 47 Charty základných práv EÚ a článku 6 Európskeho dohovoru Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v znení protokolov č. 11 a 14, 4. novembra 1950, ETS 5, <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b04.html>.

- Rozhodnutie sa oznámi v prítomnosti **opatrovníka**, ktorý vysvetlí výsledok jednoduchým jazykom primeraným veku dieťaťa.
- **Dieťa** je zrozumiteľne informované o tom, že má právo podať odvolanie a že počas prebiehajúceho odvolacieho konania nemôže byť vrátené.
- Bezodkladne sa mu poskytne **bezplatná právna pomoc** s cieľom posúdiť rozhodnutie a pripraviť odvolanie v stanovených lehotách.
- **Opatrovník a právny poradca** podrobne vysvetlia postup odvolania vrátane toho, aké informácie je možné doplniť a aké sú možné výsledky.
- **Dieťaťu** sa poskytne možnosť vyjadriť svoje názory a predložiť ďalšie informácie alebo dôkazy, ktoré doteraz neboli zohľadnené.
- Ponúknú sa mu služby psychosociálnej podpory zamerané na riešenie úzkosti a strachu po zamietavom rozhodnutí.
- **Prijímacie opatrenia** sa prehodnotia s cieľom zabezpečiť kontinuitu starostlivosti, stabilitu a prístup k vzdelávaniu počas odvolacieho konania.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabezpečenie, aby bolo právo dieťaťa na účinný opravný prostriedok reálne a dostupné a zároveň ochrana emocionálneho blaha dieťaťa, zaistenie procesnej spravodlivosti a kontinuity ochrany počas odvolacieho konania. Rozhodujúci orgán pri posudzovaní dôveryhodnosti zohľadní vek, vyspelosť a výpadky pamäte dieťaťa súvisiace s traumou

Príklad 2 – Odvolanie je uprednostnené z dôvodu rizika vážneho bezprávia po návrate 12-ročné dieťa dostane spolu so svojimi rodičmi zamietavé rozhodnutie vo veci azylu. Pri oznámení rozhodnutia dieťa úradníkovi vyjadrí strach, že v prípade návratu bude vystavené škodlivým tradičným praktikám vrátane praktík, do ktorých by mohli byť zapojení rodinní príslušníci.

- **Príslušný orgán** začne vyšetrovanie, keďže existujú náznaky, že rodičia môžu byť zapojení do bezprávia, ktorého sa dieťa obáva, alebo nie sú schopní mu zabrániť; **sú informované služby na ochranu detí** a prijímú sa primerané záruky s cieľom zabezpečiť nezávislú ochranu dieťaťa.
- Po získaní potrebných prvkov sa vymenuje opatrovník a pozastaví sa zákonné opatrovníctvo.
- **Príslušný orgán a opatrovník** zistia, že dieťa môže mať individuálne potreby v oblasti ochrany, ktoré neboli v prvom stupni úplne posúdené, a to z dôvodu objavenia nových skutočností týkajúcich sa konkrétneho dieťaťa.
- Rozhodnutie a jeho dôsledky sa dieťaťu vysvetlia v jazyku primeranom jeho veku a ak je to potrebné na zaistenie práva dieťaťa byť vypočutý a zaistenie jeho bezpečnosti **oddelené od rodičov**.
- Na podanie odvolania v stanovených lehotách sa okamžite zaistí **bezplatná právna pomoc**.
- Predložili sa nové dôkazy týkajúce sa konkrétneho dieťaťa vrátane informácií o praktikách krajiny pôvodu, ktoré majú vplyv na deti, a ako aj znaleckých posudkov.

- **Odvolací orgán upřednostní** případ z důvodu věku dítěte a rizika nenapravitelné újmy.
- Počas celého odvolacieho konania sa dieťaťu poskytuje **psychosociálna podpora**.
- V záujme ochrany dieťaťa sa prehodnotia opatrenia týkajúce sa **prijímania a vzdelávania**, aby sa počas odvolacieho konania zabezpečila stabilita.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabezpečenie dôkladného posúdenia rizík špecifických pre dieťa, zabránenie vystaveniu vážnemu bezpráviu a zaručenie účinného opravného prostriedku prispôsobeného individuálnym potrebám dieťaťa v oblasti ochrany.

EUAA/FRA, Konanie o azyle: Praktický nástroj pre opatrovníkov, október 2023,
<https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-procedure>

Tento nástroj pomáha opatrovníkom pridelených deťom pri ich každodenných úlohách a povinnostiach počas celého konania o azyle. Obsahuje prehľad konania o azyle s osobitným zameraním na deti, na záruky pre deti a na úlohu opatrovníka v rôznych fázach konania o azyle. Zaoberá sa aj tým, čo by mal opatrovník urobiť, ak sa stane niečo neočakávané alebo ak je sporný vek, a vysvetľuje sa v ňom, ako zaručiť trvalé riešenie pre dieťa.

5. Najlepší záujem dieťaťa ako súčasť riadenia migrácie a azylu

5.1. Spoločný rámec na riadenie migrácie

V nariadení o riadení azylu a migrácie sa stanovuje spoločný rámec na určenie toho, ktorá krajina EÚ+ je zodpovedná za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu, s **posilnenými procesnými zárukami pre deti**, najmä ak sa uplatňujú **kritériá týkajúce sa rodiny**.

Spravidla musia osoby, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu, zaregistrovať žiadosť v prvej krajine EÚ+, do ktorej vstúpili, a zdržiavať sa tam, kým nebude prijaté rozhodnutie o zodpovednosti. V časti III nariadenia o riadení azylu a migrácie sa stanovuje postup na určenie zodpovedného členského štátu, čím sa zabezpečuje, že **každú žiadosť posudzuje jedna krajina EÚ+**, a tým sa zabraňuje súbežným alebo nasledujúcim postupom⁽¹⁴⁵⁾.

Krajina EÚ+, v ktorej je žiadosť zaregistrovaná, je zodpovedná za určenie zodpovednosti, ako aj za zistenie prípadných prepojení s inými členskými štátmi. Na tento účel sa v nariadení o riadení azylu a migrácie stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu.

Okrem toho sa v nariadení o riadení azylu a migrácie stanovuje spoločný rámec na riadenie migrácie, ktorý sa uplatňuje na krajiny EÚ+⁽¹⁴⁶⁾. Spolu s povinným mechanizmom solidarity, v ktorom sa stanovujú kroky potrebné na zabezpečenie toho, aby krajiny EÚ+ dostali potrebné solidárne opatrenia. Krajiny EÚ+ si môžu vybrať druh solidárnych opatrení, ktoré sú ochotné poskytovať. Môže ísť o relokáciu žiadateľov alebo príjemcov, finančné príspevky alebo alternatívne solidárne opatrenia. Ak by prísluby týkajúce sa relokácie nepostačovali, nástrojom na zaručenie účinnej podpory členskými štátom v núdzi budú aj takzvané „kompenzácie prevzatím zodpovednosti“ – ktoré spočívajú v prevzatí zodpovednosti za posudzovanie žiadostí.

5.2. Jasné pravidlá na určenie zodpovedného členského štátu

Pri určovaní zodpovedného členského štátu sa **musia najprv** v súlade s nariadením o riadení azylu a migrácie **preskúmať kritériá súvisiace s rodinou**. Tieto kritériá sa uplatňujú na základe

⁽¹⁴⁵⁾ V súlade s článkom 17 nariadenia o riadení azylu a migrácie sa musia žiadatelia nachádzať v: a) členskom štáte prvého vstupu alebo členskom štáte, ktorý vydal povolenie na pobyt, dovtedy, kým nebude určený zodpovedný členský štát a v príslušných prípadoch do vykonania konania o odovzdaní; b) zodpovednom členskom štáte alebo c) členskom štáte relokácie po odovzdaní podľa článku 67 ods. 11 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁴⁶⁾ Dánsko a krajiny pridružené k schengenskému priestoru nie sú viazané rámcom solidarity stanoveným v nariadení o riadení azylu a migrácie.

vymedzenia pojmov „rodinný príslušník“⁽¹⁴⁷⁾ a „príbuzný“⁽¹⁴⁸⁾, ako sú stanovené v uvedenom nariadení. V tejto príručke sa majú odkazy na „zlúčenie rodiny“ chápať tak, že zahŕňajú situácie, v ktorých sa zodpovednosť určuje na základe dožiadania o prevzatie a prípadne oznámenia o prijatie späť, čím sa zachováva celistvosť rodiny prostredníctvom príslušných postupov zodpovednosti v súlade s nariadením o riadení azylu a migrácie.

V prípade detí so sprievodom, ktorých žiadosti sa posudzujú spolu s ich rodinnými príslušníkmi, sa kritériá všeobecnej zodpovednosti v plnom rozsahu vzťahujú na rodinu, keďže žiadosť dieťaťa sa spracúva spolu so žiadosťou sprevádzajúcej dospelé osoby (sprevádzajúcich dospelých osôb). Ak nie sú v inej krajine EÚ+ identifikované žiadne rodinné väzby sprevádzajúcej dospelé osoby (sprevádzajúcich dospelých osôb), rozhodujúce orgány posudzujú ďalšie kritériá zodpovednosti, ktoré sa vzťahujú na sprevádzajúcu dospelú osobu (sprevádzajúce dospelé osoby). Tieto kritériá sa nepriamo vzťahujú aj na deti so sprievodom, a to v tom zmysle, že žiadosť dieťaťa sa posudzuje spoločne so žiadosťou sprevádzajúcej dospelé osoby (sprevádzajúcich dospelých osôb) a zodpovednosť sa určuje na základe kritérií platných pre dospelú osobu (dospelé osoby), pričom sa náležite zohľadňuje najlepší záujem dieťaťa, a to vrátane týchto kritérií:

- či je držiteľom víza alebo dokladu o pobyte vydaného krajinou EÚ+⁽¹⁴⁹⁾;
- či je držiteľom diplomu alebo kvalifikácie vydaných vzdelávacou inštitúciou v krajine EÚ+ pred menej ako šiestimi rokmi⁽¹⁵⁰⁾;
- či sa na danú osobu vzťahuje vízová povinnosť pri vstupe⁽¹⁵¹⁾;
- podanie žiadosti v medzinárodnom tranzitnom priestore letiska v rámci krajín EÚ+⁽¹⁵²⁾;
- neoprávnený vstup na územie EÚ+⁽¹⁵³⁾.

⁽¹⁴⁷⁾ „Rodinným príslušníkom“ sa, pokiaľ už rodina existovala pred tým, než žiadateľ alebo rodinný príslušník prišli na územie členských štátov, rozumie nasledujúci členovia žiadateľovej rodiny, ktorí sa nachádzajú na území členského štátu: a) manžel alebo manželka žiadateľa alebo žiadateľov partner alebo partnerka, s ktorými žije v trvalom vzťahu a s ktorými nie je zosobášený, ak sa na základe práva alebo praxe dotknutého členského štátu hľadí na nezosobášené páry ako na manželské páry podľa jeho práva týkajúceho sa štátnych príslušníkov tretích krajín; b) maloleté dieťa párov uvedených v bode a) alebo žiadateľa za predpokladu, že toto dieťa nie je zosobášené a bez ohľadu na to, či sa toto dieťa narodilo v manželskom zväzku alebo mimo neho alebo bolo adoptované v zmysle vnútroštátneho práva; c) otec, matka alebo iná dospelá osoba zodpovedná za žiadateľa podľa práva alebo praxe členského štátu, v ktorom sa táto dospelá osoba nachádza, ak je týmto žiadateľom maloletá nezosobášená osoba; d) otec, matka alebo iná dospelá osoba zodpovedná za osobu s udelenou medzinárodnou ochranou podľa práva alebo praxe členského štátu, v ktorom sa osoba s udelenou medzinárodnou ochranou, nachádza, ak je touto osobou s udelenou medzinárodnou ochranou maloletá nezosobášená osoba.

⁽¹⁴⁸⁾ „Príbuzným“ sa rozumie dospelá tetra alebo dospelý strýko žiadateľa alebo starý rodič žiadateľa, ktorí sa nachádzajú na území členského štátu, a to bez ohľadu na to, či sa žiadateľ narodil v manželskom zväzku alebo mimo neho, alebo či bol adoptovaný v zmysle vnútroštátneho práva.

⁽¹⁴⁹⁾ Článok 29 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁵⁰⁾ Článok 30 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁵¹⁾ Článok 31 nariadenia o riadení azylu a migrácie. Nie všetky členské štáty uplatňujú voči štátnym príslušníkom tretích krajín rovnaké vízové požiadavky. Z toho vyplýva, že osoba môže vstúpiť do jedného členského štátu bez víz, avšak na vstup do iného členského štátu môže stále potrebovať vízum.

⁽¹⁵²⁾ Článok 32 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁵³⁾ Článok 33 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

Nariadenie Eurodac

V nariadení Eurodac⁽¹⁵⁴⁾ sa podporuje vykonávanie nariadenia o riadení azylu a migrácie vytvorením interoperabilnej azylovej a migračnej databázy. Eurodac obsahuje odtlačky prstov, podoby tváre, údaje o totožnosti a kópie dokladov totožnosti alebo cestovných dokladov žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Všetkým žiadateľom o medzinárodnú ochranu vo veku **6 rokov a viac** sa pri zhromažďovaní biometrických údajov odoberú odtlačky prstov.

Ak krajina EÚ+, ktorá vykonáva určenie zodpovednosti, na základe jedného z uvedených kritérií usúdi, že za posúdenie žiadosti danej osoby o medzinárodnú ochranu by mala byť zodpovedná iná krajina EÚ+, zašle tejto krajine žiadosť a požiada ju, aby prevzala zodpovednosť za posúdenie žiadosti danej osoby o medzinárodnú ochranu. Každé rozhodnutie o odovzdaní by malo byť v súlade s najlepším záujmom dieťaťa, ktorý by sa mal posúdiť ešte pred prijatím rozhodnutia. Pri všetkých konaniach stanovených v tomto nariadení musia členské štáty totiž prihliadať v prvom rade na najlepšie záujmy dieťaťa⁽¹⁵⁵⁾. Ak je žiadosť schválená, osoba je odovzdaná do zodpovednej krajiny.

Uvedené kritériá prevzatia sa **nevzťahujú na deti bez sprievodu**, keďže v nariadení o riadení azylu a migrácie sa stanovujú osobitné pravidlá zodpovednosti pre maloleté osoby bez sprievodu, ktorými sa uprednostňujú rodinné väzby a najlepší záujem dieťaťa pred kritériami súvisiacimi s migráciou, ktoré sa vzťahujú na dospelých.

V prípade detí bez sprievodu sa uplatňujú iba kritériá týkajúce sa zodpovednosti na základe rodinných väzieb uvedené v kapitole II nariadenia o riadení azylu a migrácie s názvom Kritériá na určenie zodpovedného členského štátu. V súlade s článkom 25 ods. 2 nariadenia o riadení azylu a migrácie platí, že ak je žiadateľom dieťa bez sprievodu, zodpovedným členským štátom je ten členský štát, v ktorom sa legálne nachádza člen rodiny alebo súrodenec, pokiaľ sa nepreukáže, že by to nebolo v najlepšom záujme dieťaťa.

Ak je žiadateľom zosobášená maloletá osoba, ktorej manžel (alebo manželka) sa nenachádza oprávnené na území členských štátov, zodpovedným členským štátom je ten členský štát, v ktorom sa oprávnené zdržiava **otec, matka** alebo iná dospelá osoba, ktorá je za maloletú osobu zodpovedná podľa práva alebo praxe daného členského štátu, alebo **súrodenec**, ak to nie je v rozpore s najlepším záujmom dieťaťa.

⁽¹⁵⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1358 zo 14. mája 2024 o zriadení systému Eurodac na porovnávanie biometrických údajov s cieľom účinne uplatňovať nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1351 a (EÚ) 2024/1350 a smernicu Rady 2001/55/ES a identifikovať neoprávnené sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, o žiadostiach orgánov presadzovania práva členských štátov a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/818 a o zrušení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 603/2013. (Ú. v. EÚ L, 2024/1358, 22.5.2024), <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>.

⁽¹⁵⁵⁾ Článok 23 ods. 1 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

Ak sa na území žiadneho členského štátu oprávnené nenachádza žiadny rodinný príslušník ani súrodenec, v nariadení o riadení azylu a migrácie sa umožňuje prideliť zodpovednosť členskému štátu, v ktorom sa oprávnené nachádza **príbuzný**, ak sa na základe individuálneho posúdenia preukáže, že tento príbuzný je schopný postarať sa o dieťa bez sprievodu a že takéto odovzdanie je v najlepšom záujme dieťaťa⁽¹⁵⁶⁾.

V týchto ustanoveniach sa pre deti bez sprievodu stanovuje jasná **hierarchia kritérií zodpovednosti** a zabezpečuje sa, aby sa počas celého procesu určovania aj naďalej v prvom rade zohľadňovali celistvosť rodiny a najlepší záujem dieťaťa.

Dieťa bez sprievodu, ktoré nemá v krajinách EÚ+ žiadnych rodinných príslušníkov ani príbuzných, môže byť **odovzdané** do prvej krajiny registrácie⁽¹⁵⁷⁾ alebo relokované do členského štátu relokácie vždy vtedy, **ak je odovzdanie/relokácia v jeho najlepšom záujme**. Hoci to nie je uvedené v kapitole II nariadenia o riadení azylu a migrácie, situácia **závislého postavenia**⁽¹⁵⁸⁾ (za podmienok vymedzených v článku 37 nariadenia o riadení azylu a migrácie) medzi žiadateľom o medzinárodnú ochranu a jeho dieťaťom, súrodencom alebo rodičom, ktorí majú oprávnený pobyt v členskom štáte, by mala byť záväzným kritériom zodpovednosti. V nariadení o riadení azylu a migrácie sa okrem toho členským štátom umožňuje uplatňovať **ustanovenia o práve vlastného uváženia**⁽¹⁵⁹⁾ z humanitárnych dôvodov, najmä z dôvodu spájania rodinných vzťahov založených na zmysluplných rodinných, sociálnych alebo kultúrnych väzbách. Ak sa neuplatňuje žiadne z kritérií zodpovednosti a nepoužijú sa ustanovenia o závislosti ani o práve vlastného uváženia, za posúdenie žiadosti sa stáva zodpovedná krajina EÚ+, v ktorej bola žiadosť prvýkrát zaregistrovaná.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa pri určovaní zodpovednosti alebo pri relokácii

Každé **rozhodnutie o odovzdaní alebo relokácii** dieťaťa by malo byť prijaté na základe **holistického posúdenia dôkazov, ktoré vychádza z najlepšieho záujmu dieťaťa**.

Je to dôležité, pretože takýto proces môže mať tri rôzne výsledky:

- Ak existujú náznaky, že sa rodinný príslušník alebo príbuzný nachádza v inej krajine EÚ+, orgány môžu z dôvodov zachovania rodiny rozhodnúť, že požiadajú túto inú krajinu EÚ+ o prevzatie zodpovednosti za posúdenie žiadosti dieťaťa o medzinárodnú ochranu. V prípade schválenia bude dieťa bez sprievodu počas posudzovania svojej žiadosti odovzdané do krajiny EÚ+, kde má bydlisko rodinný príslušník alebo príbuzný.
- Ak dieťa nemá v krajinách EÚ+ žiadnych rodinných príslušníkov ani príbuzných, ale informácie z Eurodacu potvrdzujú, že dieťa už požiadalo o azyl v inej krajine EÚ+ alebo sa nachádzalo v členskom štáte inom, ako je ten, ktorý bol určený za zodpovedný, orgány môžu túto krajinu EÚ+ požiadať o **prijatie dieťaťa späť, za predpokladu, že je to v jeho najlepšom záujme**. Ak krajina EÚ+, v ktorej bola žiadosť

⁽¹⁵⁶⁾ Článok 25 ods. 3 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁵⁷⁾ Článok 25 ods. 5 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁵⁸⁾ Článok 34 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁵⁹⁾ Článok 35 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

prvýkrát zaregistrovaná, prijme dožiadanie o prijatie späť alebo nevznesie námietku proti požiadavke v lehote stanovenej v nariadení o riadení azylu a migrácie, vydá sa rozhodnutie o odovzdaní.

- Ak existujú náznaky, že v inej krajine EÚ+ existujú ďalšie rodinné väzby, a ak existujú humanitárne dôvody založené na na zmysluplných väzbách týkajúcich sa rodinných, sociálnych alebo kultúrnych aspektov, orgány môžu rozhodnúť, že požiadajú túto krajinu EÚ+, aby prevzala zodpovednosť za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. Nazýva sa to „**požiadavka na vlastné uváženie**“, ale môže to *de facto* viesť k zlúčeniu rodiny.
- Ak je krajina EÚ+ vystavená mimoriadnemu migračnému tlaku a môže využiť solidárne opatrenie v podobe relokácie, dieťaťu môže byť vydané **rozhodnutie o relokácii**⁽¹⁶⁰⁾ do iného členského štátu, ktorý posúdi žiadosť o medzinárodnú ochranu. Ak sa prijme, vydá sa rozhodnutie o odovzdaní.

Pokiaľ ide o ochranné opatrenia, rozhodnutie sa má oznámiť dieťaťu v jazyku a spôsobom, ktorému **rozumie**, a za prítomnosti **opatrovníka alebo právneho zástupcu**, ktorý mu môže rozhodnutia podrobnejšie vysvetliť. Malo by sa mu vysvetliť aj právo na opravný prostriedok⁽¹⁶¹⁾.

5.3. Príslušné procesné záruky v nariadení o riadení azylu a migrácie

V nariadení o riadení azylu a migrácie sa stanovujú osobitné ustanovenia týkajúce sa detí. Ďalej sa uvádzajú kľúčové prvky.

1. Uprednostňovanie

Všetkým konaniam, ktoré sa týkajú detí, sa musí venovať prednostná pozornosť⁽¹⁶²⁾. Toto platí pre všetky výmeny informácií, žiadosti, odpovede a rozhodnutia medzi krajinami EÚ+⁽¹⁶³⁾. Cieľom uprednostnenia je minimalizovať neistotu, zabrániť dlhodobému odlúčeniu a znížiť riziko bezprávia. Uprednostňovanie prípadov týkajúcich sa detí znamená, že všetky konania súvisiace s deťmi sa musia riešiť naliehavo, a to v krajine EÚ+, kde sa dieťa nachádza, ako aj v krajine, kde sa nachádza rodinný príslušník alebo príbuzný dieťaťa, alebo do ktorej by mohlo byť dieťa odovzdané alebo relokované. V čase, keď dieťa podá žiadosť o azyl, malo by byť – rovnako ako každý žiadateľ – riadne informované o ustanoveniach týkajúcich sa zlúčenia rodiny⁽¹⁶⁴⁾.

⁽¹⁶⁰⁾ Pozri aj FRA, *Relocating unaccompanied children: applying good practices to future scheme* (Relokácia detí bez sprievodu: uplatňovanie osvedčených postupov v budúcich systémoch), 2020, <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/relocation-unaccompanied-children>.

⁽¹⁶¹⁾ Článok 43 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁶²⁾ Článok 23 ods. 1 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁶³⁾ Články 39 a 40 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁶⁴⁾ Článok 19 ods. 1 písm. f) nariadenia o riadení azylu a migrácie.

2. Lehoty pre žiadosti týkajúce sa zlúčenia rodiny

Hoci by sa k všetkým prípadom týkajúcim sa detí malo pristupovať prednostne, v nariadení o riadení azylu a migrácie sa zavádza ustanovenie, ktorým sa chránia deti bez sprievodu pred dôsledkami v prípadoch, keď krajina EÚ+ nebola schopná včas zaslať dožiadanie o prevzatie alebo oznámenie o prijatie späť. Zatiaľ čo lehoty na zaslanie dožiadania o prevzatie do inej krajiny EÚ+ sú záväzné, v článku 39 ods. 1 pododsek 4 sa uvádza, že krajina EÚ+ môže kedykoľvek pred prvým rozhodnutím vo veci pokračovať v konaní a dožiadať iný členský štát, aby prevzal žiadateľa, a to aj po uplynutí stanovených lehôt, **za predpokladu, že je to v najlepšom záujme dieťaťa**. Táto výnimka sa nevzťahuje na lehoty na odpoveď na dožiadanie o prevzatie, ktoré sa naďalej riadia článkom 40 nariadenia o riadení azylu a migrácie⁽¹⁶⁵⁾.

3. Účinné zastúpenie

Opatrovníci by mali absolvovať primeranú odbornú prípravu a mali by mať potrebnú kvalifikáciu, aby boli schopní zabezpečiť, že počas postupov vykonávaných podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie sa zohľadňuje najlepší záujem dieťaťa. Opatrovník musí byť primerane vyškolený a zapojený do celého postupu určovania zodpovedného členského štátu a musí mať prístup k obsahu príslušných dokumentov v spise žiadateľa. Opatrovník musí neustále informovať maloletú osobu bez sprievodu o pokroku v konaniach podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie. Opatrovník je takisto povinný poskytovať dieťaťu bez sprievodu informácie primerané jeho veku a pomáhať mu pri poskytovaní informácií a prispievať k posudzovaniu jeho najlepšieho záujmu.

4. Najlepší záujem dieťaťa ako prvoradé hľadisko

Krajiny EÚ+ musia počas určovania členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti vždy konať v súlade s najlepším záujmom dieťaťa⁽¹⁶⁶⁾. Odovzdania alebo relokácie (vrátane odovzdania do inej krajiny EÚ+) detí bez sprievodu sa môžu uskutočniť len vtedy, ak sa preukáže, že je to v najlepšom záujme dieťaťa.

Vyváženie názorov dieťaťa, bezpečnosti a blaha pri zlúčení rodiny podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie

Hoci je potrebné vypočuť si názory a želania dieťaťa a venovať im náležitú pozornosť, orgány musia zároveň zohľadniť aj širšie faktory, ktoré ovplyvňujú bezpečnosť, ochranu a krátkodobé, strednodobé aj dlhodobé blaho a sociálny rozvoj dieťaťa. Ide o tieto faktory:

- kvalita a bezpečnosť starostlivosti v členskom štáte, ktorý sa považuje za zodpovedný;
- ochrana pred násilím, vykorisťovaním alebo zanedbávaním;
- emocionálna stabilita a kontinuita starostlivosti;
- prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám.

⁽¹⁶⁵⁾ Článok 40 ods. 1 bod 2 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽¹⁶⁶⁾ Článok 23 ods. 1 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

Zásada vzájomnej dôvery a jej obmedzenia

Systém zodpovednosti je založený na zásade vzájomnej dôvery, čo znamená, že členské štáty vo všeobecnosti predpokladajú, že všetky zúčastnené štáty dodržiavajú základné práva, poskytujú primerané prijímacie podmienky a zabezpečujú primerané záruky žiadateľom o medzinárodnú ochranu. Tento predpoklad umožňuje, aby sa odovzdania uskutočňovali bez systematického overovania azylového systému každého členského štátu, a je nevyhnutný na efektívne fungovanie rámca zodpovednosti.

Orgány však musia postupovať s náležitou starostlivosťou a posúdiť, či by v konkrétnom prípade odovzdanie nevystavilo žiadateľa skutočnému riziku porušenia jeho základných práv alebo podmienkam, ktoré nie sú zlučiteľné s jeho osobitnými potrebami – najmä ak ide o dieťa bez sprievodu alebo o osobu v inej zraniteľnej situácii. Ak existujú dôveryhodné ukazovatele takýchto rizík, členské štáty sú povinné neuspokojiť sa s predpokladmi a overiť, či sú pri odovzdaní a v zodpovednom členskom štáte zavedené primerané bezpečnostné opatrenia⁽¹⁶⁷⁾. Môže to zahŕňať vyžiadanie individuálnych záruk, najmä pokiaľ ide o prijímacie podmienky, opatrovníctvo, zdravotnú starostlivosť alebo potreby v oblasti ochrany. Hoci vzájomná dôvera zostáva východiskovým bodom, nezbavuje orgány povinnosti vykonať individuálne, na dôkazoch založené a na budúcnosť orientované posúdenie. V praxi si to vyžaduje vyváženie účinnosti systému zodpovednosti s povinnosťou zabezpečiť úroveň ochrany primeranú zraniteľnosti žiadateľa, pričom sa v prípade potreby musí v prvom rade zohľadniť najlepší záujem dieťaťa. K odovzdaniu by nemalo dôjsť, ak existujú závažné dôvody naznačujúce, že danej osobe by hrozilo predvídateľné bezprávie, ktoré nie je možné dostatočne zmierniť.

Finančná spôsobilosť, starostlivosť a aspekty týkajúce sa najlepšieho záujmu dieťaťa

Pri posudzovaní toho, či sa môže o dieťa bez sprievodu⁽¹⁶⁸⁾ starať príbuzný, by sa spôsobilosť príbuzného starať sa o dieťa mala posudzovať holisticky na základe širokého spektra faktorov vrátane jeho spôsobilosti chrániť dieťa pred bezprávím a uspokojovať jeho základné potreby, pričom by mal podporovať jeho rozvoj. Finančné prostriedky sa môžu zohľadniť ako **jeden z viacerých relevantných prvkov**, ktoré sa zohľadňujú pri posudzovaní spôsobilosti poskytovať primeranú starostlivosť a podporu, ale **nemali by sa posudzovať izolovane** ani byť rozhodujúcim faktorom pri rozhodnutiach o zlúčení rodiny. Zodpovednosť za zabezpečenie prijímacích podmienok nesie naďalej krajina EÚ+.

EUAA, Recommendations on Family Reunification Within the Dublin Procedure
(Odporúčania k zlúčeniu rodiny v dublinskom konaní), 2023, <https://euaa.europa.eu/publications/recommendations-family-reunification-within-dublin-procedure>.

⁽¹⁶⁷⁾ Pozri rozsudok Súdneho dvora zo 16. februára 2017, *CK a i./Slovinsko*, C-578/16, ECLI:EU:C:2017:127, bod 65, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62016CJ0578>, v ktorom sa Súdny dvor do veľkej miery odvoláva aj na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Zhrnutie je k dispozícii v databáze judikatúry EUAA, <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=37>.

⁽¹⁶⁸⁾ Článok 25 ods. 3 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

5.3.1. Účel posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa v kontexte nariadenia o riadení azylu a migrácie

Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa v kontexte nariadenia o riadení azylu a migrácie by sa malo zameriavať na zabezpečenie toho, aby:

- dieťa malo čo najskôr **účinný prístup ku konaniu o azyle**;
- sa opatrovník dieťaťa zúčastňoval na posúdení a pomáhal dieťaťu bez sprievodu pri poskytovaní informácií relevantných pre toto posúdenie;
- sa v príslušných prípadoch vyhľadávajú rodinných príslušníkov začalo už v ranej fáze procesu a ak sa v inej krajine EÚ+ nájde rodinný príslušník, súrodenec alebo príbuzný, dieťa bolo informované o možnosti zlúčenia s touto osobou a následne s ňou bolo **zlúčené** čo najskôr (pokiaľ zlúčenie nie je v rozpore s jeho najlepším záujmom);
- sa dieťa, pokiaľ sa vo viacerých krajinách EÚ+ nachádza viac ako jeden rodinný príslušník, súrodenec alebo príbuzný, **zlúčilo s tým, kto najlepšie zabezpečí jeho najlepšiu záujem**;
- dieťa bolo **odovzdané** do zodpovednej krajiny EÚ+ **iba vtedy, ak je to v jeho najlepšom záujme**;
- dieťa bolo **relokované** do členského štátu iba vtedy, **ak je to v jeho najlepšom záujme**.

Kľúčové faktory na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie

V súlade s článkom 23 ods. 4 nariadenia o riadení azylu a migrácie sa v posúdení musia okrem iného zväžiť:

- možnosti zlúčenia rodiny;
- bezpečnosť a ochrana;
- blaho a sociálny rozvoj v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom horizonte;
- názory dieťaťa;
- informácie od opatrovníka alebo osoby, ktorá má dočasne pôsobiť ako zástupca;
- akékoľvek ďalšie relevantné faktory.

Pri posudzovaní je potrebné vyvážiť tieto prvky s ohľadom na konkrétne podmienky v žiadajúcom aj v dožiadanom členskom štáte v danej situácii. Uvedené faktory by sa nemali považovať za úplný zoznam. Môže byť potrebné zohľadniť aj iné prvky. Posudzovanie najlepšieho záujmu dieťaťa na účely určenia zodpovednosti alebo relokácie dieťaťa bez sprievodu by malo zahŕňať všetky príslušné prvky najlepšieho záujmu dieťaťa, pričom váha pridelená každému prvku závisí od jeho vzťahu k ostatným.

Pri posudzovaní toho, ktorá možnosť je v najlepšom záujme dieťaťa, a to konkrétne

- a) odovzdanie do krajiny EÚ+, v ktorej má pobyť jeho rodinný príslušník, súrodenec alebo príbuzný;

- b) relokácia do inej krajiny EÚ+ alebo
- c) vrátenie do krajiny EÚ+, kde bola jeho žiadosť prvýkrát zaregistrovaná,

je dôležité, aby posudzovateľ zohľadnil tieto faktory v konkrétnom kontexte krajiny bydliska aj krajiny relokácie/prvého vstupu, ak je to relevantné, a aby vyhodnotil a vyvážil všetky prvky⁽¹⁶⁹⁾ vrátane potenciálnych rizík, ktoré by toto rozhodnutie mohlo mať na dieťa. Tieto prvky by sa mali posudzovať vo vzťahu k individuálnej a osobitnej situácii dieťaťa a nemali by zahŕňať všeobecné posúdenie systémov prijímania alebo ochrany prijímajúceho členského štátu, o ktorých sa predpokladá, že sú v súlade so základnými právami podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie. Posudzovateľ by mal tieto faktory a ich vplyv na dieťa zvážiť z krátkodobého, ako aj strednodobého až dlhodobého hľadiska jeho vývoja. Len v prípadoch, keď existujú individuálne a podložené dôvody na to, že odovzdanie by nebolo v najlepšom záujme dieťaťa, by sa odovzdanie nemalo uskutočniť.

V niektorých prípadoch môžu byť rozhodnutia o určení zodpovedného členského štátu, založené na rodinných kritériách vedúcich k zlúčeniu rodiny, posúdené ako rozhodnutia v najlepšom záujme dieťaťa, a to aj napriek pôvodnej neochote dieťaťa. Takúto neochotu treba vždy brať vážne a posúdiť ju musia kvalifikovaní odborníci, najmä ak môže vyplývať z minulého zneužívania, zanedbávania alebo nátlaku. Príkladom môže byť predchádzajúce domáce násilie alebo vyhrážky zo strany obchodníkov s ľuďmi, že odmietnu zlúčenie rodiny.

Do posudzovania zodpovednosti sa majú zapojiť vyškolení pracovníci a všetky pohovory sa majú viesť spôsobom vhodným pre dieťa. Je potrebné preskúmať **rodinné väzby** a získať informácie o prítomnosti rodinných príslušníkov, súrodencov alebo príbuzných, o ich vzťahoch a kontaktoch.

V rámci tohto procesu by sa mali identifikovať a vyhľadať rodičia a ďalší rodinní príslušníci, a to v krajinách EÚ+, ako aj v tretích krajinách. Po vyhľadaní rodinných príslušníkov a pred zorganizovaním odovzdania by sa malo posúdiť, či je zlúčenie rodiny skutočne v najlepšom záujme dieťaťa.

Osobný pohovor by mal byť pre rozhodovača príležitosťou na získanie ďalších relevantných informácií, ktoré nadväzujú na informácie z formulára na vyhľadávanie rodinných príslušníkov. Mal by sa uskutočniť s účasťou dieťaťa a jeho opatrovateľa a v spolupráci s nimi.

Ak dieťa bez sprievodu nemá rodinného príslušníka, súrodenca alebo príbuzného v krajinách EÚ+, ako sa vymedzuje v nariadení o riadení azylu a migrácie, mali by sa preskúmať iné druhy rodinných vzťahov v rámci krajín EÚ+.

Ak chcete zistiť, či by bola relokácia do inej krajiny EÚ+ v najlepšom záujme dieťaťa, možno sa dieťaťa opýtať na jeho cestu do Európy. Skúma sa aj to, aký dlhý čas strávilo v konkrétnych krajinách EÚ+, a jeho zmysluplné väzby založené na rodinných, sociálnych alebo kultúrnych aspektoch s akýmikoľvek krajinami EÚ+, aby sa zistilo, či sú uplatniteľné ustanovenia o práve vlastného uváženia, alebo či by dieťa mohlo byť relokované do inej krajiny EÚ+. V prípade

⁽¹⁶⁹⁾ Pozri [obrázok 2. Vyváženie prvkov pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa](#).

maloletých osôb bez sprievodu musia byť názory dieťaťa vypočuté a náležite zohľadnené v kontexte posúdenia jeho najlepšieho záujmu, a to aj v prípade, keď dieťa vyjadrí nesúhlas s navrhovanou relokáciou.

Príklady – Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa v kontexte nariadenia o riadení azylu a migrácie

Príklad 1 – Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa v prípade zlúčenia rodiny podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie

O azyl žiada 15-ročné dieťa bez sprievodu. Počas postupu určovania zodpovednosti orgány prostredníctvom formulára na vyhľadávanie rodinných príslušníkov zistia, že jeho teta – kvalifikovaná ako príbuzná v zmysle článku 25 ods. 3 nariadenia o riadení azylu a migrácie – má oprávnený pobyt v inom členskom štáte. V prípade detí bez sprievodu sa v nariadení o riadení azylu a migrácie stanovuje hierarchia kritérií zodpovednosti, v ktorej sa uprednostňujú rodinní príslušníci a súrodenci (článok 25 ods. 2), po ktorých nasledujú príbuzní, za predpokladu, že individuálnym preskúmaním sa potvrdí, že sa o dieťa môže starať príbuzný (článok 25 ods. 3). Ak sú tieto podmienky splnené, zodpovedným členským štátom je členský štát, v ktorom má pobyt príbuzný, pokiaľ sa nepreukáže, že takáto zodpovednosť by nebola v najlepšom záujme dieťaťa.

- **Príslušný orgán** prijme formulár na vyhľadávanie rodinných príslušníkov a informuje dieťa spôsobom primeraným jeho veku o postupe a možných výsledkoch.
- Dieťaťu sa poskytne prístup k **bezplatnému právnomu poradenstvu** vrátane: a) usmernení a vysvetlení kritérií a konaní o určenie zodpovedného členského štátu, ako aj informácií o právach a povinnostiach počas všetkých fáz tohto konania; a b) usmernení a pomoci pri predkladaní informácií, ktoré môžu pomôcť určiť zodpovedný členský štát.
- Začne sa posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa s cieľom určiť, či je vyhľadávanie rodinných príslušníkov a potenciálne odovzdanie na účely zlúčenia s tetou v najlepšom záujme dieťaťa.
- **Orgány** posúdia existenciu rodinnej väzby a overia, či sa teta skutočne oprávnene nachádza na území iného členského štátu.
- **Orgány** posúdia kvalitu a stabilitu vzťahu, ako aj ochotu a spôsobilosť tety poskytovať starostlivosť a podporu.
- Aktívne sa získavajú názory **dieťaťa** s podporou **opatrovníka** a prikladá sa im náležitá váha podľa veku a vyspelosti dieťaťa.
- Záruky sa uplatňujú vzhľadom na individuálnu situáciu dieťaťa a osobitnú situáciu tety ako poskytovateľky starostlivosti, aby sa v členskom štáte, ktorý je považovaný za zodpovedný, zaistila bezpečnosť dieťaťa, jeho blaho, prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a krátkodobý, strednodobý a dlhodobý rozvoj.
- **Opatrovník** sa zúčastňuje na celom procese a zabezpečuje, aby dieťa rozumelo každému kroku a malo emocionálnu podporu.

- Počas čakania na rozhodnutie je dieťa naďalej podporované opatrovníkom alebo vhodnou osobou, ktorá má dočasne konať ako zástupca, a inými odborníkmi na ochranu detí a aby sa zabezpečil nepretržitý prístup k jeho právam v žiadajúcej krajine EÚ+ a aby najlepší záujem dieťaťa zostal prvoradým hľadiskom.
- Na základe tohto posúdenia orgány dospejú k záveru, že zlúčenie s tetou zaručuje stabilnú starostlivosť a prispieva k dlhodobému blahu dieťaťa.
- Rozhodnutie o odovzdaní sa prijíma v súlade s ustanoveniami nariadenia o riadení azylu a migrácie, ktoré sa týkajú zachovania celistvosti rodiny.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabezpečenie toho, aby sa v rozhodnutiach o zlúčení rodiny uprednostňovala bezpečnosť, stabilita, emocionálne väzby a dlhodobý rozvoj dieťaťa, a nevychádzalo sa v nich výlučne z formálnych rodinných väzieb alebo procesných hľadísk.

Príklad 2 – Zlúčenie rodiny zamietnuté po posúdení najlepšieho záujmu dieťaťa podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie

O azyl žiada 16-ročné dieťa bez sprievodu. Pri vyplňaní formulára na vyhľadávanie rodinných príslušníkov dieťa vyjadrí súhlas so zlúčením s otcom, ktorý má bydlisko v inom členskom štáte. Hoci sa v článku 25 ods. 2 nariadenia o riadení azylu a migrácie stanovuje predpoklad, že zlúčenie s rodičom je v najlepšom záujme dieťaťa, orgány v rámci posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa musia zvážiť, či v konkrétnom prípade existujú ukazovatele, že by bolo takýmto odovzdaním dieťa vystavené bezpráviu.

- **Príslušný orgán** zaregistruje žiadosť o zlúčenie rodiny a začne posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa.
- **Názory dieťaťa** sa s podporou jeho opatrovníka zaznamenajú; dieťa opisuje svoje minulé skúsenosti so strachom, ktorý vyplýva z predchádzajúceho zanedbávania a vystavenia násiliu. Dúfa však, že sa otec zmenil.
- Orgány posúdia kvalitu vzťahu medzi rodičom a dieťaťom vrátane minulých podmienok starostlivosti a emocionálnych väzieb.
- Z informácií od **orgánov na ochranu detí** vyplýva, že otec má obmedzenú spôsobilosť starať sa o dieťa; v prijímajúcom členskom štáte má navyše záznam v registri trestov a kontakt s dieťaťom má sporadický.
- Na základe individuálnej situácie otca a dostupných informácií od príslušných orgánov sa v rámci posúdenia zvažuje, či členský štát, ktorý bol určený ako zodpovedný, môže zaistiť:
 - bezpečné a stabilné ubytovanie pre dieťa;
 - efektívnu starostlivosť dospelých a dohľad nad ňou;
 - prístup k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti;
 - ochranu pred násilím alebo zanedbávaním a
 - emocionálnu stabilitu a kontinuitu starostlivosti.
- Preukáže sa, že navrhované zlúčenie by vystavilo dieťa riziku bezprávia a nestability a narušilo by jeho súčasné podporné prostredie v prijímacom zariadení. Tento záver

vychádza z individuálnych a podložených skutočností, ktoré sa týkajú konkrétneho dieťaťa, a z navrhovaného spôsobu zlúčenia rodiny.

- Do celého procesu je zapojený **opatrovník**, ktorý pomáha dieťaťu pochopiť posúdenie a jeho výsledok.
- Počas čakania na rozhodnutie dieťa naďalej podporuje opatrovník alebo vhodná osoba, ktorá má dočasne pôsobiť ako zástupca, a iní odborníci na ochranu detí a aby sa zabezpečil nepretržitý prístup k jeho právam v žiadajúcej krajine EÚ+ a aby najlepší záujem dieťaťa zostal prvoradým hľadiskom.
- Žiadosť o zlúčenie rodiny sa zamietne, pričom rozhodnutie je riadne písomne odôvodnené a prijaté s výslovným odkazom na posúdenie najlepšieho záujmu. Odporúča sa obnoviť kontakt medzi dieťaťom a otcom a opatrovník má zabezpečiť vhodné následné opatrenia.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: určenie toho, že najlepší záujem dieťaťa spočíva v ochrane pred bezprávím, stabilnej a primeranej starostlivosti, emocionálnom blahu, nepretržitej podpore a prístupe k základným službám. Tieto hľadiská prevažujú nad formálnou existenciou rodinnej väzby podľa nariadenia o riadení azylu a migrácie.

6. Najlepší záujem dieťaťa pri prijímaní

Uspokojenie potrieb detí je kľúčové pre ich psychosociálne blaho, najmä v situáciách, keď sú vystavené nútenej migrácii.

Je preto zásadné umiestňovať deti do zariadení, ktoré zodpovedajú ich potrebám a podporujú ich holistický rozvoj. Orgány by mali pridelenie starostlivo naplánovať a zohľadniť niekoľko faktorov, najmä celistvosť rodiny a úplný prístup k zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu, v súlade s najlepším záujmom dieťaťa.

Okrem toho je mimoriadne dôležitá komunitná starostlivosť a podpora pre deti bez sprievodu, keďže deti prichádzajúce do Európy sa často stretávajú s celým radom problémov a nepriaznivých situácií⁽¹⁷⁰⁾.

Na podporu stability by zmeny v mieste pobytu akéhokoľvek dieťaťa mali byť skôr výnimkou ako normou, pokiaľ to nie je v najlepšom záujme dieťaťa. Stabilné bývanie a každodenné rutiny pomáhajú dieťaťu, najmä ak je bez sprievodu, vybudovať si dôveru vo vzťahu k poskytovateľom starostlivosti, opatrovníkovi, právnym zástupcom a úradníkom, čím sa vytvára prostredie, v ktorom sa dieťa cíti bezpečne a môže sa podeliť o citlivé alebo traumatické zážitky počas azylového pohovoru, ak je to relevantné. Okrem toho známe návyky pomáhajú deťom znovu nadobudnúť pocit normálnosti, predvídateľnosti a kontroly nad svojím životom – čo sú kľúčové prvky emocionálnej bezpečnosti a psychickej odolnosti.

6.1. Konceptia najlepšieho záujmu dieťaťa v smernici o prijímacích podmienkach (2024)

V smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa stanovujú normy na prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu zamerané na harmonizáciu prijímacích podmienok v rámci EÚ+ a zabezpečenie toho, aby všetky krajiny EÚ+ poskytovali primerané životné podmienky pre tých, ktorí žiadajú o medzinárodnú ochranu. V smernici sa ponecháva členským štátom voľnosť pri určovaní spôsobu vykonávania týchto noriem, zároveň sa však posilňujú záruky pre žiadateľov s osobitnými potrebami v oblasti prijímania vrátane detí. Výslovne sa v nej vyžaduje, aby sa pri zabezpečovaní primeranej životnej úrovne v súlade s právom Únie vrátane Charty základných práv EÚ a medzinárodnými záväzkami zohľadňovali osobitné potreby pri prijímaní, ako aj najlepšie záujem dieťaťa⁽¹⁷¹⁾.

⁽¹⁷⁰⁾ Pozri oddiel Unaccompanied children (Deti bez sprievodu) v dokumente EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II* (Pokyny k duševnému zdraviu a blahu žiadateľov o medzinárodnú ochranu: časť II), 2024, pozri poznámku pod čiarou 84, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-ii-first-line-officers>.

⁽¹⁷¹⁾ Odôvodnenie 62 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Pokiaľ ide o žiadateľov s osobitnými potrebami v oblasti prijímania, členské štáty musia zabezpečiť, aby po včasnej identifikácii a posúdení špecializovaní zamestnanci počas celého trvania konania priebežne riešili individuálne prijímacie potreby ⁽¹⁷²⁾.

V smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa opätovne zdôrazňuje, že najlepší záujem dieťaťa musí byť pre členské štáty prvoradým hľadiskom pri vykonávaní jej ustanovení⁽¹⁷³⁾, a pripomína sa povinnosť zabezpečiť životnú úroveň, ktorá je primeraná fyzickému, psychickému, duchovnému, morálnemu a sociálnemu rozvoju dieťaťa⁽¹⁷⁴⁾. To znamená, že rozhodnutia, ktoré sa týkajú dieťaťa – ako napríklad miesto pobytu a životné podmienky, bezpečnosť, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a rodinný život – sa musia posudzovať z hľadiska najlepšieho záujmu dieťaťa, pričom je potrebné venovať pozornosť nielen bezprostredným potrebám v oblasti ochrany, ale aj dlhodobému rozvoju. V smernici sa takisto posilňuje ochrana detí v prijímacích zariadeniach tým, že podľa nej musia osoby pracujúce s deťmi prejsť overením bezúhonnosti a absolvovať úvodnú aj priebežnú odbornú prípravu o právach detí, ich potrebách a normách ochrany, ako aj o dodržiavaní pravidiel dôvernosti⁽¹⁷⁵⁾.

Pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa sa v smernici zdôrazňujú štyri kľúčové faktory⁽¹⁷⁶⁾:

- **celistvosť rodiny a možnosti zlúčenia rodiny** spolu s povinnosťou zachovať celistvosť rodiny⁽¹⁷⁷⁾;
- **blaho a sociálny rozvoj** vrátane prostredia, z ktorého dieťa pochádza, a potreby stability a **kontinuity starostlivosti**;
- **bezpečnosť a ochrana**, najmä v prípadoch, keď existuje riziko násillia, zneužívania alebo vykorisťovania (vrátane obchodovania s ľuďmi);
- **názory dieťaťa**, v súlade s jeho vekom a vyspelosťou.

6.2. Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa pri prijímaní

V smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa od členských štátov vyžaduje, aby zabezpečili, že deti dostanú bezpečné a vhodné ubytovanie a potrebné podporné služby⁽¹⁷⁸⁾. V praxi to zahŕňa nielen vhodné bývanie, ale aj efektívny prístup k zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu a informáciám poskytovaným spôsobom primeraným veku, ako aj k voľnočasovým aktivitám. V smernici sa uplatňuje proaktívny prístup: prijímacie systémy by nemali len „ubytovávať“ deti, ale mali by aktívne podporovať ich blaho a rozvoj. Prijímacie podmienky musia byť prispôsobené situácii a potrebám dieťaťa, pričom osobitná pozornosť sa musí venovať bezpečnosti (vrátane ochrany pred sexuálnym a rodovo podmieneným násillím) a fyzickej a emocionálnej starostlivosti, a zároveň musia umožňovať vzdelávanie, hru, sociálnu participáciu a rozvoj⁽¹⁷⁹⁾.

⁽¹⁷²⁾ Článok 25 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁷³⁾ Odôvodnenie 38 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁷⁴⁾ Článok 26 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁷⁵⁾ Článok 26 ods. 6 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁷⁶⁾ Článok 26 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁷⁷⁾ Odôvodnenie 38 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁷⁸⁾ Odôvodnenie 41 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁷⁹⁾ Odôvodnenie 39 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Ďalším dôležitým aspektom, ktorý treba zohľadniť pri uplatňovaní najlepšieho záujmu dieťaťa, je **stabilita pri umiestňovaní a ubytovaní**. Dieťa si mohlo vytvoriť sociálne väzby alebo začalo chodiť do školy, navštevovať vzdelávacie aktivity či pracovať, čo všetko pozitívne prispieva k jeho ďalšej integrácii a k využívaniu príležitostí v oblasti vzdelávania a zamestnania.

Náhla zmena ubytovania, s ktorou je často spojená relokácia, môže dieťa donútiť začať od začiatku a spomaliť alebo sťažiť proces integrácie.

Preto sa odporúča zabezpečiť flexibilitu v ubytovacích zariadeniach, napríklad tým, že v zariadení bude k dispozícii určitý počet izieb pre mladých žiadateľov, ktorí práve dosiahli plnoletosť⁽¹⁸⁰⁾. Konečné rozhodnutie o umiestnení by sa malo pred prípadným odovzdaním prednostne prekonzultovať so žiadateľom a jeho opatrovníkom, pričom je potrebné zohľadniť osobné okolnosti žiadateľa.

Ak členský štát poskytuje rodinám ubytovanie, musí prijať primerané opatrenia – pričom sa v čo najväčšej miere snaží získať súhlas žiadateľa – s cieľom zachovať celistvosť rodiny pre rodinných príslušníkov, ktorí sa nachádzajú na jeho území⁽¹⁸¹⁾.

Aj v prípadoch, keď sa vo vnútroštátnych systémoch za určitých okolností predpokladá možnosť obmedzenia alebo odňatia materiálnych prijímacích podmienok, musia členské štáty vždy zabezpečiť životnú úroveň, pri ktorej sa zohľadnia žiadatelia s osobitnými potrebami pri prijímaní a najlepším záujmom dieťaťa⁽¹⁸²⁾.

Základné prvky 9 a 10 Spoločného implementačného plánu pre pakt o migrácii a azyle⁽¹⁸³⁾ sa zdôrazňuje dôležitosť posilneného dohľadu nad dodržiavaním základných práv s cieľom zabezpečiť účinné postupy pri súčasnej ochrane ľudskej dôstojnosti a skutočného a účinného práva na azyl, a to aj pre najzraniteľnejšie skupiny, ako sú deti, ako aj úsilie členských štátov o integráciu a začlenenie tejto skupiny obyvateľstva.

V smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa takisto pripomína oznámenie Komisie o ochrane migrujúcich detí⁽¹⁸⁴⁾, v ktorom sa opätovne zdôrazňuje, že deti sú vystavené vyšším rizikám pri cestovaní bez sprievodu alebo spoločnom využívaní preplnených zariadení s dospelými, ktorí nie sú ich príbuzní. V oznámení sa zdôrazňuje potreba zaviesť jasné protokoly na predchádzanie prípadom zmiznutia detí a reagovanie na ne vrátane rýchleho nahlásenia polície. Ochrana migrujúcich detí je základnou povinnosťou zakotvenou

⁽¹⁸⁰⁾ Pozri dokument EUAA *Mapping Report on Transitioning into Adulthood: Improving the transition experience for applicants for international protection* (Správa mapujúca dospievanie: zlepšenie dosahovania plnoletosti žiadateľov o medzinárodnú ochranu), február 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mapping-report-transitioning-adulthood>.

⁽¹⁸¹⁾ Článok 14 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁸²⁾ Medzi tieto okolnosti môžu patriť situácie, keď žiadateľ nespôsobuje spoluprácu s príslušnými orgánmi, nedodržiava stanovené procedurálne požiadavky, závažne alebo opakovane porušil pravidlá pobytového tábora alebo sa v rámci pobytového tábora správal násilne alebo ohrozujúco. [odôvodnenie 62 smernice o prijímacích podmienkach (2024)].

⁽¹⁸³⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Spoločný implementačný plán pre pakt o migrácii a azyle [COM(2024) 251 final], <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2024:251:FIN>.

⁽¹⁸⁴⁾ Európska komisia, [Ochrana migrujúcich detí](#), pozri poznámku pod čiarou 5.

v hodnotách EÚ a práve EÚ vrátane Charty základných práv EÚ a medzinárodných noriem v oblasti práv dieťaťa.

A napokon by mali pri prideľovaní dieťaťa do zariadenia orgány posúdiť faktory ako celistvosť rodiny, jazykové a komunikačné potreby, dostupnosť škôl, vek a vyspelosť, zdravotné postihnutie alebo obmedzenia a zdravotné požiadavky (napr. blízkosť miesta liečby chronického ochorenia). Cieľom je podporiť prispôsobenie, bezpečnosť a kontinuitu starostlivosti.

6.2.1. Bývanie, zdravie a vzdelávanie

Pri zvažovaní **možností ubytovania** pre deti ⁽¹⁸⁵⁾ sa treba riadiť zásadami **najlepšieho záujmu dieťaťa** a celistvosti rodiny. Ak je to v najlepšom záujme dieťaťa a ak s tým súhlasí, malo by byť umiestnené spolu so svojimi rodičmi, dospelou osobou, ktorá zaň zodpovedá, alebo so svojimi slobodnými maloletými súrodencami⁽¹⁸⁶⁾.

Zariadenia by mali byť prispôbené potrebám detí a mali by podporovať fyzickú aj emocionálnu starostlivosť. Deti by mali mať prístup **činnostiam na otvorených priestranstvách** a voľnočasovým aktivitám, hrám a rekreačným činnostiam **zodpovedajúcim ich veku**⁽¹⁸⁷⁾. V prípadoch, keď sú deti umiestnené v zmiešaných táboroch spolu s dospelými, sú potrebné dodatočné záruky vrátane bezpečných priestorov a primeraných hygienických zariadení na ochranu detí a matiek⁽¹⁸⁸⁾.

Deťom sa musí poskytnúť rovnaká zdravotná starostlivosť, ako sa poskytuje maloletým štátnym príslušníkom danej krajiny⁽¹⁸⁹⁾. V prípade detí, ktoré zažili zneužívanie, zanedbávanie, vykorisťovanie, mučenie alebo ozbrojený konflikt, musia členské štáty zabezpečiť včasný prístup k rehabilitačným službám, primeranej psychologickej zdravotnej starostlivosti a kvalifikovanému poradenstvu. To si vyžaduje dostupnosť primerane špecializovaných odborníkov, aby bola podpora účinná a prispôbená potrebám detí⁽¹⁹⁰⁾.

Zdravie a blaho detí majú viacero rozmerov, ktoré by sa mali chápať holisticky. Mali by k nim patriť aj emocionálna pohoda, sociálna participácia a pocit príslušnosti, ako aj rozvoj zručností a funkčných schopností. Tým sa podčiarkuje význam vzdelávania, interakcie s rovesníkmi a priestorov prispôbených deťom⁽¹⁹¹⁾.

V smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa takisto zdôrazňuje **právo dieťaťa na vzdelanie**. Vzdelávanie detí v rámci prijímacieho systému by malo:

⁽¹⁸⁵⁾ Odôvodnenie 35 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁸⁶⁾ Článok 7 ods. 3, článok 14 a článok 26 ods. 5 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁸⁷⁾ Článok 26 ods. 3 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁸⁸⁾ Odôvodnenie 41 a článok 20 ods. 5 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁸⁹⁾ Článok 22 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹⁰⁾ Článok 26 ods. 4 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹¹⁾ Pozri oddiel Unaccompanied children (Deti bez sprievodu) v dokumente EUAA [Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II](#) (Pokyny k duševnému zdraviu a blahu žiadateľov o medzinárodnú ochranu: časť II), 2024, pozri poznámku pod čiarou [84](#).

- byť poskytované za rovnakých podmienok ako v prípade vlastných štátnych príslušníkov členského štátu;
- prebiehať integrovane s vlastnými štátnymi príslušníkmi daného členského štátu;
- mať rovnakú kvalitu, aká sa poskytuje vlastným štátnym príslušníkom členského štátu,
- byť kontinuálne (kým sa nevykoná prípadné vyhostenie)⁽¹⁹²⁾.

Prístup detí k vzdelávaniu musí byť v súlade s ďalej uvedenými ustanoveniami.

- vzdelávanie sa má poskytnúť čo najskôr, najneskôr však do dvoch mesiacov odo dňa podania žiadosti o medzinárodnú ochranu;
- vzdelávanie sa má poskytnúť v rámci systému všeobecného vzdelávania. Ako dočasné opatrenie a na obdobie maximálne jedného mesiaca môžu členské štáty poskytovať vzdelávanie mimo všeobecného vzdelávacieho systému, ak prístup k všeobecnému vzdelávaciemu systému nie je okamžite možný z dôvodu osobitných okolností v členskom štáte alebo osobitnej situácie dieťaťa⁽¹⁹³⁾;
- ponúkajú sa prípravné kurzy vrátane jazykových kurzov, ak je to potrebné na zjednodušenie prístupu dieťaťa k všeobecnému vzdelávaciemu systému a jeho účasti v ňom⁽¹⁹⁴⁾;
- zahŕňa prístup k školským materiálom⁽¹⁹⁵⁾.

6.3. Dodatočné ochranné opatrenia pre deti bez sprievodu pri prijímaní

Najlepší záujem dieťaťa na území EÚ zaručujú orgány s podporou opatrovníka, ktorý zastupuje dieťa a pomáha mu, a – v prípade potreby – môže konať aj v jeho mene⁽¹⁹⁶⁾.

V súlade s inými nástrojmi paktu⁽¹⁹⁷⁾ sa v smernici o prijímacích podmienkach (2024) stanovuje, že keď dieťa bez sprievodu žiada o medzinárodnú ochranu, od členských štátov sa vyžaduje, aby určili vhodnú osobu, ktorá bude dočasne konať ako zástupca maloletej osoby⁽¹⁹⁸⁾, kým nebude vymenovaný opatrovník. Táto osoba by mohla byť zamestnancom pobytového tábora, zariadenia starostlivosti o deti, sociálnych služieb alebo inej príslušnej organizácie, ktorá bola určená vykonávať úlohy zástupcu.⁽¹⁹⁹⁾, ak spĺňa požiadavky vysvetlené ďalej.

Dieťa musí byť takisto informované o tom, že bola takáto osoba vymenovaná, a osoba spôsobilá dočasne konať ako zástupca musí byť informovaná o významných skutočnostiach týkajúcich sa dieťaťa⁽²⁰⁰⁾.

⁽¹⁹²⁾ Odôvodnenie 48 a článok 16 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹³⁾ Článok 16 ods. 2 a ods. 3 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹⁴⁾ Článok 16 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹⁵⁾ Článok 26 ods. 3 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹⁶⁾ Odôvodnenie 43 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹⁷⁾ Článok 23 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹⁹⁸⁾ Článok 27 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽¹⁹⁹⁾ Odôvodnenie 45 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²⁰⁰⁾ Článok 27 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Opatrovník musí byť vymenovaný do 15 pracovných dní, pričom za výnimočných okolností je možné toto obdobie predĺžiť o 10 dní⁽²⁰¹⁾. Osoba spôsobilá dočasne konať ako zástupca a opatrovník, môže byť rovnaká osoba⁽²⁰²⁾.

Osoba spôsobilá dočasne konať ako zástupca, musí dodržiavať rovnaké kritériá a podmienky, ako sa stanovujú v smernici o prijímacích podmienkach (2024) pre stáleho opatrovníka, konkrétne:

- byť fyzickou osobou, a to bez ohľadu na to, že mohla byť formálne vymenovaná nejaká organizácia⁽²⁰³⁾;
- nemajú záznam v registri trestov o trestnej činnosti v súvislosti s deťmi alebo trestnej činnosti, ktorá by vážne spochybnila ich schopnosť vykonávať úlohy spojené so zodpovednosťou za maloleté osoby⁽²⁰⁴⁾;
- mať potrebné zručnosti a odborné znalosti vrátane znalosti zaobchádzania s maloletými osobami a ich osobitných potrieb, aby zastupovala dieťa bez sprievodu, pomáhala mu a konala v jeho mene s cieľom chrániť najlepšie záujmy a celkové blaho daného dieťaťa⁽²⁰⁵⁾;
- absolvovať náležitú úvodnú a priebežnú odbornú prípravu, pokiaľ ide o práva a potreby maloletých osôb, vrátane tej, ktorá súvisí s uplatniteľnými normami v oblasti ochrany detí⁽²⁰⁶⁾,
- byť schopná efektívne plniť svoje úlohy⁽²⁰⁷⁾, čo si vyžaduje, aby jej bol pridelený primeraný a obmedzený počet detí bez sprievodu [za bežných okolností maximálne 30⁽²⁰⁸⁾, s možnosťou zvýšenia na 50 v prípade neprimerane vysokého počtu žiadostí podaných deťmi bez sprievodu⁽²⁰⁹⁾],
- dodržiavať pravidlá o zachovaní dôvernosti⁽²¹⁰⁾;
- nesmie mať konflikt záujmov so záujmami prideleného dieťaťa⁽²¹¹⁾.

Podporovaním, zastupovaním a konaním v mene dieťaťa a v súlade s vnútroštátnym právom opatrovník (alebo osoba spôsobilá dočasne konať ako zástupca) zabezpečuje, aby dieťa mohlo požívať práva, na ktoré má nárok, čím sa následne zabezpečuje najlepší záujem dieťaťa⁽²¹²⁾.

⁽²⁰¹⁾ Článok 27 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²⁰²⁾ Článok 25 nariadenia o preverovaní.

⁽²⁰³⁾ Článok 27 ods. 3 a článok 27 ods. 7 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²⁰⁴⁾ Článok 26 ods. 6 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²⁰⁵⁾ Článok 2 bod 13 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²⁰⁶⁾ Článok 26 ods. 6 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²⁰⁷⁾ Pozri aj dokument Rady Európy, *Recommendation CM/Rec(2019)11 of the Committee of Ministers to member States on effective guardianship for unaccompanied and separated children in the context of migration* (Odporúčanie Výboru ministrov členským štátom CM/Rec(2019)11 o účinnom opatrovníctve pre deti bez sprievodu a odlúčené deti v kontexte migrácie), 2019, <https://rm.coe.int/0900001680993db7>, v ktorom sa zdôrazňuje, že opatrovníkom by mal byť pridelený zvláduteľný počet prípadov, aby bolo možné účinne chrániť najlepší záujem dieťaťa.

⁽²⁰⁸⁾ Článok 27 ods. 7 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²⁰⁹⁾ Článok 27 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹⁰⁾ Článok 26 ods. 6 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹¹⁾ Článok 27 ods. 2 a ods. 6 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹²⁾ Odôvodnenie 43 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Od opatrovníka (alebo osoby spôsobilaj dočasne konať ako zástupca) sa vyžaduje⁽²¹³⁾:

- byť prítomný, keď sa dieťaťu poskytujú informácie (najneskôr do troch dní od podania žiadosti) o prijímacích podmienkach, organizáciách/skupinách, ktoré poskytujú právnu pomoc a zastupovanie, organizáciách, ktoré by mohli pomôcť alebo informovať dieťa o dostupných prijímacích podmienkach vrátane zdravotnej starostlivosti⁽²¹⁴⁾, aby bolo možné vysvetliť informácie poskytnuté maloletej osobe bez sprievodu⁽²¹⁵⁾;
- byť v kontakte s príslušnými orgánmi s cieľom zabezpečiť, aby bol maloletej osobe bez sprievodu zaručený okamžitý prístup k materiálным prijímacím podmienkam a k zdravotnej starostlivosti⁽²¹⁶⁾;
- prispieť k identifikácii osobitných prijímacích potrieb dieťaťa v rámci individuálneho posúdenia osobitných potrieb, ktoré vykonáva členský štát⁽²¹⁷⁾.

Okrem toho sa v smernici o prijímacích podmienkach (2024) uvádza, že počas umiestnenia dieťaťa sa má zohľadniť najlepší záujem dieťaťa bez sprievodu⁽²¹⁸⁾. Maloletá osoba bez sprievodu môže byť umiestnená spolu s dospelým príbuzným, v náhradnej rodine, v pobytových táboroch, ktoré sú špeciálne vybavené na ubytovanie maloletých osôb alebo v iných ubytovacích zariadeniach vhodných pre maloleté osoby. Môžu nastať výnimočné situácie, v ktorých sú deti bez sprievodu staršie ako 16 rokov umiestnené v pobytových táboroch pre dospelých⁽²¹⁹⁾. Vzhľadom na vysoké riziko spojené s umiestnením detí do zariadení pre dospelých musia v prípade takeéhoto rozhodnutia orgány pred umiestnením uskutočniť dôkladné posúdenie, z ktorého vyplynie záver, že umiestnenie skutočne nebude mať negatívny vplyv na blaho dieťaťa, a musia zabezpečiť jeho najlepší záujem.

Zmeny miesta pobytu by sa mali obmedziť na minimum⁽²²⁰⁾ v súlade so zásadami stability a kontinuity starostlivosti⁽²²¹⁾. Opatrovník by mal byť zapojený do všetkých rozhodnutí týkajúcich sa pridelenia a opätovného pridelenia vrátane zabezpečenia toho, aby súrodenci zostali spolu, ak je to v najlepšom záujme dieťaťa. Opatrovníci podliehajú dohľadu a pravidelným kontrolám⁽²²²⁾ a deti majú právo podať sťažnosť v prípade, ak je ich zastúpenie neprimerané⁽²²³⁾. Zmeny opatrovníkov by mali byť obmedzené, musia sa však uskutočniť v prípade potreby, najmä ak sa úlohy primerane nevykonávajú⁽²²⁴⁾.

⁽²¹³⁾ Ďalšie informácie sa nachádzajú v pripravovanej aktualizovanej verzii príručky *Guardianship Handbook* (Príručka k opatrovníctvu) (aktuálna verzia je k dispozícii na adrese: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union-summary>).

⁽²¹⁴⁾ Článok 5 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹⁵⁾ Odôvodnenie 43 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹⁶⁾ Odôvodnenie 43 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹⁷⁾ Článok 25 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹⁸⁾ Odôvodnenie 35 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²¹⁹⁾ Článok 27 ods. 9 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²²⁰⁾ Článok 27 ods. 9 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²²¹⁾ Článok 26 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²²²⁾ Článok 27 ods. 8 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²²³⁾ Článok 27 ods. 8 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²²⁴⁾ Článok 27 ods. 6 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Príklady – Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa pri prijímaní**Príklad 1 – Alternatívne formy vzdelávania, kým sa dieťaťu umožní prístup k bežnému školskému vzdelávaniu**

13-ročné dieťa žijúce v prijímacom zariadení sa nemôže ihneď zapísať do systému všeobecného vzdelávania z dôvodu značných nedostatkov vo vzdelaní a obmedzených znalostí jazyka hostiteľskej krajiny.

- Prijímajúce a vzdelávacie orgány posúdia doterajšie vzdelanie dieťaťa a jeho potreby v oblasti vzdelávania.
- Zavedú sa dočasné alternatívne formy vzdelávania vrátane prípravných kurzov a jazykovej podpory, a to na obdobie maximálne jedného mesiaca.
- V prípade potreby sa ponúknu programy urýchleného vzdelávania alebo preklenovacie programy určené na odstránenie nedostatkov vo vzdelaní dieťaťa, ktoré môžu trvať aj dlhšie ako počiatočné jednomesačné obdobie. V každom prípade sa zaradenie do systému všeobecného vzdelávania zabezpečí najneskôr do jedného mesiaca po príchode, a to súbežne s pokračujúcimi podpornými opatreniami. Dieťaťu sa poskytnú učebné materiály a podporuje sa v účasti na vzdelávacích aktivitách primeraných jeho veku.
- Pravidelne sa sleduje pokrok s cieľom čo najskôr začleniť dieťa do systému všeobecného vzdelávania.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: zabezpečenie kontinuity vzdelávania, podpora kognitívneho a sociálneho rozvoja dieťaťa a predchádzanie dlhodobému vylúčeniu zo vzdelávania, pričom sa zároveň uľahčuje včasná integrácia do bežného vzdelávacieho systému.

Príklad 2 – Zapojenie opatrovníka pri zmene ubytovania dieťaťa

16-ročné dieťa bez sprievodu žije v prijímacom zariadení už niekoľko mesiacov. Úrady zvažujú jeho odovzdanie do iného zariadenia z dôvodu obmedzenej kapacity.

- Pred prijatím akéhokoľvek rozhodnutia sa konzultuje opatrovník, ktorý je zapojený do posudzovania.
- Názory dieťaťa sa zisťujú spôsobom primeraným jeho veku a venuje sa im náležitá pozornosť.
- Posúdi sa potenciálny vplyv tohto kroku na blaho dieťaťa, jeho vzdelávanie, zdravotnú starostlivosť a existujúce podporné siete.
- Zistí sa, že dieťa navštevuje školu a dostáva psychosociálnu podporu v blízkosti súčasného zariadenia.
- Úrady dospejú k záveru, že presun by narušil stabilitu dieťaťa a kontinuitu starostlivosti.
- Dieťa zostáva v súčasnom umiestnení a hľadajú sa alternatívne riešenia kapacity.

Uplatnenie najlepšieho záujmu dieťaťa: uprednostnenie stability, kontinuity starostlivosti a emocionálnej pohody dieťaťa pred administratívnym pohodlím, pričom sa zabezpečí, že rozhodnutia ovplyvňujúce prijímacie podmienky podporia dlhodobý rozvoj dieťaťa.

Európska komisia vo svojom oznámení o ochrane migrujúcich detí⁽²²⁵⁾ takisto vyzýva členské štáty, aby:

- zabezpečili, že sa hneď po príchode vykoná individuálne posúdenie zraniteľnosti a potrieb detí na základe pohlavia a veku a že sa naň bude prihliadať pri všetkých ďalších postupoch;
- zabezpečili, aby všetky deti mali včasný prístup k zdravotnej starostlivosti (vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti) a psychosociálnej podpore, ako aj k inkluzívnemu formálnemu vzdelávaniu, bez ohľadu na status dieťaťa a/alebo jeho rodičov;
- zabezpečili poskytnutie viacerých možností náhradnej starostlivosti o deti bez sprievodu vrátane pestúnskej/rodinnej starostlivosti;
- vo všetkých prijímacích zariadeniach, v ktorých sa nachádzajú deti, prijali opatrenia na ochranu detí, a to aj vymenovaním osoby zodpovednej za ochranu detí;
- zabezpečovali a monitorovali dostupnosť a prístupnosť viacerých schodných alternatív k administratívnejmu zaisteniu migrujúcich detí;
- zabezpečili, aby sa zaviedol vhodný a účinný systém monitorovania s ohľadom na prijímanie migrujúcich detí.

EUAA, *Operational Standards and Indicators on Reception including Vulnerability related Aspects* (Operačné normy a ukazovatele prijímania vrátane aspektov súvisiacich so zraniteľnosťou), marec 2026, <https://www.euaa.europa.eu/publications/operational-standards-indicators-reception-including-vulnerability-aspects>.

6.4. Zaistenie a alternatívy k zaisteniu

Podľa správy EUAA o azyle za rok 2025⁽²²⁶⁾ vyvoláva v krajinách EÚ+ zaistenie detí naďalej vážne obavy. V právnych predpisoch EÚ sa jasne stanovuje, že spravidla **sa deti nesmú zaistiť**⁽²²⁷⁾. Zaistenie detí je prípustné len vtedy, ak bolo posúdené, že je v ich najlepšom záujme, a ako **krajné riešenie**, za výnimočných okolností, na čo najkratší čas a ak nemožno účinne uplatniť iné, miernejšie donucovacie alternatívne opatrenia⁽²²⁸⁾.

⁽²²⁵⁾ Európska komisia, [Ochrana migrujúcich detí](#), pozri poznámku pod čiarou 5.

⁽²²⁶⁾ EUAA, *Správa o azyle za rok 2025: zhrnutie*, jún 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/asylum-report-2025-executive-summary>.

⁽²²⁷⁾ Existuje široký medzinárodný konsenzus (napr. Výbor pre práva dieťaťa, Výbor pre ochranu práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a pracovná skupina OSN pre svojvoľné zaistenie) o tom, že deti by nemali byť zaistené na účely súvisiace s prisťahovalectvom bez ohľadu na ich vlastné právne/migračné postavenie alebo právne/migračné postavenie ich rodičov a že zaistenie nikdy nie je v ich najlepšom záujme. Škodlivé účinky zaistenia na deti sú dobre zdokumentované a nesporné. Bez ohľadu na trvanie a podmienky, v ktorých sú deti držané, môže mať zaistenie hlboký a negatívny vplyv na zdravie a vývoj dieťaťa.

⁽²²⁸⁾ Odôvodnenie 40 a článok 13 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Okrem toho sa v smernici o prijímacích podmienkach (2024) zdôrazňuje, že členské štáty by mali pri riešení situácií týkajúcich sa detí zohľadňovať usmernenia Výboru OSN pre práva dieťaťa⁽²²⁹⁾. V právnom rámci sa zdôrazňuje, že deti by mali byť vždy umiestňované v prostredí, ktoré je **vhodné a prispôsobené ich potrebám**, a to prednostne prostredníctvom opatrení, ktoré nezahŕňajú **pozbavenie osobnej slobody a sú založené na komunitnom prístupe**. Od členských štátov sa vyžaduje, aby zabezpečili, že pre deti vrátane detí bez sprievodu a rodín s deťmi je k dispozícii a prístupná **škála účinných a dostupných alternatív k zaisteniu**⁽²³⁰⁾.

V prípadoch, keď je potrebné uplatniť zaistenie, **sa uprednostňuje spoločné ubytovanie celej rodiny**, pričom sa musí zabezpečiť, aby boli v plnej miere dodržané všetky záruky ustanovené v smernici o prijímacích podmienkach (2024) vo vzťahu k dieťaťu, ako aj k jeho rodinným príslušníkom. **Ak nie je možné spoločné ubytovanie** a na rodinu nemožno uplatniť alternatívy k zaisteniu, **musí sa zabezpečiť pravidelný a zmysluplný kontakt medzi zaisteným rodinným príslušníkom a dieťaťom**, a to aj prostredníctvom pravidelných návštev v zariadeniach, ktoré nie sú určené na zaistenie.

Každé obmedzenie slobody týkajúce sa detí, či už formou spoločného ubytovania alebo iným spôsobom, sa musí uplatňovať **iba ako krajné riešenie**, na **čo najkratšie obdobie** a v prísnom súlade s **najlepším záujmom dieťaťa**.

V prípade, že sa uplatňuje zaistenie, deti bez sprievodu musia byť umiestnené v zariadeniach osobitne prispôsobených pre deti, oddelene od dospelých a s personálom, ktorý je kvalifikovaný na ochranu práv detí a plnenie ich osobitných potrieb⁽²³¹⁾. Všetky záruky, ktoré sa vzťahujú na zaistených žiadateľov a na zaistené deti, sa rovnako vzťahujú aj na deti bez sprievodu⁽²³²⁾.

Ak tieto záruky nemožno počas zaistenia poskytnúť, deti by nemali byť zaistené alebo by mali byť **okamžite prepustené** a umiestnené do vhodného ubytovania.

Úloha posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa, nevyhnutnosti a proporcionality

Každé rozhodnutie týkajúce sa zaistenia dieťaťa musí byť založené na individualizovanom posúdení jeho najlepšieho záujmu. Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa nenahrádza testy nevyhnutnosti a proporcionality, ale informuje a dopĺňa ich, čím zabezpečuje, že blaho dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri určovaní toho, či je zaistenie v konkrétnom prípade zákonné a odôvodnené.

⁽²²⁹⁾ V odôvodnení 40 smernice o prijímacích podmienkach (2024) sa uvádza, že „[...] členské štáty musia zohľadniť newyorské vyhlásenie pre utečencov a migrantov z 19. septembra 2016, príslušné oficiálne usmernenia orgánu Spojených národov monitorujúceho zmluvy týkajúce sa Dohovoru OSN o právach dieťaťa z roku 1989 a príslušnú judikatúru“.

⁽²³⁰⁾ Odôvodnenie 40 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²³¹⁾ Článok 13 ods. 3 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽²³²⁾ Článok 12 a článok 13 smernice o prijímacích podmienkach (2024), a to: zaistenie musí trvať čo najkratšiu dobu, nie v ústavoch na výkon väzby, prístup na otvorené priestranstvá, osobitná pozornosť venovaná ich zdravotnému a duševnému zdraviu, právo na vzdelanie, voľnočasové aktivity zodpovedajúce ich veku, oddelenie mužov a žien, možnosť stretnúť sa so zástupcami UNHCR, rodinnými príslušníkmi, právnymi poradcami a mimovládnyimi organizáciami s rešpektovaním súkromia, účinný prístup k opravným prostriedkom.

Pri **test nevyhnutnosti** sa vyžaduje, aby orgány posúdili, či je zaistenie absolútne nevyhnutné a či plánované ciele nemožno dosiahnuť prostredníctvom menej reštriktívnych opatrení. Orgány musia preukázať, že nie sú k dispozícii žiadne uskutočniteľné alternatívy, ako je komunitné ubytovanie, alebo iné riešenia, ktoré nezahŕňajú pozbavenie osobnej slobody.

Pri **teste proporcionality** sa vyžaduje posúdenie toho, či ujma spôsobená zaistením prevažuje nad akýmkoľvek potenciálnym prínosom. Súčasťou toho je aj posúdenie pravdepodobného vplyvu zaistenia na fyzické zdravie dieťaťa, jeho psychickú pohodu, emocionálny vývoj a celkové blaho. Ak sa rovnaké ciele dajú dosiahnuť menej škodlivými prostriedkami, zaistenie sa nemôže považovať za primerané a malo by sa mu zabrániť.

EUAA, Usmernenia o alternatívach k zaisteniu, 2024 <https://www.euaa.europa.eu/publications/guidelines-alternatives-detention>

Príručka obsahuje usmernenia týkajúce sa vymedzenia, stanovenia, rozhodovania, vykonávania, preskúmania a ukončenia alternatív k zaisteniu s osobitným ohľadom na uplatniteľnosť v rámci **konania na hraniciach**.

Ustanovenia, ktorými sa riadi pridelenie žiadateľov do geografickej oblasti a obmedzenia slobody pohybu, sú stanovené v článkoch 8 a 9 smernice o prijímacích podmienkach (2024). Tieto ustanovenia priamo **nesúvisia** so zaistením. Opisujú skôr spôsob, akým členské štáty riadia svoje prijímacie systémy. Hoci v praxi môže existovať určité prekrývanie medzi alternatívami k zaisteniu a obmedzeniami slobody pohybu podľa článku 9 smernice o prijímacích podmienkach (2024), kľúčovým kritériom, ktoré treba zohľadniť, je, že **alternatívy k zaisteniu sa uplatňujú len vtedy, ak existuje oprávnený dôvod na zaistenie** (pozri usmernenie 1).

Obmedzenia slobody pohybu podľa článku 9 smernice o prijímacích podmienkach (2024) sú **samostatné opatrenia**, a nie alternatíva k zaisteniu. Aj keď nie je potrebný dôvod na zaistenie, pri uplatňovaní obmedzení slobody pohybu sa stále **vyžaduje individuálne rozhodnutie**.

Body, ktoré si treba zapamätať

Predtým ako orgány pristúpia k zaisteniu dieťaťa, **musia** vždy dodržať štruktúrovaný proces posudzovania založený na právach, v ktorom sa vykonajú ďalej uvedené kroky.

- **Overia existenciu zákonných dôvodov zaistenia⁽²³³⁾** v súlade s platnými právnymi normami.

⁽²³³⁾ Zaistenie detí sa môže uplatniť: a) v prípade maloletých osôb so sprievodom, ak je zaistený rodič alebo primárny poskytovateľ starostlivosti maloletej osoby; alebo b) v prípade maloletých osôb bez sprievodu, ak zaistenie chráni maloletú osobu [článok 13 smernice o prijímacích podmienkach (2024)].

- **Najskôr posúdia všetky alternatívy k zaisteniu** (napr. umiestnenie v komunite, zlúčenie rodiny, pestúnska starostlivosť, určené záchytné tábory). Ak sú alternatívy uskutočniteľné, zaistenie by sa **nemalo** uplatniť.
- Zabezpečia, aby sa zaistenie využívalo len **ako krajné riešenie**. **Posúdia, či je zaistenie skutočne nevyhnutné**, či je možné využiť menej obmedzujúce alternatívy (napr. umiestnenie v komunite, pestúnska starostlivosť, opatrovníctvo) a či by zaistenie spôsobilo ujmu prevyšujúcu jeho zamýšľané prínosy. Ak sa uplatňujú alternatívy, mali by byť nevyhnutné a proporcionálne a mal by sa v nich zohľadniť vplyv kumulatívnych opatrení na dieťa.
- V situácii, keď sa uplatní zaistenie, musí byť zaistenie **striktne nevyhnutné a proporcionálne** a trvať čo najkratšie, pričom sa musí zabezpečiť blaho dieťaťa.
- **Identifikujú riziká**, ako je obchodovanie s ľuďmi, násilie, vykorisťovanie, zdravotné postihnutie, závažné problémy s duševným zdravím a sebaoškozovanie, ktoré si budú vyžadovať ďalšiu pozornosť a podporu.
- **Identifikujú zdravotný stav, obavy týkajúce sa duševného zdravia**, tieseň súvisiacu s traumou a zabezpečia prístup k starostlivosti o duševné zdravie, posttraumatickej podpore a zdravotníckym službám.
- **Posúdia druh ubytovania**, jeho preplnenosť, hygienické podmienky, prístupnosť a to, či je prispôsobené deťom, či sú deti oddelené od dospelých a rozdelené podľa pohlavia, a či v ňom pracujú vyškolení odborníci.
- **Zabezpečia, aby malo dieťa opatrovníka**, právneho zástupcu a **prístup k informáciám** o svojich právach.
- Pravidelne **skúmajú nevyhnutnosť trvania zaistenia alebo alternatívu k zaisteniu** a dokumentujú jeho vplyv. Pokračujú v hodnotení uplatňovania **možných alternatív k zaisteniu**. Najmä v prípade, ak sa zistia zraniteľnosti a iné osobitné potreby, napr. riziko obchodovania s ľuďmi, zdravotné potreby alebo psychické problémy, majú sa potreby týkajúce sa umiestnenia **upraviť** a žiadateľa umiestniť do vhodného ubytovacieho zariadenia.
- Zabezpečia, aby dieťa **chápalo svoje právo odvolať sa proti rozhodnutiu o zaistení a poznalo alternatívy k zaisteniu**.
- Zabezpečia **súdny dohľad a prístup k bezplatnej právnej pomoci a zastupovaniu** pre dieťa.
- Poskytujú **nepretržitú psychologickú a lekársku podporu** na zmiernenie ujmy.
- Zabezpečia **prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a voľnočasovým aktivitám** v rámci zariadenia.
- Hneď ako **dôvody na zaistenie prestanú platiť, dieťa je potrebné bezodkladne prepustiť do bezpečného prostredia bez pozbavenia osobnej slobody**. V prípade **alternatív k zaisteniu** posúdia, čo je v najlepšom záujme dieťaťa a či je potrebná zmena prostredia bývania.

- Sledujú **pohodu dieťaťa po zaistení alebo po uplatnení alternatívy k zaisteniu** s cieľom zmierniť dlhodobú ujmu.
- Po prepustení poskytujú podľa potreby **psychosociálnu podporu a reintegračné služby**. Pravidelne **aktualizujú [formulár na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa](#)**, keď sa zmenia podmienky.

Prílohy

Príloha I – Osobný azylový pohovor s dieťaťom

Ako viesť osobný pohovor pri zohľadnení najlepšieho záujmu dieťaťa⁽²³⁴⁾

Príprava na pohovor: príprava je nevyhnutná na zabezpečenie toho, aby bol proces azylového pohovoru dostupný, rešpektujúci a v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. V súlade s informačnými povinnosťami vyplývajúcimi z nariadenia o konaní o azyle by mali byť deti informované spôsobom, ktorému rozumejú, o účele osobného pohovoru, o jednotlivých krokoch a o úlohách prítomných osôb. Opatrovníci a, ak je to potrebné, právni poradcovia a právni zástupcovia/advokáti zohrávajú dôležitú úlohu pri informovaní a príprave dieťaťa na pohovor, pretože mu vysvetlia postup, práva a povinnosti a to, čo môže počas pohovoru očakávať, pričom používajú jazyk primeraný veku dieťaťa, ktorý zohľadňuje kultúrne špecifiká. Informácie sa môžu v prípade potreby poskytovať prostredníctvom stretnutí pred pohovorom, skupinových informačných stretnutí alebo právnych poradenských stretnutí. Osvedčeným postupom je to, že rozhodujúci orgán pred začatím osobného pohovoru overí, či bolo dieťa riadne informované a či pochopilo účel pohovoru, ako aj svoje práva a povinnosti. Tieto informácie môžu byť poskytnuté ešte pred pohovorom alebo na začiatku samotného osobného pohovoru. Opatrovníci by mali byť zapojení do celého procesu, aby dieťa podporovali, uľahčovali jeho účinnú účasť a zabezpečili ochranu jeho práv a najlepších záujmov.

Vytvorenie bezpečného a podporujúceho prostredia: fyzické a emocionálne prostredie, v ktorom prebieha pohovor, môže výrazne ovplyvniť schopnosť dieťaťa účinne sa na ňom podieľať. Pohovory by sa mali uskutočňovať v prostredí, ktoré nie je zastrašujúce, ale je zohľadňuje jeho potreby⁽²³⁵⁾ a je navrhnuté tak, aby zmierňovalo úzkosť a posilňovalo pocit bezpečia. Mali by sa pravidelne robiť prestávky, aby sa zohľadnili emocionálne a fyzické potreby dieťaťa a aby dĺžka pohovoru dieťa nepreťažila.

Prispôsobenie komunikácie: efektívna komunikácia je kľúčovým prvkom rozhovoru zohľadňujúceho potreby dieťaťa. Úrady musia používať jednoduchý a zrozumiteľný jazyk, v ktorom sa vyhýbajú právnickému žargónu alebo zložitej terminológii. Mladším deťom môžu pomôcť bez problémov vyjadriť svoje skúsenosti alternatívne metódy vyjadrovania, ako sú kresby alebo rozprávanie príbehov. Tlmočníci musia byť vyškolení v oblasti komunikácie vhodnej pre dieťa a kultúrnej citlivosti, aby účinne prekonávali jazykové

⁽²³⁴⁾ Podrobné informácie pozri v dokumente UNHCR, *Technical Guide: Child Friendly procedures* (Technická príručka: postupy zohľadňujúce potreby detí), 2021 <https://www.refworld.org/policy/opguidance/unhcr/2021/en/124121>, najmä kapitolu 3.

⁽²³⁵⁾ Ďalšie informácie pozri v kapitole 7 dokumentu IOM, *Working with migrant children at the borders of the European Union, Iceland, Norway, Switzerland and the United Kingdom – A toolkit for front-line workers* (Práca s migrujúcimi deťmi na hraniciach Európskej únie, Islandu, Nórska, Švajčiarska a Spojeného kráľovstva – súbor nástrojov pre pracovníkov v prvej línii), 2023, <https://eca.iom.int/sites/g/files/tmzbdl666/files/documents/2023-11/pub2022-040-el-working-with-migrant-children.pdf>.

bariéry. Na dodržiavanie jeho práv je kľúčové zabezpečiť, aby dieťa rozumelo otázkam a malo pocit, že ho niekto počúva.

Riešenie emocionálnych a psychických potrieb: deti mohli zažiť traumatické alebo stresujúce udalosti, ktoré ovplyvňujú ich schopnosť konzistentne si spomenúť na informácie. Osoby vedúce pohovor by si mali byť vedomé vplyvu traumy na pamäť a komunikáciu a mali by zaujať podporný prístup, aby sa predišlo opätovnej traumatizácii. Kontakt s psychológmi alebo odborníkmi na ochranu detí môže zabezpečiť ďalšie informácie o potrebách a emocionálnom stave dieťaťa, čím sa zaistí, že priebeh pohovoru bude prispievať k jeho celkovej pohode.

Príloha II – Záruky a zodpovednosť

Záruky a mechanizmy zodpovednosti sú nevyhnutné na zabezpečenie spravodlivosti, transparentnosti a účinnosti azylových a prijímacích systémov. Chránia práva jednotlivcov, najmä zraniteľných skupín, ako sú deti, a zároveň posilňujú dôveru v tieto procesy. Jasné normy, nezávislý dohľad a pravidelné monitorovanie pomáhajú predchádzať zneužívaniu, zabezpečujú konzistentnosť a zachovávajú integritu rozhodnutí, ktoré ovplyvňujú životy ľudí. Transparentné rozhodovanie, podložené jasnou dokumentáciou a mechanizmami kontroly, zaručuje, že konanie je konzistentné a etické.

Nezávislý dohľad a monitorovanie prispievajú k dodržiavaniu právnych noriem, zatiaľ čo prístupy zamerané na dieťa zaručujú, že sa uprednostňuje ich najlepšie záujem.

Okrem toho prístupné mechanizmy spätnej väzby a nápravy poskytujú jednotlivcom príležitosť napadnúť rozhodnutia a zachovať si tak dôveru v systém.

Nepretržité úsilie v oblasti budovania kapacít pre odborníkov ďalej posilňuje dodržiavanie záruk a opatrení v oblasti zodpovednosti.

Tabuľka 1: Prehľad hlavných úloh a kľúčových opatrení na posilnenie zodpovednosti

Aktér	Funkcia	Kľúčové opatrenia
Azylové orgány	Spracovať žiadosť dieťaťa o medzinárodnú ochranu. Rozhodnúť o žiadosti dieťaťa o medzinárodnú ochranu.	Zabezpečiť, aby sa konania o azyle uskutočňovali spôsobom vhodným pre dieťa. Zabezpečiť, aby sa pri registrácii, pohovoroch a rozhodovaní uprednostňovali najlepšie záujmy dieťaťa; viesť pohovory so zameraním na potreby dieťaťa; spolupracovať s opatrovníkmi, službami na ochranu detí a samotným dieťaťom; opierať sa o dôkazy, ktoré zohľadňujú potreby a zraniteľnosti dieťaťa. Pri posudzovaní dôkazov používať holistický prístup; zabezpečiť, aby bol najlepší záujem dieťaťa prvoradým hľadiskom vo všetkých rozhodnutiach; zabezpečiť včasné písomné oznámenia, ktoré sú primerané veku a prispôbené vyspelosti dieťaťa; pri oznamovaní rozhodnutí používať formáty vhodné pre deti; koordinovať svoju činnosť s príslušnými orgánmi s cieľom začleniť multidisciplinárne hľadiská. Proaktívne spolupracovať s ostatnými orgánmi s cieľom zohľadniť príspevky z rôznych odborov.
Služby na ochranu detí alebo sociálne služby	Posudzovať a riešiť potreby dieťaťa vrátane predchádzania rizikám a situáciám zneužívania, vykorisťovania alebo zanedbávania.	Poskytnúť okamžitú podporu, zaistiť bezpečné ubytovanie, riešiť potreby detí, koordinovať integrovaný prístup k ochrane dieťaťa⁽²³⁶⁾. Pravidelne prehodnocovať jednotlivé prípady a sledovať plnenie individuálnych plánov.

⁽²³⁶⁾ Pozri [odporúčanie Komisie \(EÚ\) 2024/1238](#) o rozvoji a posilňovaní integrovaných systémov ochrany detí v najlepšom záujme dieťaťa, pozri poznámku pod čiarou 6.

Aktér	Funkcia	Kľúčové opatrenia
Opatrovník/vhodná osoba, ktorá bude dočasne konať ako zástupca	Podporovať deti bez sprievodu a obhajovať ich; zabezpečiť ochranu ich práv.	Podporovať deti počas konania o azyle; zaistiť, aby sa zohľadnili názory a vyspelosť dieťaťa. Chrániť najlepší záujem dieťaťa. Zúčastňovať sa programov odbornej prípravy pre opatrovateľov ⁽²³⁷⁾ .
Právni poradcovia/advokáti	Pomáhať deťom zorientovať sa v konaní o azyle.	Poskytovať právne poradenstvo, právnu pomoc a zastupovanie. Poskytovať dieťaťu a opatrovateľovi priebežnú právnu pomoc počas odvolacích konaní a riešiť akékoľvek nedostatky v oblasti ochrany dieťaťa alebo starostlivosti o dieťa. Zabezpečovať ochranu práv dieťaťa, aby bol jeho hlas vypočutý a aby bol jeho prípad účinne prezentovaný. Poskytovať bezplatnú právnu pomoc. Spolupracovať s opatrovníkmi s cieľom zabezpečiť, aby rozhodnutia boli v súlade s najlepším záujmom dieťaťa; ponúkať odborné znalosti zohľadňujúce konkrétne potreby dieťaťa vo všetkých fázach procesu.
Právny poradca	Poskytovať usmernenia a podporu deťom pri chápaní konania o azyle a možnosti prijímania vrátane ich práv, povinností a možných výsledkov s cieľom umožniť informovanú účasť a rozhodovanie.	Poskytnúť dieťaťu zrozumiteľné informácie o konaní o azyle primerané jeho veku vrátane informácií o právach dieťaťa v rámci tohto konania a jednotlivých fáz konania a o dôsledkoch rozhodnutí. Podporovať dieťa a opatrovníka počas jednotlivých krokov konania o azyle. Zabezpečovať, aby bol získaný súhlas dieťaťa v súlade s požiadavkami. Poskytovať bezplatné individuálne alebo skupinové právne poradenstvo. Spolupracovať s opatrovníkmi, službami na ochranu detí a ďalšími poskytovateľmi služieb.
Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti	Venovať pozornosť potrebám detí v oblasti fyzického a duševného zdravia.	Poskytovať komplexnú zdravotnú starostlivosť vrátane podpory duševného zdravia a starostlivosti o osoby s traumatickými zážitkami. Vykonávať lekárske vyšetrenia na podporu žiadostí o azyl; zabezpečovať prístup k očkovaniu a špecializovanej liečbe. Vytvoriť partnerstvá s miestnymi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti.
Orgány zodpovedné za vzdelávanie	Umožňovať dieťaťu vzdelávanie, rozvoj a integráciu.	Zaručiť prístup k inkluzívnemu vzdelávaniu; poskytovať jazykovú podporu, psychosociálnu pomoc a prispôbené vzdelávacie plány; riešiť medzery v predchádzajúcom vzdelávaní.

⁽²³⁷⁾ Ďalšie informácie o zvýšení zodpovednosti sa nachádzajú v dokumente Európska sieť pre porúčnicvo alebo opatrovníctvo, *7 Standards of Guardianship* (7 noriem opatrovníctva), <https://www.egnetwork.eu/wp-content/uploads/2022/12/7-standards-of-guardianship-Infographic.pdf>.

Aktér	Funkcia	Kľúčové opatrenia
Prijímacie orgány	Zabezpečovať každodennú podporu vrátane bývania a uspokojovania ďalších materiálnych i nemateriálnych potrieb, pričom budú zavedené príslušné záruky.	Pomáhať s bývaním, materiálnou podporou a integračnými programami. Koordinovať poskytovanie nemateriálnych prijímacích podmienok prostredníctvom podpornej služby, poskytovať špecializovanú podporu deťom bez sprievodu pri prechode do stabilného prostredia pre život, zúčastňovať sa na multidisciplinárnych posúdeniach.
Medzinárodné organizácie a občianska spoločnosť	Presadzovať a chrániť práva detí v konaní o azyle.	Poskytovať technickú podporu členským štátom, monitorovať dodržiavanie medzinárodných noriem a noriem EÚ. Ponúkať právne poradenstvo, programy na posilňovanie kapacít a osvetové programy pre deti a ich opatrovateľov; zabezpečovať prístup k špecializovaným zdrojom.
Prokurátori	Zaisťovať bezpečnosť dieťaťa.	V niektorých krajinách EÚ+ prokurátori dohliadajú na vymenovanie opatrovníkov. Prokurátori zohrávajú dôležitú úlohu aj pri vyšetrovaní trestných činov spáchaných na deťoch alebo ovplyvňujúcich deti vrátane žiadateľov o medzinárodnú ochranu. Ich hlavnou zodpovednosťou je zabezpečiť, aby sa rozhodnutia, ktoré sa týkajú detí, prijímali v súlade s najlepším záujmom dieťaťa.
Polícia	Zaisťovať bezpečnosť dieťaťa s ohľadom na vek, pohlavie a rozmanitosť prichádzajúcich osôb. Poskytovať informácie o prístupe ku konaniu a navigovať osoby, ktoré vyjadria želanie požiadať o azyl.	Zabezpečovať, aby sa zohľadňoval najlepší záujem dieťaťa v rámci štyroch kontrol: bezpečnosti, totožnosti, zdravotného stavu a zraniteľnosti. Zabezpečovať prístup dieťaťa k príslušným orgánom s cieľom zaistiť mu bezodkladnú pomoc a starať sa o to, aby kontroly vykonával kvalifikovaný personál so skúsenosťami v oblasti ochrany detí. Používať jazyk vhodný pre dieťa a v prípade zistenia konkrétnych potrieb alebo prekrývajúcich sa zraniteľností postupovať prípady na príslušné orgány. Okrem toho môže polícia podporovať posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa informáciami týkajúcimi sa bezpečnosti v prípadoch zlučovania rodín. Ak existujú bezpečnostné riziká týkajúce sa osoby, s ktorou by sa dieťa zlúčilo, polícia na ne môže upozorniť. Polícia sa zvyčajne zapája v prípade, keď sa organizuje odovzdanie do príslušnej krajiny EÚ+ alebo do krajiny, do ktorej je osoba relokovaná. Polícia je informovaná o dátume a čase odovzdania a môže dieťaťu uľahčiť prístup na letisko alebo, vo výnimočných prípadoch, ho počas prepravy sprevádzať, ak je to z nejakého konkrétného dôvodu potrebné. Zvyčajne sa odporúča, aby dieťa počas odovzdávania sprevádzal opatrovník.

Príloha III – Prístup k posúdeniu veku zohľadňujúci najlepší záujem dieťaťa

Hlavným cieľom tohto postupu je posúdiť, ako by sa malo vykonávať posúdenie veku tak, aby bolo v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Na tento účel by mali orgány:

- zhromaždiť základné informácie, ako sú dostupná dokumentácia, osobné výpovede a pozorovania, s cieľom získať prehľad o situácii dieťaťa vrátane jeho veku a
- zohľadniť prípadné zistenia z kontrol zraniteľnosti, ak sa posudzovanie veku vykonáva počas fázy preverovania.

Kľúčové aspekty posúdenia veku so zameraním na potreby dieťaťa

Riziko nesprávnej klasifikácie. Posúďte pravdepodobnosť nesprávnej identifikácie dieťaťa ako dospelého alebo naopak, ako aj dôsledky, ktoré to má na prístup dieťaťa k právam a ochrane.

Načasovanie posúdenia veku. Posúdenie veku je nevyhnutným krokom v prípadoch, keď existujú opodstatnené pochybnosti o veku. Orgány však musia posúdiť najvhodnejšie načasovanie konania, pričom zohľadnia, či je dieťa fyzicky a emocionálne schopné sa mu podrobiť. V prípadoch, keď dieťa len nedávno zažilo traumy (napr. stroskotanie lode), by mali príslušné orgány v prvom rade zabezpečiť, aby dieťa dostalo potrebnú lekársku a psychologickú pomoc, a zároveň pripraviť posúdenie veku. Týmto prístupom sa zabezpečuje, aby sa posúdenie vykonalo čo najskôr – v rámci 30-dňovej lehoty – spôsobom, ktorým sa chráni najlepší záujem dieťaťa a minimalizuje riziko bezprávia.

Ďalšie podporné služby. Psychosociálna podpora na zmiernenie stresu alebo úzkosti môže pred procesom posudzovania veku, počas neho aj po ňom prispieť nielen k posilneniu duševnej pohody dieťaťa, ale aj jeho ochoty spolupracovať.

Používanie alternatívnych dôkazov. Určite, či sú informácie, ktoré sa majú získať v rámci procesu posudzovania veku, skutočne kľúčové a či by nestačili alternatívne dôkazy (napríklad dokumenty alebo dôveryhodné vyhlásenia iných osôb, ako sú príbuzní, rodičia, priatelia alebo spolucestujúci).

Procesná nevyhnutnosť. Pri rozhodovaní o tom, či je potrebné posúdenie veku, by mali orgány zvážiť, či daná situácia vyžaduje okamžité objasnenie veku dieťaťa. Patria sem prípady, keď sa ešte nerozhodlo o dôležitých otázkach, ako je umiestnenie do vhodného zariadenia pre dieťa alebo domnelé dieťa či nárok na zlúčenie rodiny, alebo keď by zdržania mohli negatívne ovplyvniť blaho dieťaťa alebo jeho právne postavenie. Zohľadnite aj prevádzkovú uskutočniteľnosť vrátane načasovania a možnosti, že výsledky nebudú jednoznačné.

- Ak riziká pre dieťa prevážia nad procesnými výhodami, rozhodnutie sa môže odložiť a s danou osobou by sa malo zaobchádzať ako s dieťaťom.

- Ak sa nevykoná posúdenie veku, malo by sa s dieťaťom zaobchádzať ako s dieťaťom, pričom by malo mať prístup k všetkým súvisiacim zárukám a výhodám v rámci azylového systému.

Prístup zameraný na dieťa. Ak sa posúdenie veku považuje za potrebné, orgány sú povinné zabezpečiť, aby bol tento proces zorganizovaný a vykonaný spôsobom zohľadňujúcim potreby dieťaťa. Okrem toho by orgány na základe vyváženia rizík v posúdení najlepšieho záujmu dieťaťa na účely posúdenia veku mali prispôbiť svoj prístup individuálnej situácii dieťaťa. V rozhodnutiach by sa mala zohľadňovať zásada minimálneho zasahovania, čím sa zabezpečí, že zvolené metódy na posúdenie veku dieťaťa sú primerané a rešpektujú dôstojnosť dieťaťa (napr. vyšetrenia zahŕňajúce nahotu alebo prehliadku genitálií by nemali byť povolené).

Poskytovanie informácií. Opatrovník, právny poradca a posudzovatelia musia zabezpečiť, aby boli dieťaťu zrozumiteľne a spôsobom primeraným jeho veku poskytnuté informácie o konaní. Dieťa by malo pochopiť účel, použité metódy a možné výsledky posúdenia, a to aj v súvislosti so žiadosťou o azyl a s tým, ako sa proti rozhodnutiu odvolať.

Dokumentácia. Zachovajte transparentnosť v rozhodovacom procese, umožnite preskúmanie rozhodnutia, ak sa objavia nové informácie alebo okolnosti.

Odvolanie. Orgány zabezpečujú, aby dieťa, ktoré podalo žiadosť a ktorému pomáha opatrovník, malo prístup k právnomu zástupcovi a malo možnosť napadnúť výsledok posúdenia v súlade s vnútroštátnou praxou.

Efektívnosť a účinnosť. Občas sa stáva, že dospelí žiadatelia falošne tvrdia, že sú deťmi, aby mohli využívať záruky určené pre deti. Naopak, niektoré deti sa môžu vydávať za dospelých, napríklad ak sú obeťmi obchodovania s ľuďmi a boli nesprávne informované tými, ktorí ich vykorisťujú, alebo jednoducho preto, že majú pocit, že ako dospelí by mali ľahší prístup na trh práce (ide o dôležitý faktor vzhľadom na tlak zo strany rodín v domovskej krajine, aby prispievali do rodinného príjmu). Tým sa podčiarkuje dôležitosť presného a spravodlivého procesu posudzovania veku s cieľom zachovať integritu systému a predchádzať vykorisťovaniu, pričom sa zároveň zabezpečuje, aby skutočné deti, ktoré podali žiadosť, dostali potrebnú podporu. Zároveň sa vyžaduje, aby úradníci pôsobiaci v prvej línii vrátane tých, ktorí sa podieľajú na kontrolách zraniteľnosti a kontrolách zdravotného stavu (vo fáze preverovania), mali potrebné oprávnenie a odborné znalosti na prácu s deťmi a na rozpoznávanie náznakov zraniteľnosti.

EUAA, *Praktická príručka o posúdení veku*, december 2025, <https://www.euaa.europa.eu/publications/practical-guide-age-assessment-0>.

Príloha IV – Príklady individuálne prispôsobenej podpory pre deti pri prijímaní v rámci najlepšieho záujmu dieťaťa

- **Prispôsobené posúdenia:** vykonajte dôkladné individuálne posúdenia, aby ste pochopili jedinečné potreby, okolnosti a preferencie každého dieťaťa a identifikovali možné ďalšie osobitné potreby.
- **Personalizované podporné plány:** vypracujte a vykonajte personalizované podporné plány na základe posúdení, čím sa zabezpečí, aby sa riešili všetky aspekty pohody dieťaťa.
- **Plán starostlivosti a reakcie pre deti v zraniteľných situáciách a s veľmi osobitnými potrebami:** zabezpečte, aby sa prekrývajúce sa zraniteľnosti nielen posudzovali, ale aj skutočne riešili, najmä v prípadoch, keď sú deti vystavené vysokému riziku (napr. obeť obchodovania s ľuďmi, rodovo motivovaného násillia), alebo v prípade detí s rôznou sexuálnou orientáciou, rodovou identitou alebo prejavom a pohlavnými znakmi (SOGIESC).
- **Účasť detí:** zabezpečte, aby sa deti aktívne podieľali na rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú, s ohľadom na ich vek a vyspelosť.
- **Bezpečné ubytovanie a priestory vhodné pre deti:** poskytnite bezpečné ubytovanie vhodné pre deti, ktoré spĺňa osobitné potreby detí; je dôležité mať k dispozícii priestory prispôsobené deťom, ktoré umožňujú hravé a bezpečné učenie sa a nadväzovanie sociálnych kontaktov⁽²³⁸⁾.
- **Vzdelávacia podpora:** poskytujte jazykové kurzy s cieľom pomôcť deťom začleniť sa do miestneho vzdelávacieho systému a účinne komunikovať, podporujte zápis starších detí do školy a kurzov odbornej prípravy.
- **Osobitné vzdelávacie potreby:** poskytujte špecializovanú podporu deťom s osobitnými vzdelávacími potrebami.
- **Duševné zdravie a psychosociálna podpora:** uľahčite prístup k poradenstvu a psychologickým službám pre deti⁽²³⁹⁾, ktoré zažili traumy alebo stres.
- **Zdravotná starostlivosť:** zabezpečte, aby deti s chronickými ochoreniami alebo osobitnými zdravotnými problémami dostávali primeranú a nepretržitú zdravotnú starostlivosť.
- **Sociálne a rekreačné činnosti:** organizujte športové, umelecké a iné rekreačné činnosti na podporu sociálneho rozvoja a blaha dieťaťa.

⁽²³⁸⁾ Pozri Child-friendly spaces and safe spaces for women and girls (Priestory vhodné pre deti a bezpečné priestory pre ženy a dievčatá), kapitola 5 dokumentu Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part III (Pokyny k duševnému zdraviu a blahu žiadateľov o medzinárodnú ochranu: časť III), 2024, <https://www.euaa.europa.eu/publications/mental-health-well-being-applicants-part-iii-toolbox>.

⁽²³⁹⁾ Pozri aj dokument EUAA, *Guidance on Mental Health and Well-being of Applicants for International Protection: Part II* (Pokyny k duševnému zdraviu a blahu žiadateľov o medzinárodnú ochranu: časť II), 2024, pozri poznámku pod čiarou 84.

- **Správa prípadov:** priradíte koordinátorov prípadov špecializovaných na ochranu detí, ktorí budú dohliadať na potreby dieťaťa a koordinovať podporné služby.
- **Informovanosť o právach:** informujte deti jazykom a spôsobom primeraným ich veku, ako aj ich rodiny, o ich právach a dostupných podporných službách.
- **Bezplatné právne poradenstvo, právna pomoc a právne zastúpenie:** dieťa by malo mať prístup k bezplatnému právnemu poradenstvu a v príslušných prípadoch aj k bezplatnej právnej pomoci.
- **Kultúrna citlivosť:** poskytujte podporu, ktorá rešpektuje a zahŕňa kultúrne a náboženské zázemie a praktiky dieťaťa.
- **Pravidelné sledovanie:** pravidelne prehodnocujte situáciu dieťaťa, aby sa mohla poskytovaná podpora prispôbovať meniacim sa potrebám dieťaťa.
- **Mechanizmy spätnej väzby:** vytvárajte kanály, prostredníctvom ktorých môžu deti vyjadriť svoje názory a poskytnúť spätnú väzbu k podpore, ktorú dostávajú, čím sa zabezpečí, že ich hlasy budú vypočuté a zohľadnené.
- **Špecializovaná odborná príprava pre zamestnancov:** poskytujte všetkým zamestnancom zapojeným do procesu prijímania vrátane sociálnych pracovníkov, právnych poradcov a zdravotníckych pracovníkov odbornú prípravu so zameraním na osobitné potreby detí a ich záruky.

Príloha V – Formulár na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa

Formulár na posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa je nový nástroj agentúry EUAA určený na podporu členských štátov pri vykonávaní požiadaviek vyplývajúcich z paktu, ktoré sa týkajú detí. Po ukončení pilotnej fázy môže byť formulár upravený.

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

